

I. Lěto 1880 je pšestupne lěto, ma 366 dnow a dawaja jomu mjeno po **Měsacžku** (D).

II. Róčne protyčne znamjenja.

- 1) Rjebźelski pišmit: dc.
- 2) Žłota licžba: 19.
- 3) Epakty: XVIII.
- 4) Wobwod słónca: 13.

III. Začmića.

1) Słónca: Ze štyrjoch začmićow je pola naš jeno poslednje widžecž. (Prěnje, dospołne, 11. a 12. januarja w Čichim Morju; druže 7. jul. w južnej Americy a Africy; třeće 2. dec. w južnych polarnych krajach.) Štwórté, 31. decembra, budže pola naš widžecž. Zapocžatk 3 h. 2 m. popołdnju, šónca 4 h. 25 m. Začmi so 1/4 šóncažneho pšchemera.

2) Měsacžka: Měsacžk začmi so dwójcy chyt: 22. jun., ščtož budže w Americy, Australiji a Afiji, a 16. decembra, ščtož budže tež pola naš widžecž. Zapocžatk dospołneho začmića budže popołdnju 3 h. 51 m.; tehdom budže měsacžk pola naš runje šhadžecž. Šónca začmića: 6 h. 31 m.

IV. Štyri lětne časy.

- 1) Rašecžo zastupi 20. měrca rano w 6 hodž. Džen a nóc so runataj.
- 2) Lěcžo zastupi 21. junija rano w 3 hodž. Najdlěšči džen a najkrótscha nóc.
- 3) Ražyma započnje so 22. septembra popołdnju w 5 hodž. Džen a nóc so runataj.
- 4) Žyma so započina 21. decembra dopołdnju w 11 hodž. Najkrótschi džen a najdlěšča nóc.

V. Kwatembry abo suche dny.

- 1) We pošeže: 18., 20. a 21. februarja.
- 2) Wo swjatkach: 19., 21. a 22. meje.
- 3) Ražymu: 15., 17. a 18. septembra.
- 4) W advenče: 15., 17. a 18. decembra.

VI. Njebjeske znamjenja zwěrjatnika.

boran,	law,	tšelnik,
byč,	knježna,	kozoróžt,
dwójnitaj,	waha,	wodny muž,
raf,	ščorpion,	rhyje.

VII. Póstne dny.

- 1) Bołny póst (*): za džen jedynkróćne dospołne našyczenjo z woštajenjom mjašnych jědžow.
- 2) Wšchědny póst (+): same woštajenjo mjašnych jědžow.
- 3) Wołóženy póst (*): za džen jedynkróćne dospołne našyczenjo z dowolnosćju mjašnych jědžow.

VIII. Kraje a jich wjerchojo.

Badenska: 278 □mil.; 1,507,179 wob.; arcwójwoda Wjedrich, rodž. 9. sept. 1826. Bajerška: 1377 □m.; 5,022,990 wob.; kral Ludwik II., rodž. 25. aug. 1845. Belgiska: 534 □m.; 5,336,185 wob.; kral Leopold II., rodž. 9. hajpr. 1835. (Chrwinski štat: 214 □m.; 836,704 wob.; bamž Leo XIII. (Joachim Pecci), rodž. 2. měrca 1810, wuzwolony 20. febr. a krónow. 3. měrca 1878.) Danška: 696 (+ 4104) □m.; 1,903,000 (+ 1,200,000) wob.; kral Chrwstian IX., rodž. 8. hajpr. 1818. Francowška: 9599 (+ 15,139) □m.; 36,905,788 (+ 6,009,896) wob.; pšchedyda republiki Jules Grévy. Gričijška: 910 □m.; 1,457,894 wob.; kral Jurij I., rodž. 24. dec. 1845. Holland (Nižozemska): 596 (+ 32,939) □m.; 3,673,290 (+ 22,277,298) wob.; kral Wilhelm, rodž. 18. febr. 1817. Italška: 5375 □m.; 25,964,450 wob.; zjen. pod kralom Humbertom, rodž. 14. měrca 1844. Jendźelska: 5763 (+ 246,468) □m.; 33,799,676 (+ 267,640,550) wob.; kralowna Viktorija, rodž. 24. meje 1819. Němska: 9888 □m.; 42,726,920 wob.; kšězor Wilhelm I., wozjewjony 18. januara 1871. Portugal: 1623 (+ 34,888) □m.; 4,299,000 (+ 11,234,149) wob.; kral Ludwik Filip, rodž. 31. okt. 1838. Pruska: 6392 □m.; 25,742,496 wob.; kšězor-kral Wilhelm I., rodž. 22. měrca 1797. Rafuska: 11,306 □mil.; 37,350,000 m.; (16,284,167 Šłowjanow); kšězor Franc Józef I., rodž. 18. aug. 1830. Rumunška: 2197 □m.; 4,700,000 wob.; wjerch Korla I., rodž. 28. hajpr. 1839. Ruska: 377,056 □m.; 71,910,980 (+ 13,490,367) wob.; kšězor Aleksander II., rodž. 29. hajpr. 1818.

Sakska: 271,83 □m.; 2,760,342 wob.; (73,349 katholicow, 52,097 Serbow). Kral Albert I., rodž. 23. hajpr. 1828, na trón pšchischof 29. okt. 1873, zwěr. 18. jun. 1853 z Karolu wot Wafa, rodž. 5. aug. 1833. — Princesa Hilžbjeta, rodž. 4. febr. 1830, wudata wójwodže Ferdinandej wot Genua. — Princ Jurij, rodž. 8. aug. 1832, wožen. 11. meje 1859 z Hanu Mariju, sotru portug. krala, rodž. 21. jul. 1843; jeju džečži su: Mathilda, rodž. 19. měrca 1863; Wjedrich, rodž. 25. meje 1865; Marija, rodž. 31. meje 1867; Jan Jurij, rodž. 10. jul. 1869; Mafš, rodž. 17. nov. 1870; Albert, rodž. 25. febr. 1875.

Serbiska: 761 □m.; 1,570,000 wob.; wjerch Milan IV., Dbrenowicž, rodž. 4. aug. 1852. Španiška: 9200 (+ 7762) □m.; 16,835,000 (+ 8,091,328) wob.; kral Alfons XII., rodž. 28. nov. 1857, (we wukraju: kral Korla VII. abo Don Karlos). Šchwajcarska: 752 □m.; 2,669,147 wob. Šchwajdowška: 13,775 □m.; 6,302,542 wob.; kral Oskar II., rodž. 21. jan. 1829. Turkowška: 38,934 □m.; 6,361,000 (+ 18,286,465) wob.; sultan Abdul Hamid II., rodž. 22. septembra 1842. Württembergška: 354 □m.; 1,881,505 wob.; kral Korla I., rodž. 6. měrca 1823.

Měrc,

nalětnik, ma 31 dnow.

Stónčžka

Měšacžka

šhadž.
h. m.

šhow.
h. m.

Měš.
znamj.

šh. a šh.
h. m.

1	Póndželu	* Albina, biskopa	6	47	5	40		11	59
2	Wutoru	* Simplicia, bamža	6	45	5	42		šh.	r.
3	Srjedu	* Kunigundy, křez.	6	43	5	43		1	20
4	Schtwórtk	* Kazimira, wuzn	6	41	5	45		2	31
5	Pjatk	†* Gerasima, puštnika	6	39	5	46		3	28
6	Sobotu	* Fridolina, abta	6	37	5	48		4	12

4. njedžela posta (Látare). Ščž.: Jezus naščeži z 5 křěbami 5000 mužj.
Jan. 6, 1—15.

7	Njedželu	Domascha z Alwina	6	35	5	50		4	45
8	Póndželu	* Jan. wot Boha, w.	6	32	5	51		5	10
9	Wutoru	* Cyrilla a Methoda	6	30	5	53		5	30
10	Srjedu	* 40 martrarjow w Š.	6	28	5	55		5	48
11	Schtwórtk	* Roziny, martr.	6	25	5	57		šh.	w.
12	Pjatk	†* Grehorja wulkoho, b.	6	23	5	59		8	8
13	Sobotu	* Eufrazije, knježny	6	21	6	1		9	21

5. njedžela posta (Judifa). Ščž.: Židža chedža Jezusa kamjenjowacž.
Jan. 8, 46—59.

14	Njedželu	Mathildy, kralowny	6	19	6	2		10	31
15	Póndželu	* Longina, štotn. m.	6	17	6	3		11	40
16	Wutoru	* Heriberta, biskopa	6	15	6	5		šh.	r.
17	Srjedu	* Patricia, biskopa	6	12	6	7		12	43
18	Schtwórtk	* Narcissa, biskopa	6	10	6	9		1	38
19	Pjatk	†* Józefa; 7 bl. s. M.	6	8	6	10		2	25
20	Sobotu	* Ruthorberta, biskopa	6	5	6	12		3	3

6. njedžela posta (Palmarum). Ščž.: Jezusowj šlawny pučž do Jeruzalema.
Mat. 21, 1—9.

21	Njedželu	Bołmončžka; Bened.	6	3	6	14		3	34
22	Póndželu	* Oktawiana, m. diaf.	6	1	6	15		3	58
23	Wutoru	* Viktorina a tow. m.	5	58	6	17		4	20
24	Srjedu	* Gabriela, arcjandžela	5	56	6	19		4	38
25	Schtwórtk	†* Přizj. s. Marije	5	54	6	21		4	56
26	Pjatk	†* Wulki pjatk	5	52	6	22		šh.	w.
27	Sobotu	†* Šutrowna sobota	5	50	6	23		8	14

Jutry. Ščž.: Jezus je horjestanył. Mart. 16, 1—7.

28	Njedželu	Jutrownička	5	47	6	25		9	40
29	Póndželu	Jutrowna póndž.	5	45	6	26		11	5
30	Wutoru	Jutrowna wutora	5	43	6	28		šh.	r.
31	Srjedu	Balbiny, křj. martr.	5	40	6	30		12	21

Wopomunjenja hódne dnaj.

2. Narodny džen Joho Swjatošče bamža Leona XIII. (1810).
20. Započatk nalěčža. Džen a noc šo runataj.
31. Kralowška renta.

I. Hermanki.

1. Galschtrow š. kl. Žitawa kř. kl. Rychwald š. kl. Bašan š. kl. Stančnow kř. š. kl. Kulow š.
2. Bart š. kl. Krosno š. kl. Eisenberg š. kl. Ruland š.
3. Mješwacžidlo š. kl. Wrošlaw kř. š. kl. Wólport š.
6. Žy Komorow kř. š.
8. Biskopich š. kl. Stare Dreždžany kl. Rychbach š. kl. Gubin kř. š. kl. Žy Komorow kl.
9. Bag š. kl.
13. Lubnjow š.
15. Bjarnacžich š. kl. Lubij kř. š. kl. Poteznica š. kl. Luboraz š. kl. Lubnjow kl. Miščno kl. Muzakow š. kl.
16. Picin kř. š. kl.
17. Wulke Bžary š. kl.
18. Kamjene š. kl. Bhorjele š. kl. Westow š.
20. Budychin š. kl. Kalawa kř. š. kl. Lufow kř. š. kl. Trěbule lan. kř. š.
23. Barčejw š. kl. Gajm š. kl. Kulow š. kl.
30. Šcheradow kl. Džče š. kl.
31. Stare Dreždžany kř.

II. Měšacžkowe přeměnjenja.

- ☾ Posledni béršk 4. měrcja w nočj 12 h. 4 m.
- ☽ Młody měšacžk 11. měrcja w nočj 1 h. 45 m.
- ☾ Přeni béršk 19. měrcja w nočj 1 h. 34 m.
- ☺ Bolny měšacžk 26. měrcja w nočj 2 h. 21 m.

III. Wjedro.

Měrc zastupi z miliškim wjedrom a macža hačž do 9; dale njeľubozne wjedro; wot 13.—16. šplnišči deščez; 18.—20. pada woščkot; tež dale je jera žyma z deščezom a wchorami hačž do 29.; 31. zas deščez.

IV. Cyrkwinska protyka.

13. Bopodniju šo bože martry a swjećata na woltarjach z fjalfojtej plachtu zawěšča.
14. Njedžela čječpenja. W Radworju titularny swjědžen bratritwa „Jezusowje šmjertneje štjilnosće“ a dospolny wotpuštk.
19. Cyrkwinski swjaty džen.
21. Do božeje mišče swjećenjo bošminy a wobšhad. Passion swj. Mateja.
23. Passion swj. Marka.
24. Passion swj. Lufascha.
25. Šchifazany swjaty džen (Šchizjewjenja swj. Marije) za křěšćanzki lud. W cyrkwi swjeći šo Beleny šchtwórtk. Tohodla je Boža martra z belej plachčezžku zawěščena. Přenje swj. woprawwenjo dječži. Po „Gloria“ zwjazanje zwonow. Po božich službach wotkrwanjo woltarjow.
26. Boža martra z čjornej plachčezžku zawěščena. Ceremonije. Wotkrwězo a čječzenjo Jezusowoho swj. křizža. Předomanje. Boža mišča z pschepšchěžohnowanym woporom. Passion swj. Jana. Wobšhad z božim Čžělom t božowu rowej. Rychpor.
27. Do božeje mišče žohnowanjo wošenja, jutrowneje swěcy a křěšćensteje woby. Šchi „Gloria“ wotwjazanje zwonow. — Wječor bože horjestacž.
28. Vidi aquam. Dospolny wotpuštk. Procešiony „šchizerjow“ w křěšćicach, Kulowje, Rablitz, Měbjelečicach a Wotrowje.
29. Šchifazany swjaty džen.
30. Swjaty džen. Procešiony do Róžanta džeja.

Meja,

róžownik, ma 31 dnów.

Stónczka

Měsacžka

fřhadž.
h. m.řhow.
h. m.Měs.
řnámjořř. a řř.
h. m.

1 Sobotu	Filipa a Jakub., j.	4	35	7	21	☾	1 18

5. njeđzela po Zutrach (Kogate). Scž.: Jezus napomina k modlenju.
Jan. 16, 23-30.

2 Njeđzelu	Athanasia, bisk. wucž.	4	33	7	22	☾	1 42
3 Póndželu	Namat. s. řřhiža	4	32	7	23	☾	2 0
4 Wutoru	Floriana, m.; Moniki	4	30	7	25	☾	2 18
5 Erjedu	Pia V., banža	4	28	7	26	☾	2 34
6 Šhtwórtř	Božoho spěca	4	26	7	28	☾	2 50
7 Pjatk	† Stanislawa, bisk. m.	4	24	7	30	☾	3 9
8 Sobotu	Zjewjenje s. Michala	4	22	7	31	☾	3 30

6. njeđzela po Zutrach (Eřaudi). Scž.: Jezus rycži wo swjatyh Duchu
tróřštarju. Jan. 15, 26-16, 4.

9 Njeđzelu	Řrehorja z Nazianz.	4	21	7	33	☾	řř. w.
10 Póndželu	Antonina, biskopa	4	19	7	35	☾	9 20
11 Wutoru	Mamerta, biskopa	4	17	7	36	☾	10 12
12 Erjedu	Nerea; Pantracia, mm.	4	16	7	37	☾	10 57
13 Šhtwórtř	Servacia, biskopa	4	15	7	38	☾	11 32
14 Pjatk	† Bonifacia, martrarja	4	13	7	40	☾	12 0
15 Sobotu	* Řřidora, rólu.; Sofije	4	12	7	41	☾	řř. r.

Swjatti. Scž.: Šhtóž Boha lubuje, joho kaźnje dźerži. Jan. 14, 23-31.

16 Njeđzelu	Swjatkownička	4	10	7	43	☾	12 24
17 Póndželu	Swjatk. póndž.	4	9	7	45	☾	12 43
18 Wutoru	Swjatkow. wutora	4	7	7	46	☾	1 1
19 Erjedu	†* Pětra Celestina, b.	4	5	7	48	☾	1 18
20 Šhtwórtř	Bernardin. Senensk., w.	4	3	7	49	☾	1 35
21 Pjatk	†* Feliksa wot Kantal.	4	2	7	50	☾	1 56
22 Sobotu	* Emilia; Julije, knj.	4	1	7	52	☾	2 20

1. njeđzela po Swjatkach. Scž.: Wupóřtanjo japosčtołow. Mat. 28, 18-20.

23 Njeđzelu	Najswj. Trojicy	4	0	7	53	☾	2 50
24 Póndželu	S. Mar. pom. řřř.	3	59	7	54	☾	řř. w.
25 Wutoru	Řrehorja, Řórbana, bb.	3	58	7	55	☾	9 54
26 Erjedu	Filipa Neria, wuzn.	3	57	7	56	☾	10 42
27 Šhtwórtř	Božoho Čěla	3	56	7	58	☾	11 17
28 Pjatk	† Germana, biskopa	3	55	7	59	☾	11 44
29 Sobotu	Theodossije, martrarja	3	54	8	0	☾	řř. r.

2. njeđzela po Swjatkach (1. po S. Trojicy). Scž.: Pšćirumanjo wo wulkej
wjećerji. Łuf. 14, 16-24.

30 Njeđzelu	Ferdinanda III., fr.	3	53	8	1	☾	12 5
31 Póndželu	Angele Merici, knj.	3	52	8	3	☾	12 23

Wopomnjenja hódne dnų.

1. Wathora.
3. Řřřižowny tydžeń.

I. Hermanki.

1. Bart řř. k. Žitawa kn. řř. k. Kalawa kn. řř.
2. Ğainspach řř.
3. Kantjeń řř. k. Lubij řř. k. Ğubin kn. řř. k.
4. Kulow řř.
5. Njeřwacžibfo řř. Kulow kn. řř.
6. Lubin kn. řř. Ğřebule kn. řř.
10. Bistopich řř. Ğinport řř. Wóřport řř. Ğahan řř. k.
11. Ğlantkow kn. řř. k. Ğróđ řř. k.
12. Ğinport řř. Ğaričez kn. řř. k. Ğařyn řř. k.
13. Ğienberg řř. k.
14. Ğhoczebuž wóř. a řř. Ğrořno wł.
15. Wólbramecy řř. Kulow řř. k.
16. Ğrünberg kn. řř.
17. Miřčno řř.
18. Pića kn. řř.
19. Wójerecy wł. Lubnjow řř.
20. Ğhorjelc řř. k. Wulfi Ğajn řř. deřti.

II. Měsačkowe přeměńjenja.

- ☾ Posledni bėrtřř 1. meje dop. 2 h. 50 m.
- ☾ Włody měsačřř 9. meje dop. 7 h. 14 m.
- ☾ Přėni bėrtřř 17. meje dop. 11 h. 22 m.
- ☾ Połny měsačřř 24. meje dop. 7 h. 36 m.
- ☾ Posledni bėrtřř 30. meje w noč 11 h. 51 m.

III. Wjedro.

Meja započnje so pšcheměńjata; 9. pščinješe
deřez z wětram; deřez popuřezži, ale 17. zas
wjac deřez z jėřym wjedrom, totrěz pořhmurjene
tež dale traje. Řóńc meje, 30. pščinješe rjany čas.

Włokre Swjatti, tučzne řody.

IV. Cyrkwinska protyka.

Pšchedřp.: W meji je meřti nřřřpor we Wud-
řćinje, Wotrowje, Ğarijnjej Ğwězđze, Ğřrořčiči-
cach, Ğóženice a Kulowje.

1. Swjaty džeń z přėdomanjom.
2. Ğřřkwinski swjaty džeń.
3. 4. a 5. Wobřhadny řřřižownoho tydženja.
6. Pšćitazany swjaty džeń. Po řćenju zdalenjo
horjeřćazca, jutrowneje řćezči a žawěřćenoho
řřhiža. Tež so řćezči na 6. meje cirkwińřki
swjaty džeń řćw. Ğana na pšched řćczonřřimi wro-
tami, džeń zakitarřřwa cyleje biskopřćeje wosady.
9. We dwóřřej cirkwi w Drežđžanach řerbřře
přėdomanjom.
14. We Wotrowje rano (po 1/2 h. řodž.) wotřhad
přćeřřiona do Ğrupki.
15. Sobota pšched Swjatkami. Wigitny (wólóženų)
póřř. Wobnowjenje dupų.
16. Tež řćw. Ğana Řepomuceńřř.
17. Pšćitazany swjaty džeń.
18. Swjaty džeń. Pšćeřřiony do Řóžanta džeja.
19. 21. a 22. Póřř řćřřich dnów abo kwatember.
19. a 20. pólny póřř (jenořćóczne nařćęenje
a řćđerjenje mjańřřch řėđži); 22. wólóženų
póřř (jenořćóczne nařćęenje).
22. Řóńc jutrowneje řćwjeđže.
23. Ğařyn Asperges me.
27. Pšćitazany swjaty džeń ze řćweczenjom pšćez
8 dnów. Swjeđženřřř wobřhad z řćwim Čěłom
ř řćřřřjom wotřćarřam.

Junij, smażnik, ma 30 dnow.

Skónczka		Měsacžka	
skhadž.	řhom.	řh. a řh.	řh. m.
ř. m.	ř. m.	ř. m.	ř. m.

1	Wutoru	Juwencia; Pamfilia, m.	3	52	8	4		12	40
2	Srjedu	Marcellina, martr.	3	51	8	5		12	57
3	Schtwórtk	Dokřow. Vož. Čžěka.	3	50	8	6		1	14
4	Řjatt	† Najř. Wntr. Žězuř.	3	49	8	7		1	35
5	Sobotu	Bonifacia, bisk. martr.	3	49	8	7		1	59

3. njeđzela po Šwjatkach (2. po S. Trojicy). Seč.: Pšhirunanjo wo žubjenej wocy. Łut. 15, 1—10.

6	Řjedzeli	Roberta, biskopa	3	49	8	8		2	28
7	Řóndzeli	Roberta, abta	3	48	8	9		řh.	w.
8	Wutoru	Wilhelma, bisk.;	3	48	8	10		8	56
9	Srjedu	Prima a Feliciana, m.	3	48	8	11		9	34
10	Schtwórtk	Marhaty, kralowny	3	47	8	11		10	4
11	Řjatt	† Barnabny, japořcht.	3	47	8	12		10	28
12	Sobotu	Jana mot ř. Fakunda	3	47	8	13		10	49

4. njeđzela po Šwjatkach (3. po S. Trojicy). Seč.: Bohaty popad rybow. Łut. 5, 1—11.

13	Řjedzeli	Antonia z Padua	3	46	8	13		11	7
14	Řóndzeli	Bafilia wulf., b. wučž.	3	46	8	14		11	23
15	Wutoru	Wita, martrarja	3	46	8	14		11	40
16	Srjedu	Benna, biskopa	3	46	8	15		11	58
17	Schtwórtk	Montana, woj. martr.	3	46	8	15		řh.	r.
18	Řjatt	† Mark. a Marcell., m.	3	46	8	16		12	19
19	Sobotu	Juliany; Gervafia;	3	46	8	16		12	46

5. njeđzela po Šwjatkach (4. po S. Trojicy). Seč.: Sprawnosć farizejow. Mat. 5, 20—24.

20	Řjedzeli	Silveria, martrarja	3	46	8	16		1	20
21	Řóndzeli	Moiřia z Gonzaga	3	46	8	17		2	8
22	Wutoru	Paulina, biskopa	3	46	8	17		řh.	w.
23	Srjedu	Ediltrudy, knjež. kral.	3	46	8	17		9	13
24	Schtwórtk	Mar. ř. Jana řiřcžn.	3	46	8	17		9	44
25	Řjatt	† Wilhelma, abta	3	47	8	17		10	8
26	Sobotu	Jana a Pawoła, mart.	3	47	8	17		10	28

6. njeđzela po Šwjatkach (5. po S. Trojicy). Seč.: Žězus naryčzi ze 7 řhlěbami 4000 muži Mark. 8, 1—9.

27	Řjedzeli	Ladislawa, krala	3	48	8	17		10	46
28	Řóndzeli	* Leona II., bmž.; řren.	3	48	8	17		11	2
29	Wutoru	Pětra a Pawoła	3	49	8	17		11	20
30	Srjedu	Wopomnj. ř. Pawoła	3	49	8	16		11	39

Wopomnjenja řódnje dnų.

- 21. Započatk lěčža. Najdłějši džen z najkrótskeje nocu.
- 27. Šydom špancow.
- 30. Kralowřka renta.

I. Hermanki.

1. Wulfi Hajn řl. Řródt wł.
2. Řjeřwacžibło řl. Wjeleczin řl.
3. Kalawa wł. Řhocžebuz řl.
5. Lubin řl.
7. Luban řl. Kulow řl.
8. Řrofno řl. řl.
9. Řhocžebuz wł.
10. Kalawa wł. Lubin wł. Řhocžebuz řl.
14. Řyřwawł řl. řl.
16. Radeberg řl.
17. Kalawa wł. Řhocžebuz řl.
21. Řalřtrow řl. Řuczina řl. řl. Wužatow řl. řl.
22. Řajny řl. řl.
24. Brody řl. řl. Řhocžebuz řl.
28. Nowe Dřeždžany řl. Řyřwach řl. řl. Wřóřtaw řl. řl. Dřewł řl. Luboraz řl. řl. Żarow řl. řl. řl.

II. Měsačkowe přeměnenja.

- ☉ Młody měsačř 7. jun. w nožy 10 ř. 53 m.
- ☽ Přeni bėřtk 15. jun. w nožy 10 ř. 49 m.
- ☽ Połny měsačř 22. jun. pop. 2 ř. 43 m.
- ☾ Pořledni bėřtk 29. jun. dop. 10 ř. 55 m.

III. Wjedro.

Junij je wot řpoczatka řjany; čřoptota rořče a traje přčež wječny polođu junija; połny měsačř 22. pščinjeje pšchemenjate wjedro, řrimanja, 29. wjele deřcžža.

Řajkež žně řu byle řynowe,
Tařte lořch budža zornowe.

Řdyž na 7 špancow deřcžžuje, budže 7 abo toła 4 njeđzele deřcžž.

IV. Cyrkwinska protyka.

3. Čyrkwinski řwjaty džen z wobřhadom z Vožim Čžětom.
16. Šwjeđžen řwj. Benna, patrona dićeřny a řerb-řtoho řraja.
24. Šwjaty džen.
28. Řigilny (wolóžem) pořt.
29. Pšćifazan řwjaty džen. Dořpołny wotpuřřt dla řřčelczanřteje wučžby.

Řadřeřřka.

„Najwjacy řudži řada džiwny řako žnamjo řwjatoho žiwjenja; ja pať řtaju řhuboto wobřru-čženu a wutrobnu poniřnowořž wyřče, džiři młc mormwch wubudžicž.“ S. Pařomius.

„Woh řjemeri naryču dořpołnořž po mnořořči wčow, kotřež za njoho čžinimy, ale po wajřny, řak je čžinimy.“ S. řr. ze Sałeř.

Řdyž řajtójnicy řwjatoho krala Ludwika tu-řtomu wo řakonju řyčžaču, řo maja bohahanjerjo do řhubom pałeni byčž, wotmłwi řral: „Řad řubje čheř řwojeř řubje dacz ř pałenju, řdy by řo z tym řreč bohahanjenja (a řlečža) z mořoho řrale-řtwa wotřronicz řodžal.“

„Řařča řabawa dyrbi najbłe wotřodžena byčž z mčrněj wjeřtořcžu.“

S. řr. ze Sałeř.

Julij,

pražnik, ma 31 dnów.

Stóneczka		Měšacžka	
šhadž.	šhow.	Měš.	šh. a šh.
h. m.	h. m.	šh.	h. m.

1	Sčtwórtk	Theobalda, puštnika	3 51 8 16		šh. r.
2	Pjatk	† Domap. s. Marije	3 51 8 15		12 3
3	Sobotu	Anatolia, biskopa	3 52 8 15		12 31

7. njeđzela po Swjatkach (6. po S. Trojicy). Šež.: Profetojo we womežich draftach. Mat. 7, 15—21.

4	Njeđzelu	Prokopa, abt.; Berty	3 53 8 14		1 5
5	Póndželu	Michała wot Swjat. w.	3 54 8 14		1 49
6	Wutoru	Dominiš, knježny, m.	3 55 8 13		2 40
7	Srjedu	Pulcherije, knježny	3 56 8 13		šh. w.
8	Sčtwórtk	Rhiliany, b.; Šilžbjety	3 57 8 12		8 34
9	Pjatk	† Beroniki w. Jul., knj.	3 57 8 12		8 55
10	Sobotu	Rufiny a 7 br.; Felicit.	3 58 8 12		9 13

8. njeđzela po Swjatkach (7. po S. Trojicy). Šež.: Nješprawnny nutničar. Luk. 16, 1—9.

11	Njeđzelu	Brikcia, biš. m.	3 59 8 11		9 31
12	Póndželu	Zana Gualberta, abta	4 0 8 10		9 47
13	Wutoru	Marhathy, knj. martr.	4 1 8 9		10 5
14	Srjedu	Bonaventury, biš.	4 2 8 8		10 24
15	Sčtwórtk	Hendricha, krala	4 3 8 7		10 47
16	Pjatk	† S. Marije na Karm.	4 5 8 6		11 17
17	Sobotu	Aleksia, wuznam.	4 6 8 5		11 56

9. njeđzela po Swjatkach (8. po S. Trojicy). Šež.: Šežus plata na Jeruzalem. Luk. 19, 41—47.

18	Njeđzelu	Kamilla z Lellis, w.	4 7 8 4		šh. r.
19	Póndželu	Vincencia z Paula	4 8 8 2		12 51
20	Wutoru	Hieronyma Nemiliana	4 9 8 1		2 0
21	Srjedu	Praksedy, knježny	4 10 8 0		šh. w.
22	Sčtwórtk	Marije Madleny	4 12 7 59		8 8
23	Pjatk	† Apollinara, b.; Libor.	4 13 7 58		8 31
24	Sobotu	Rhryštiny, knj. martr.	4 15 7 57		8 50

10. njeđzela po Swjatkach (9. po S. Trojicy). Šež.: Zarizej a cłonit we templu. Luk. 18, 9—14.

25	Njeđzelu	Jakuba starsch., jap.	4 16 7 55		9 8
26	Póndželu	Hany, macž. s. Mar.	4 18 7 54		9 25
27	Wutoru	Pantaleona, lěš. martr.	4 19 7 52		9 45
28	Srjedu	Nazar.; Viktor.; Imnoc.	4 21 7 51		10 7
29	Sčtwórtk	Marthy, knježny	4 22 7 49		10 33
30	Pjatk	† Abdona a Sennena, m.	4 24 7 48		11 5
31	Sobotu	Ignacia z Lojola, wuz.	4 25 7 46		11 45

Wopomnjenja šódne dny.

22. Zapoczatk pšowych dnów.
28. Wuzwolny džen budyšchinskoho tachanta Franca (1875).

I. Hermanki.

1. Šhocžebuz š. Žly Komorow kn. š. š.
2. Gušta š. š.
3. Kalawa kn. š. Lubin š.
5. Šjarnacžy š. Džeže š. š. Trěbule kn. š. š.
- Skulow š. Kalawa š.
7. Nješwacžidšo š.
8. Šhocžebuz š.
10. Lušow š.
12. Wištopich š.
13. Šaršchž kn. š. š.
19. Lubij kn. š. Połecznicza š. Wrošlaw kn. š.
20. Połecznicza š.
21. Štadenburg š.
24. Žitawa kn. š. Lubin š.
26. Nowy Šeršdorf š. Wóšporš š.
27. Połecznicza š. Žarow kn. š.
29. Kamjenc š.

II. Měšačkowe přeměnjenja.

- ☉ Měšny měšačk 7. julija pop. 2 h. 19 m.
☽ Přeni bėriš 15. julija dop. 7 h. 13 m.
☽ Pošny měšačk 21. julija w nočy 10 h.
☾ Pošledni bėriš 29. julija w nočy 12 h. 38 m.

III. Wjedro.

Dešchcjozte wjedro traje tež z junija dale; wot 7. wěštkošte a pšcheměnjate a traje z krotkimi pšchetorbnjenjemi pšchž wještchi džen julija; 28. šo wuwjedri; 29. rjenje hačž do šonca.

Šdnž šo na Domaphtanja dešchcžik dže, budže drje 4 njeđzele došho dešchž. — Wjedro na 7 bratrow traje 7 njeđzeli došho. — Čžoply, šwětky š. Jakub — žymne šody.

IV. Cyrkwinska protyka.

2. Swjaty džen. Procešiony do Kóžanta džeja.
3. Lubjny šwaty džen Nješjeczaušteje wšadny z předomanjom a z wobšhadom wokolo polow.
16. Swjadžeti štapulira.
22. Swjaty džen. Šermušča we Šchpitalu.
25. Swjaty džen.
26. Šchtwištš swjaty džen.
28. Wuzwolny džen budyšchinskoho tachanta Franca. (1875.)
30. Rano w 1/2 6 h. wotšhad procesiona z Šhróšcje š swjatej Šanje, do Šilipšdorf a Šumburga.
31. Rano w 1/2 6 h. wotšhad procesiona z Budyšchina do Šumburga.

Šadrješhka.

„Nježo na šwěče njeje taš móčne, jenošo muža połěpšchicž a joho dušhu š dobromu na-wjedowacž, kaž rozonna a počžživa ma-šželšta.“ Š. Šhryšštomuš.

„Šomoc z nješes šo nam jenož tešdom da, šdnž šo štracha (š hrěchey) bojimy a jomu šo loškomyšlne njeuššajamy.“ Š. Šhprjan.

„Najšěpše šwojich šutkow dyršimy za-šhowacž, zo nješchju wot drubich wiđžane byle, šhida wot Boha.“ Š. Šr. ze Šaleš.

August,

znjeńc, ma 31 dnów.

Słoneczka

Miesiączka

fthadż.
h. m.fhow.
h. m.Miej.
mianofth. a fth.
h. m.

11. njeźzela po Swjatkach (10. po S. Trojicy). Sez.: Jezus wustrowi htuchońemoho. *Mat. 7, 31—37.*

1 Njeźzelu	S. Pětra w rjeczazach	4	26	7	45		fth. r.
2 Póndźzelu	Alfonsa z Figuri, w.	4	27	7	44		12 34
3 Wutoru	Kamał. f. Schcžepana	4	29	7	42		1 32
4 Srjedu	Dominika, wuznatw.	4	30	7	40		2 36
5 Schtwórtk	S. Marije na sněhach	4	32	7	38		3 43
6 Pjatk	† Pšchefrasu. Rchryjt. ☉	4	34	7	36		fth. w.
7 Sobotu	Katuszcha, biskopa	4	35	7	35		7 39

12. njeźzela po Swjatkach (11. po S. Trojicy). Sez.: Mitosčiny Samaritan. *Luf. 10, 23—37.*

8 Njeźzelu	Cyriaka, martr.	4	37	7	33		7 56
9 Póndźzelu	Rhětana, wuznatw.	4	38	7	31		8 12
10 Wutoru	Kawrjenca, martr.	4	40	7	29		8 31
11 Srjedu	Sufanny, m.; Filumen.	4	41	7	28		8 52
12 Schtwórtk	Alary, knježny	4	42	7	26		9 19
13 Pjatk	† Hipol.; J. Berchm. ☾	4	44	7	24		9 54
14 Sobotu	* Gusebia, mješchnika	4	46	7	22		10 41

13. njeźzela po Swjatkach (12. po S. Trojicy). Sez.: Džefaczo wusadni mužich. *Luf. 17, 11—19.*

15 Njeźzelu	Donjeb.wz.s.Mar.	4	47	7	20		11 42
16 Póndźzelu	Gyacintha, mješchnika	4	49	7	18		fth. r.
17 Wutoru	Liberata, abta	4	51	7	16		12 56
18 Srjedu	Heleny, fhěž. wudowy	4	52	7	14		2 20
19 Schtwórtk	Sebalda, w.; Ludwika, b.	4	53	7	12		3 45
20 Pjatk	† Bernarda, abta, w. ☺	4	55	7	10		fth. w.
21 Sobotu	Johanny Franciski	4	56	7	8		7 12

14. njeźzela po Swjatkach (13. po S. Trojicy). Sez.: Ničtó njemóže dwěmaj knjezomaj šužić. *Mat. 6, 24—33.*

22 Njeźzelu	Thimothea, martrarja	4	58	7	6		7 30
23 Póndźzelu	Filipa Venicia, wuzn.	5	07	7	4		7 49
24 Wutoru	Bartromja, jap.	5	27	7	2		8 10
25 Srjedu	Ludwika, krala	5	36	7	59		8 35
26 Schtwórtk	Zefyrina, bamža	5	56	7	58		9 5
27 Pjatk	† Józefa z Kalaš. ☾	5	66	7	55		9 42
28 Sobotu	Gawščytna, bisk., w.	5	86	7	53		10 28

15. njeźzela po Swjatkach (14. po S. Trojicy). Sez.: Morwy mlodženc we Rain. *Luf. 7, 11—16.*

29 Njeźzelu	S. Jandž. pěstonow	5	96	7	51		11 22
30 Póndźzelu	Rozy Limansteje, knj.	5	116	7	49		fth. r.
31 Wutoru	Kaimunda Rommata, w.	5	126	7	47		12 23

Wopomnjenja hódne dny.

1. Kralowšte dawki (2. połojca).
23. Kónc pšowych dnów.

I. Hermanki.

2. Grünberg kn. f. kl. Kulow f. kl.
3. Eisenberg f.
4. Mješwacžidło f.
7. Rudychin f. kl. Rly Komorow kn. f.
9. Rinpfort f. Gubin kn. f.
10. Bart f. Łaz f. kl. Dobroflug f.
16. Rhorjele f. kl. Potčnjica f. Ramnow f. kl. Rumburg kn. f. kl. Žahan f. kl.
17. Gašyn f. kl.
18. Radeberg f.
19. Beřow f.
21. Kuland f. Wětošow kn. f.
23. Rumburg f. kl. Wětošow kl. Kuland kl.
24. Galschtrow f. kl. Pródt f. kl.
25. Wulke Žbžary f. kl.
28. Lubnjow f.
30. Wóspfort f. kl. Rhočžebuz kn. f. kl. Lubań kl. Kulow kn. f. kl. Mišćino kl.
31. Brody f. kl. Trěbule kn. f.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☉ Młody měsačk 6. aug. rano 4 h. 46 m.
- ☽ Přeni bėrtk 13. aug. pop. 1 h. 40 m.
- ☽ Połny měsačk 20. aug. dop. 6 h. 16 m.
- ☾ Posledni bėrtk 27. aug. pop. 5 h. 12 m.

III. Wjedro.

Rjane wjedro traje z julija do augusta; młody měsačk, 6., pščinjele deščez; tola jo zas wuwjedri; wot 13. wjele deščezja, njewjedra; potom zas horec hač do 20. Na to njewjedro a wětr z deščezom. Wot 27. hač do kóuca rjenje.

Rjany f. Kawrjenc lubi rjane nazymjo. — Wjele jurowizny na horach pokazuje na křutu žymu.

IV. Cyrkwinska protyka.

2. W kłóštrje Marijnej Hwězdže a w Rumburgu došpólny wotpuřk „Porciunkula.“
10. Swjaty džen.
14. Bigilny (wolóženy) póřt. Rano w 7 hodž. wotřad procesiona z Rchroščic do Wólmsdorfa.
15. Pščitazany swjaty džen. Do božeje miše iwjećzenjo zelow.
20. W kłóštrje Mar. Hwězdže došpólny wotpuřk.
22. W Radworju došpólny wotpuřk a fermušča.
24. Swjaty džen. W Mješlečžicach došpólny wotpuřk bratřstwa f. Boščjana.
29. Žez swjebžen najčijič. Wutroby f. Marije.

Zadrješčka.

„Mjezabudžce wuznacžo swojeje wěry wšchěbnje špewáč, hdnž stawacže a hdnž so lěpaczje. Praščejo so potom, hač wšchitno wěriš, šchtož prajiš, zo wěriš, a wjele so wšchěbnje swojeje wěry.“

S. Gawščytn.
„Wšcha pobožnosť, kiž f njerodže wjeđe, je wopacžna. Džělo dyrbinny lubowacž.“
S. Žita.

September, požnjeńc, ma 30 dnów.

Stónceżka

Měšacžka

řh. a řh.
h. m.

řh. m.

Měš.
řh. a řh.
h. m.

řh. a řh.
h. m.

1	Srjedu	Egidia, abta	5	14	6	45		1	30
2	Schtwórtk	Schěžepana, krala	5	15	6	42		2	39
3	Pjatk	† Serapije, knj. martr.	5	17	6	40		3	51
4	Sobotu	Rozalije Ban., knj. ☾	5	19	6	38		řh.	w.

16. njeđzela po Swjatkach (15. po S. Trojicy). Scž.: Ježus wustrowi wobutawoho. Luf. 14, 1—11.

5	Njeđzelu	Lawrjencia Justiniána	5	20	6	35		6	20
6	Póndžzelu	Albina, biskopa	5	22	6	33		6	38
7	Wutoru	Reginy, knježny	5	24	6	31		6	59
8	Srjedu	Naroda s. Marije	5	25	6	29		7	24
9	Schtwórtk	Gorgonia, martr.	5	26	6	27		7	57
10	Pjatk	† Mikławšcha Tolent.	5	28	6	25		8	40
11	Sobotu	Prota, martr. ☾	5	30	6	22		9	35

17. njeđzela po Swjatkach (16. po S. Trojicy). Scž.: Najwjetšcha kaźnja we zafonju. Mat. 22, 34—46.

12	Njeđzelu	Mjena s. Marije	5	31	6	20		10	44
13	Póndžzelu	Materna, bisk.	5	33	6	18		řh.	r.
14	Wutoru	Powysš. s. řschyža	5	35	6	15		12	1
15	Srjedu	†* Mikodema, martr.	5	36	6	13		1	24
16	Schtwórtk	Kornelia, b.; Cypriána	5	38	6	10		2	46
17	Pjatk	†* Lambert, bisk.	5	39	6	8		4	7
18	Sobotu	* Domašcha z Will. ☺	5	40	6	6		řh.	w.

18. njeđzela po Swjatkach (17. po S. Trojicy). Scž.: Ježus wustrowi wicžniwoho. Mat. 9, 1—8.

19	Njeđzelu	Januarja; 7bol. s. Mar.	5	42	6	4		5	53
20	Póndžzelu	Eustachia, martr.	5	44	6	2		6	14
21	Wutoru	Mateja, japoscht.	5	45	6	0		6	37
22	Srjedu	Mauricia, martr.	5	47	5	57		7	4
23	Schtwórtk	Thekle, knj.; Vina; Bitt.	5	48	5	55		7	40
24	Pjatk	† S. Mar. wo wukup. j.	5	50	5	53		8	22
25	Sobotu	Kleofy; Aurelije	5	52	5	50		9	13

19. njeđzela po Swjatkach (18. po S. Trojicy). Scž.: Kwařna hořčina krala. Mat. 22, 1—14.

26	Njeđzelu	Justiny, martr. ☾	5	53	5	48		10	11
27	Póndžzelu	Košny a Damiana, m.	5	55	5	45		11	15
28	Wutoru	Wjacław, wójw. m.	5	57	5	43		řh.	r.
29	Srjedu	Michala, arcjandžela	5	58	5	41		12	23
30	Schtwórtk	Hieronyma, měšcn.	5	59	5	40		1	32

Wopomnjenja hódne dnų.

22. Zapoczatk nazymy. Džeń a nóc so runataj.
30. Kralowška renta.

I. Hermanki.

1. Njeřwacžidlo řt. Barščyž kn. řt.
2. Řhoczebug wfm.
4. Āinport řt. Žitawa řt. Kalawa řt. řt.
6. Žitawa řt. řt. Kalawa řt. Wulki Āaju řt. Kulow řt.
9. Mužakow řt. řt.
11. Wulki Āaju řt. Āubin řt. řt.
13. Biskopich řt. Nowosalc řt. Džeže řt. řt. Žarow řt. řt.
15. Radeberg řt.
18. Miščno řt.
20. Kamjeńc řt. řt. Wostrowc řt. Řychbach řt. řt. Āubin řt. řt. řt.
21. Bart řt. řt.
22. Polčznica řt.
23. Polčznica řt. Řhoczebug řt.
25. Drciw řt. Wojerecz wfm. Trěbule řt. řt. řt.
- 27.—10. okt. Šipř řt. (Michalřka mařa).
27. Biskopich řt. Āirno řt. Āumburg řt. řt. řt.
29. Wjelecežin řt.
30. Āuřta řt. řt. Řhoczebug řt.

II. Měšačkowe přeměńjenja.

- ☉ Młodny měšacžk 4. septembra pop. 5 ř. 50 m.
- ☽ Přeni bėrtřk 11. septembra wječ. 7 ř. 22 m.
- ☼ Poľny měšacžk 18. septembra pop. 4 ř. 26 m.
- ☾ Poľedni bėrtřk 26. septembra přichp. 12 ř. 6 m.

III. Wjedro.

September je řjany a čřopty hačž do 6.; potom přichidnu male mřozny, wodnjo řjenje a čřopto; 11. tež dale řjenje; 18. deřčęzjite, ale bórzy zař řjenje; 26. a dale: wjele deřčęza.

Ma Marije Naroda

Łastoježki nař wopuřčęza.

Řakřiz čřas je w septembru, tajki budže w měrcu.

IV. Cyrkwinska protyka.

5. Āano w 1/26 wotřhad procesiona z kłošchtra Mar. Āwežby do Ārupki.
8. Přichitazany řwjaty džeń. Procesiony do Āo-žanta džeja.
12. Āitularny řwjedžeń řerbřteje cirkwje we Āu-ďyřchjine a kermuřcha.
- 17., 19. a 20. Pěřt řuchich dnów.
21. Swjaty džeń. Procesion z Āudyšchjina do Āilipsdorf.
26. W Drežďžanach řerbřte přėdowanjo.
29. Swjaty džeń.

Indrjeshka.

„Čžiń wjele najmjeńřich wěcow!“ „Čžiń wjele, ryčž malo!“ běřchřt dwě řesle, kotrežž žbóžnoho Āana Āerchmans-a do njebřes wje-ďeřchřtje.

„Řobžby male třošřt, řiz ma w pobožnořčži řwój kužol, řpotoja wjele bóle, byžli žane tež najwjetřche žawjeřelenjo řwěta.“

Č. řt. ze Sales.

Oktober,

winowe, ma 31 dnów.

		Ślōnczka		Měsaczkła		
		Ńhadż.	Ńhow.	Měsi.	Ńh.	Ńh.
		h. m.	h. m.	Ńm.	Ńh.	Ńh. m.
1	Pjatk	† Memigia, biskopa	6	15	37	2 44
2	Sobotu	Dthona, biskopa	6	35	35	3 58
20. njeđzela po Swjatkach (19. po S. Trojicy). Scż.: Jezus wuŃtrowi kralowŃstho Ńyna. Jan. 4, 46—53.						
3	Njeđzelu	Kózarija Ń. Marije	6	45	33	5 13
4	Póndzelu	Franciska z WŃŃi	6	65	30	Ńh. w.
5	Wutoru	Placida, martrarja	6	85	28	5 28
6	Srjedu	Brunona, biskopa	6	105	25	5 59
7	Schtwórtk	Marka, b.; Sergia	6	115	23	6 40
8	Pjatk	† Brigitty, wudowny	6	135	21	7 32
9	Sobotu	DionyŃia, b.; KuŃtika	6	145	19	8 37
21. njeđzela po Swjatkach (20. po S. Trojicy). Scż.: MěŃmilny wotrocżk. Mat. 18, 23—35.						
10	Njeđzelu	Franciska z Borgia	6	155	17	9 52
11	Póndzelu	Gereona, martr.	6	175	15	11 12
12	Wutoru	Maksimiliana, biskopa	6	195	13	Ńh. r.
13	Srjedu	Eduarda, krala	6	215	10	12 33
14	Schtwórtk	Kallista, bamża	6	235	8	1 52
15	Pjatk	† Theresije, knjeżny	6	245	6	3 9
16	Sobotu	Ńawła, abta	6	265	4	4 25
22. njeđzela po Swjatkach (21. po S. Trojicy). Scż.: Wo danŃŃim pjenježu. Mat. 22, 15—21.						
17	Njeđzelu	Zadwigi, wudowny	6	285	2	5 39
18	Póndzelu	Lukascha, Ńeženika	6	295	0	Ńh. w.
19	Wutoru	Pětra z Ńfantara, w.	6	314	58	5 6
20	Srjedu	Jana z Kanta, wuz.	6	324	56	5 38
21	Schtwórtk	Wórschule, knj. mart.	6	344	54	6 18
22	Pjatk	† Severa, b.; Kordule	6	364	52	7 6
23	Sobotu	Sever.; Ń. w. KapiŃtran	6	384	50	8 1
23. njeđzela po Swjatkach (22. po S. Trojicy). Scż.: Jezus Ńbudży Zaitowu dżowku. Mat. 9, 18—26.						
24	Njeđzelu	Rafaela, arcjandzela	6	404	48	9 2
25	Póndzelu	ŃhryŃantha; M. Ńlaf.	6	414	46	10 7
26	Wutoru	Ewarista, bamża	6	434	44	11 16
27	Srjedu	Florencja, martr.	6	454	42	Ńh. r.
28	Schtwórtk	Ńymana a Judy, j.	6	464	41	12 26
29	Pjatk	† Eusebije, knjeżny	6	484	39	1 36
30	Sobotu	Theodorita, męŃchn.	6	504	37	2 49
24. njeđzela po Swjatkach (23. po S. Trojicy). Scż.: Jezus Ńtaji wichor na morju. Mat. 8, 23—27.						
31	Njeđzelu	Wolfganga, biskopa	6	514	35	4 5

Wopomnjenja hódne dny.

1. Dawt za wopalenŃŃu pokladnicu.
29. Nastupny džen Ń. Majestofeje krala Ńberta na trón (1873).

I. Hermanki.

4. Ńuczina Ń. Ń. Rafecy Ń. Scherachow Ń.
- Luboraz Ń. Ń. Gródt Ń. Kulow Ń.
5. Krojno Ń. Ń. Ńajny Ń. Ń.
6. MěŃwacżidło Ń.
7. Ńhocżebuz Ń.
9. Lubin Ń.
11. BifŃopicy Ń. Kulow Ń. Ń.
12. BarŃeż kn. Ń. Ń.
13. Grünberg kn. Ń. Ń. Ńly Komorow kn. Ń.
14. Ńhocżebuz Ń.
18. ŃalŃtrow Ń. Kinsport Ń. Lubij Ń. Ń. WóŃport Ń. Rumburg Ń. Ń. Ńahan Ń. Ń.
19. Kinsport Ń.
21. Ńhocżebuz Ń.
23. WětoŃchow kn. Ń.
25. Ńiarnacżicy Ń. Ń. Stare Drejdzany. Rychwald Ń. Ń.
26. Ńicni kn. Ń. Ń. Brody Ń. Ń.
27. Radeberg Ń.
28. Radeberg Ń. WěŃow Ń.
30. Drěwt Ń. Kuland Ń.

II. Měsačkowe přeměnenja.

- ☉ Młohy mėsačk 4. oktobra rano 5 h. 41 m.
☽ Přeni bėrtk 11. oktobra w nochy 1 h. 32 m.
☽ Polny mėsačk 18. oktobra rano 5 h. 24 m.
☾ Posledni bėrtk 26. oktobra rano 7 h. 58 m.

III. Wjedro.

Młokre pŃheměnjate wjedro traje; 4. młohy mėsačk pŃchijnje wjac deŃečaja; potom Ńo wu-wjedri; wot 11. ju rjane a zaŃ pŃŃmurjene dny bjez deŃečaja; wot 18. kurjany a wěŃŃkojte, deŃečajojte dny; 26. žymne wětry z deŃečjom.

Na Ń. Ńawła dyrbja wŃŃe jabłuka do mėcha.
— Ńymana Judy — Ńhowajeje Ńchudy, lamajeje Ńije, wobuwajeje Ńo črjje.

IV. Cyrkwinska protyka.

2. PŃŃipolduju wotŃhad procesiona z ŃhroŃeżic do Kulowa.
3. W Radworju Ńwjeđen poŃwječjenja cyrkwoje a fermuŃcha. W Kulowje přeni wotpuŃk.
4. Měniuju biskopa Franca. Ńwjeđen kulowŃŃeje wojadny.
10. W Kulowje Ńwjeđen poŃwječjenja cyrkwoje a fermuŃcha; druhi wotpuŃk.
17. We Wotrowje a w ŃŃŃŃŃe Marijnej Ńwěz-đe fermuŃcha.
21. CyrkwinŃki Ńwjaty džen.
24. W ŃhroŃeżicach Ńwjeđen poŃwječjenja cyrkwoje a fermuŃcha.
28. Ńwjaty džen.
31. Wigilny pŃŃt dla Ńwječjenja WŃŃeč Ńwjatych.

ZadrjeŃsko.

„MłotŃi čłowjejojo maja tajŃe Ńpodobanjo na tym, Ńchtož čjinja, zo tał rjec pŃchibŃŃŃwo čerja, hŃhž Ńebi telko pŃchibŃŃow tworja, telkož Ńkutow čjinja.“
S. Fr. ze Salez.

November, nazymniš, ma 30 dnów.

Słoneczka

Miesiączka

śhdz.	řhow.
h. m.	h. m.

Mieś. znamio

řh. ařh.
h. m.

1	Póndzelu	Wšech Swjatyeh	6	53	4	33	☾	5	25
2	Wutoru	Wřch. řhud. duřch. ☉	6	55	4	31	☽	řh.	w.
3	Śrjedu	řuberta, biskopa	6	57	4	29	☽	4	34
4	Sřtwórtř	Řorle Řoromejsřkořo, b.	6	58	4	28	☽	5	23
5	Pjatt	† Zacharije a řilźbjety	7	0	4	26	☽	6	26
6	Sobotu	Leonarda, abta	7	2	4	25	☽	7	40

25. njeđzela po Śwjatřach (24. po Ś. Trojicy). Śćž.: Pjanta mjeź dobrym řymjenjom. Mat. 13, 24—30.

7	Njeđzelu	Amaranta, martr.	7	3	4	23	☽	9	1
8	Póndzelu	4 řrónowan. martrarij.	7	5	4	21	☽	10	22
9	Wutoru	Theodora, martr. ☾	7	7	4	20	☽	11	41
10	Śrjedu	řandrija Abellina	7	9	4	18	☽	řh.	r.
11	Sřtwórtř	Řěřczina, biskopa	7	11	4	16	☽	12	59
12	Pjatt	† Řěřczina, bamźa	7	12	4	15	☽	2	13
13	Sobotu	Stanisława Řostki, w.	7	14	4	13	☽	3	27

26. njeđzela po Śwjatřach (25. po Ś. Trojicy). Śćž.: Řonopowe zorno. Mat. 13, 31—35.

14	Njeđzelu	řivina, biskopa	7	15	4	12	☽	4	39
15	Póndzelu	řerty, řnj.; Leopolda	7	17	4	11	☽	5	52
16	Wutoru	řthmara; řdmund. ☺	7	19	4	10	☽	řh.	w.
17	Śrjedu	řrehorja řziwyczińj.	7	20	4	9	☽	4	15
18	Sřtwórtř	řesichia, martr.	7	22	4	7	☽	4	59
19	Pjatt	† řilźbjety, wudowy	7	24	4	6	☽	5	52
20	Sobotu	řeliksa ź Walois	7	26	4	5	☽	6	52

27. a posłednja njeđzela po Śwjatřach (26. po Ś. Trojicy). Śćž.: Zapuszeźenjo řeruzalema. Mat. 24, 15—35.

21	Njeđzelu	Řopr. ř. Mar.; Alberta	7	27	4	4	☽	7	56
22	Póndzelu	řecilije, řnj. martr.	7	29	4	2	☽	9	1
23	Wutoru	Řlimanta, bamźa	7	31	4	1	☽	10	9
24	Śrjedu	řana wot řřhiza, wuz.	7	32	4	0	☽	11	18
25	Sřtwórtř	Řhatyrny, řnj. m. ☾	7	34	3	59	☽	řh.	r.
26	Pjatt	† Řonrada, biskopa	7	35	3	59	☽	12	28
27	Sobotu	Řikafia, bisk. martr.	7	36	3	58	☽	1	41

1. njeđzela addenta. Śćž.: řnamjenja přřeb řubnym dnjom. řuf. 21, 25—33.

28	Njeđzelu	Řrescencia, martr.	7	38	3	57	☽	2	56
29	Póndzelu	řaturnina	7	40	3	57	☽	4	16
30	Wutoru	řandrija, japořřt.	7	41	3	56	☽	5	38

Řopomunjenja řódne dny.

30. Śłónczenjo řwasnyř wjeřelow.

I. Hermanki.

1. řainspach řl. řróbř řt. řl. řulow řt.
2. řart řt. řaz řt. řl.
3. řtawe řreźđžany řt. řjeswacźidło řt.
4. řřoczeźubz řt.
6. řudysřin řt. řl. řubńjow řt. řřebule řt. řt. a řen.
8. řyřřach řl. řubin řt. řt. řt. řufow řt. řt. řt.
11. řołczńca řt. řřoczeźubz řt.
13. řitawa řt. řy řomorow řt. řt.
15. řtolpin řt. řl. řitawa řt. řt. řy řomorow řl.
20. řubin řt. řt.
22. řróřřaw řt. řt. řt.
23. řobroług řt.
24. řulke řđžary řt. řl. řobroług řl.
27. řalawa řt. řt.
29. řořporť řt. řl.
30. řrojno řt. řl. řařyn řt. řl.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☉ Młody mėsačk 2. nov. wjeźřor 4 ř. 52 m.
- ☾ Přeni řěřitř 9. nov. dop. 9 ř. 18 m.
- ☺ Połny mėsačk 16. nov. w nočy 9 ř. 37 m.
- ☾ Pořłedni řěřitř 25. nov. w nočy 3 ř. 3 m.

III. Wjedro.

November je wot řpocźatřa řjany ale řymny a mėřitřořty; 9. přřeměńjate a mřřowe dny, řymne řurjany; 16. řeřřez a řněř a řymne řurjany; 25. wiořory a řněř.

Řo ř. Řěřczinu řyma wjac njeřortuje. — ř. řandrijoj řněř řitam řřřodźi („dořeřź 100 dnow dořřo řeźi“).

IV. Cyrkwinska protyka.

1. řřhitazany řwjaty řđeń.
2. řurkwinski řwjaty řđeń.
7. Ř řadworju a řulowje dořřolny wotpusřřt „po morwřch.“ Ř řjebjelczicah a řđeři (teź wokoło řudysřina) řernuřřa.
11. řwjeđeń řjebjelczanřeje wosady (ź přeđowanjom a nyřřporom).
14. Ř řudysřinje w řařantřřej řurkwi wopomněćřo pošřwecźenja řurkweje a řernuřřa.
21. Ř řalbicah wopomńj. řwjeź. řurkweje a řernuřřa.
25. řwjeđeń řalbiczańřeje wosady (ź přeđowanjom a nyřřporom).
28. řapocźatř adwenta a nowořo řurkwinsřo řeta. Ř řreźđžanah we řwóřřřej řurkwi řerbřře přeđowanjo.
30. řwjaty řđeń.

řadřeřřka.

„Ř řoźo, řařře wójsřo řřřeřczanřřich řeđđieřerjow řy wokoło nas řřromadźit, řo řy nas ř wojowanju řařorit.“ ř. řawřřřřin.
„řeđny řenićřki łut poniźńořče přřinjeře wjeřřit wuźitř, dnyř řyřac pńntow czeřče.“
ř. řr. ře řales.

December, hodovník, ma 31 dnov.		Stónožka		Měšacžka	
		řhadž. h. m.	řhom. h. m.	Měš. řuamjo	řř. a řř. h. m.
1	Erjedu	Eligia, w.; Mariana	7 42	3 55	7 0
2	Schtwórtk	Vibiany, knježny	7 44	3 54	řř. w.
3	Pjatt	† Franciska Šabersk.	7 45	3 54	5 17
4	Sobotu	Borbory, knj. mart.	7 47	3 53	6 38
2. nježela adventa. Šež.: Janowe pošestwo pola Jězusa. Mat. 11, 2—10.					
5	Nježelu	Pětra Chryzologa, b.	7 48	3 53	8 4
6	Póndželu	Mikławšča, bisk.	7 49	3 53	9 27
7	Wutoru	Ambrosia, bisk. wučž.	7 50	3 53	10 46
8	Erjedu	N. podj. s. Mar.	7 51	3 53	řř. r.
9	Schtwórtk	Eutyčiana, b.; Leofad.	7 52	3 52	12 4
10	Pjatt	† Pščenjes. laur. domu	7 53	3 52	1 18
11	Sobotu	Damaša, bamža	7 54	3 52	2 31
3. nježela adventa. Šež.: Janowe šwědeženjo wo Jězusu. Jan. 1, 19—28.					
12	Nježelu	Epimacha, m.; Matšenc.	7 55	3 52	3 42
13	Póndželu	Lucije, knj. martr.	7 56	3 52	4 51
14	Wutoru	Mikasia, bisk.	7 57	3 52	5 57
15	Erjedu	†* Khrystiun, služown.	7 58	3 52	6 57
16	Schtwórtk	Eusebia Berceľsk., b.	7 59	3 52	řř. w.
17	Pjatt	†* Lazara, biskopa	8 0	3 52	4 43
18	Sobotu	* Čžat. ř. M. na p. Khr.	8 1	3 53	5 46
4. nježela adventa. Šež.: Jan předuje pošutu. Łuf. 3, 1—6.					
19	Nježelu	Nemesia, martr.	8 13	3 53	6 52
20	Póndželu	Khrystiana, martr.	8 23	3 54	7 59
21	Wutoru	Domasča, japošcht.	8 23	3 54	9 6
22	Erjedu	Flaviana, martr.	8 33	3 54	10 14
23	Schtwórtk	Viktoriije, knj.	8 43	3 55	11 23
24	Pjatt	†* Ğad. a Jěv.; Delf.	8 43	3 56	řř. r.
25	Sobotu	Boži dž. nar. Jěz.	8 53	3 56	12 36
Nježela po Ğodžoch. Šež.: Simeon a Ğana wo Jězusu rycžitaj. Łuf. 2, 33—40.					
26	Nježelu	Šěčpana, martr.	8 53	3 57	1 51
27	Póndželu	Jana, japošchtola	8 53	3 58	3 9
28	Wutoru	Rjewinow. džěčžat.	8 53	3 59	4 29
29	Erjedu	Domasča z Kant., b. m.	8 54	0	5 46
30	Schtwórtk	Kainera, bisk.; Davida	8 54	1	6 56
31	Pjatt	† Sylwestra, bamža	8 54	2	řř. w.

Wopomnjenja Ğodne dny.

16. Začmjećo chłoho měšacžka (pola naš widžecž pop. 3 h. 51 m.).
21. Zapocžatk žymy. Najkrotšiji džěň z najdlějšej nocu.
24. Patoržica.
31. Začmjećo stónca (pola naš widžecž, zapocžatk pop. 3 h. 2 m.).
31. Kralowšta renta.

I. Hermanki.

1. Njeswacžidko řř.
4. Budyšin řř.
6. Nowosale řř. Džěže řř. řř. Kulow řř. Drěw řř.
7. Brody řř. řř.
8. Eijenberg řř. řř.
11. Wojerecy řř.
13. Luboraz řř. řř. Ğródt řř.
14. Barščež řř.
15. Kuland řř.
16. Muzafow řř.
20. Kulow řř.

II. Měšačkowe přeměnenjenja.

- ☉ Młody měšacžk 2. dec. w noč 3 h. 54 m.
- ☾ Přěni běrtk 8. dec. wječžor 7 h. 36 m.
- ☺ Połny měšacžk 16. dec. wječžor 4 h. 34 m.
- ☾ Pošledni běrtk 24. dec. wječžor 7 h. 54 m.
- ☉ Młody měšacžk 31. dec. pop. 2 h. 54 m.

III. Wjedro.

Młody měšacžk 2. decembra pščinješe řněh a wječžor; ř. jo bóle wujasni, řu žymne dny, tež žaš řněh; wot 16. rjenje, mjěška žyma; wot 24. žaš řněh a wětrny; wot 31. rjana a řčěnja žyma.

Přěni tydžěn adventa jara žymny traje 18 nježeli špochi. — Borbora nam stónco bjerje, Lucija je žaš wlecže. — Zelene Ğody, běte Žutry; běte Ğody, zelene Žutry.

IV. Cyrkwinska protyka.

4. Cyrkwinski šwjaty džěň.
6. Cyrkwinski šwjaty džěň.
8. Pščitazany šwjaty džěň. W Kulowje titularny šwjedžěn „řwateje Martiňoho towarštna knježnom“ z dospołnym wotpuřtkom za šobuřtawu.
- 15., 17. a 18. Póřt řučich dnov.
- 16.—24. W Radworju wšchědnje po Žutnjach „Nowena“ ř čželeži maczerje božje.
21. Šwjaty džěň.
24. Wigilny (połny) póřt.
- 24.—25. Boža nóc, w połnocy boža mřča.
25. Pščitazany šwjaty džěň.
26. Pščitazany šwjaty džěň. Božohnowanjo žitow.
27. Šwjaty džěň. Po přědowanju požohnowanjo a wudželenjo wina šwjatoho Žana.
28. Cyrkwinski šwjaty džěň.

Zadrješdka.

„Chceřš, zo čžasne řchłody čže nježrudža? Měžadaj pščejaru to, řchłož nimařš, ani njeľubuj pščejaru, řchłož wobřhnyjeřš.“ Š. řř. ze Saľeš.

„Mjemeň tola, zo to řř, řchłož ľubžo wo tebi praia. Najbóle řu woni pšchřľobđerjo, a řuřto řami to ani njeřpřtu.“ Š. řř. ze Saľeš.

„Přaia wam, zo žmėja čžľowjeľojo wot řožđoho njewužitnoho řłowa, řotřež ř řchčža, na řudnym dnju žamoľwjenje da- ř wacž.“ Šež. ř. Mateja 13, 36.

I. Čas božich službow w serbskej Łužicy.

	Čas přichystupa božich službow		Njedźele; f. dny			Džělawe dny			
	za njedźele a swj. dny.	za džělawe dny.	w žymje.	w lěće.	popok- dnju.	w žymje.	nańto.	w lěće.	wognju.
Budyšchin	tachantska	1. hapyrta, 1. oktobra.	5 a 9		2	6 a 9	5 a 9	5 a 9	6 a 9
	serbska		9		1/2 1				
Chróšćicy	1. njedź. po Jutrach, 24. augusta.	po Jutrach, po Měchale.	6 a 9	5 a 8	2	7	6	6	6
Njebjelčicy	po 1. meje, po 29. septembra.	? ? ? ?	9	8	1/2 2	1/2 8	7, 1/2 7	6	1/2 7, 7
Kadwoć	1. meje, njedź. po 29. septbr.	po 1. novemburu, po jutrach.	9	8	2	7	6	6	6
Kalbicy	jutry, njedź. přěchd 21. septembra.	? ? ? ?	6 a 9	5 a 8	2	1/2 8, 8	7	1/2 7, 7	7
Schpital		1. meje, 1. oktobra.	9	9	2	8	1/2 7	1/2 7	8
Wotrow		? ? ? ?	9	9	2	1/2 8	7	1/2 7	7
Marijna Hwězda .			1/2 7 a 1/4 10		1/2 2, 1/2 3, 3	6 a 7 a 3/4 9			
Kóžant	jutry, 14. septembra.	po 1. oktobra, po jutrach.	6 a 9	5 a 9	2	7	1/4 7	1/4 7	7
Bdžer	1. meje, po 29. septembra.		9	8	1/2 2				
Brunow			1/2 10		4	3/4 8			
Kulow		24. febr., jutry, njedź. po 4. sept., 1. njedź. nov.	5 a 8		2	6 a 1/2 9	1/2 6 a 1/2 9	5 a 8	1/2 6 a 1/2 9

Přichisp.: Jutnje su w Chróšćicach rano w 5 hodź., w Kalbicach 6 a w Kóžencze 6. — W serbskej cyrkwi w Budyšchinje na trjedach a pjatkach w posće we 8 rano. — W Kalbicach na pjatkach w posće w 6 a 8 rano. — We Wotrowje na małych swjatyh dnach dopoždnja we 8. — W Marijnej Hwězde na sobotach rano 6 a 7 a 8. — W Kóžencze sobotu (přěchd cyle lěto z wumzacojom adventa) we 8. — W Bdžeri je 12 króců na njedzelach a kaž w Delnich Sulšecach, druždy na džělawayh dnach boža mšca. — W Lubiju su 12 króců za lěto njedželske bože služby.

II. Bože služby w němskej Łužicy.

Grunaw, Königshajn, Nowy Leutersdorf, Reichenau, Scherachow, Seitendorf, Wostrowc, Zitawa, Marijny Dol.

III. Bože služby w sakskich herbskich krajach.

1) Stajne bože služby maja: Drežďžany (dwórsta cyrkej, w přyncowym hrodže, Nowe Drežďžany, Friedrichstadt, Zozeřininy wustaw, 2 schulskej křapali), Annaberg, Switawa, Freiberg, Greiz (kóždu 2. njedželu), Hubertusburg, Rhemnich, Lipsk, Miščno, Birno, Plawno, Rothschönberg, Reichenbach (kóždu 2. njedželu) a Wechselburg.

2) Misijske bože služby maja: Altenburg (12 króců), Auerbach (2 kr.), Bräunsdorf (8 kr.), Döbeln (3 kr.), Frankenberg (2 kr.), Grimma (12 kr.), Großenhajn (6 kr.), Hajnich (4 kr.), Hohenek (8 kr.), Hohnstajn (8 kr.), Koldic (2 kr.), Leisnig (2 kr.), Marienberg (2 kr.), Bilnich (cyle lěčžo), Radeberg (6 kr.), Riesa (2 kr.), Rochsburg (někotry króců), Roswein (2 kr.), Schneeberg (2 kr.), Schwarzenberg (4 kr.), Sonnenstein (něšto króců), Stollberg (2 kr.), Waldheim (12 kr.).

Zapis duchownych.

(Zapoczątek decembra 1879.)

A. 3 budyszajnskeje diöcesy.

Joho miłoseć, najdosłojnišchi Knjez Franciskus Bernert, biskop w Nlotus, japoschtofski wikar w kralestwje saskim, administrator ecclesiasticus w saskkej Hornjej Łužicy, tachant kapitał swj. Pětra w Budyschajnje, komthur kral. sask. zastużbnoho rjada atd., robź. w Grafensteinje w Čzechach 4. hapyryla 1811; wuzwjećzeny 4. augusta 1834, wuzwolony za tachanta 28. julija 1875, za biskopa swjećzeny 19. měrca 1876.

1) W Budyschajnje: a) w konsistoriu: f. Jakub Kuczank, can. cap. sen.; f. Pětr Schotta, can. cap. schol.; b) w serbskej cyrkwi: f. Michał Hornik, farać; f. Michał Róla, kaplan; c) w tachantskej cyrkwi: f. Józef Schönberner, dopołdn. předar; f. Jurij Nowak, katecheta (sobu za Dźer a Lubij); d) na wučerńskich wustawach: f. Hermann Blumentritt, direktor seminara; f. Józef Dienst, direktor tachantskeje wučerńje.

2) W Brunowje: f. Anton Pattoni, kaplan.

3) W Grunawje: f. Józef Brendler, administr.

4) W Khróšćicach: f. Jakub Barth, can. a farać; f. Jan Nowak, kaplan; f. Jakub Schotta, kaplan.

5) W Königszhainje: f. Pětr Richter, farać; f. Jan Hornig, kaplan.

6) W Marijnej Hwězdze: f. Dr. Jan Chrysofom Eisel, probst; f. Aleksander Hitišfel, kaplan; f. Tadej Katusch, kaplan; f. Vincenc Wielkind, kaplan.

7) W Marijnym Dole: f. Niward Röstler, probst; f. Benedikt Chejnovský, kaplan; f. Joachim Felber, kaplan.

8) W Njebjelčicach: f. Mikławsch Smoła, farać; f. August Kubasch, kaplan.

9) W Nowym Leutersdorfje: f. Ernst Kupty, farać.

10) W Radworju: f. Handrij Dučzman, farać.

11) W Ralbicach: f. Jakub Bensch, can. a farać; f. Jakub Skala, kaplan.

12) W Reichenawje: f. Pawoł Reime, farać.

13) W Róženče: f. Innoc. Sawork, administrator.

14) W Schpitalu: f. Jak. Werner, administrator.

15) W Seitendorfje: f. Karl Junge, can. a farać.

16) W Scherachowje: f. Jakub Žur, farać; f. Józef Reil, kaplan.

17) We Wostrowcu: f. Anton Müller, farać; f. Augustin Rönisch, kaplan.

18) We Wotrowje: f. Jakub Herrmann, farać.

19) W Žitawje: f. Franc Kral, farać.

20) We Worflecach: f. Sparla, hrodow. kaplan.

Pšchisp.: w Brazu w serbskim seminaru: f. Jurij Łufczajnski, prašes.

B. 3 drejdzajnskeje diöcesy.

1) W Drejdzjanach: a) kralowške dwórške duchownstwo: f. Józef Štěpanek, dwórski kaplan; f. Ludwig Wahl, dwórski předar; f. Ludger Potthoff, dwórski předar. b) W Starých Drejdzjanach: f. Franc Stolle, can. a prašes; f. Anton Dreßner, kaplan a direktor wučerńje pschi „Quebrunnen“; f. Jakub Buk, farać a konsistorialny radźićer; f. Karl Maaz, prašes a direktor gymnasia; f. Anton Buk, kaplan a direktor hłowneje wučerńje; f. Emil Hoffmann, njedželstka rańšiji předar; f. Józef Müller, přeni katecheta a swjedžeński rańšiji předar; f. Richard Halm, prašes a ordinarius; f. Oskar Manfroni, ordinarius; f. Dr. theol. Alois Schäfer, druhi katecheta. c) W Nowych Drejdzjanach: f. Eduard Machaczek, farać. d) W Friedrichstadtu: f. Hubert Tilsbach, farać. e) W Józefinim wustawje: f. Kaspar Brieden, kralowški kaplan. f) Pola princy Jurija: Dr. Frißen.

2) W Annabergu: f. Józef Plewka, farać.

3) W Cwikawje: f. Józef Suhr, farać.

4) W Rhemnicy: f. Jan Reipert, farać; f. Fischer, kaplan.

5) W Freibergu: f. Heinrich Salm, farać.

6) W Hubertusburgu: f. Mikławsch Womežerč (Schäfer), farać.

7) W Lipsku: f. Pětr Will, farać; f. H. Schmittmann, kaplan; f. Hüsch, kaplan.

8) W Mišchnje: f. Józef Hillebrandt, administr.

9) W Birnje: f. Pětr Kreczmer, farać.

10) W Plawnje: f. Aug. Nowak, administrator.

11) We Wehselburgu: f. Biskup, hrod. kaplan.

12) W Rothschönbergu: f. Schmiß.

13) W Reichenbachu: Heinrich Mannel.

C. 3 wrótklawškeje diöcesy.

W Kulowje: f. Franc Schneider, farać a duchowny radźićer; f. Jakub Womežerč, kaplan; f. Pětr Lipicz, kaplan; f. Heinrich Ledźbor, direktor.

Zapis katolskich wučerńjow.

1) W serbskej Łužicy: Budyschaj (seminar, tachantska schula), Čornecy, Kulow, Khróšćicy, Marijna Hwězda, Njebjelčicy, Radwor, Ralbicy, Róžant, Schpital, Schunow, Worflec, Wotrow, Dźer.

2) W němškej Łužicy: Blumberg, Grunau, Königszhain, Marijn Dole, Nowy Leutersdorf, Reichenau, Ruzdgrf, Seitendorf, Scherachow, Schönfeld, Wostrowe, Žitawa.

3) W herbskich krajach: Annaberg, Cwikawa, Grimma, Rhemnica, Drejdzajny (hłowna schula, Quebrunnen, Friedrichstadt, Nowe Drejdzajny, Józefinim wustaw), Freiberg, Hubertusburg, Lipsk, Mišchno, Birno.

4) W pruskej serbskej Łužicy: Kulow, Roczina, Němcy, Sulšchecy.

„Schtóž so k Bohu dowěri, fruty dom sej natwari.“

(Wobraz křesćanskoho žiwjenja.)

1. Křesćanská rada.

Bo dołhim mofanju běchu zas přenje stóněžne dny zastupile, a synowe žně, křětrje zapozdžene, so wschudžom zapocžinachu. Bě to hibanjno na kufach! Kóždy wschaf khwatašče, dofelž bě hižo dlějšči čas po Senje.

Tež w Bělicach běchu Prawdžic ludžo bórzy po wobjedže zas na kufu schli; chychu džěn syno wot dweju ranjow na jutřišče derje wufuščicž a prawje rjane do kopjenow dóstacž. Prawdžina bě ze srjeńcu domjace džělo dofonjawschi so na kuczku podała, kiž pschi pucžu do Třjoch Křójnów leži. Tam chychše syno skopicž a do swacžinje zas dom byčž. Wschudžom daloko a schěroto bě žiwjenje a měrwjenje pilnych Bělicžanow. Senož jedyn muž křodžesče wokoło, rucy na křhibjet zloženej, do zemje hladajo. Běšče po mjezy překi hacž na kufu pschischof, hdžěž Prawdžina hrabašče, njebě pak ju pytnyl.

„Michale, Michale“ pocža Prawdžina na njoho, „pschestań hłowu wěšecž: to k žanomu kóncej nje-pschidžesč. Wopomń jenož, nětkle hižo do třecžoho tydženja takle křodžisč!“

Tu pozběhny muž hłowu a běšče jomu do płowoho woblicža widžecž, hdžěž bě starosčž a zrudoba značž. „Ach“, wotmołwi žakosčžicy, „nětk sym wo wscho pschischof, schtož sym z tajkej prócu sebi narychtował; rjenje wuporjedžane twarjenja a wschitko druhe leži tam w popjele: nětk sym proščer hotowy!“

„Njeručž tola takle, Michale“, znapschecžiw Prawdžina, „Wóh hyschže nitocho wopuschčik njeje, schtož k njomu so dowěri. Njeje dha wot Boha pschischof tónle křiziz? Schtož pak je w rucy Božej pobylto, móže jeno wužitne za nas byčž. Wschaf sebi sam njezbožo njejsy pschihotował, ale Wóh je cži je póskač; z joho pomocu sebi zas natwarisč a to hyschže rjenšče, a lěpsche twarjenja hacž sy měč. Sym hižo dołhe lěta hospoza, pschecy pak sym so zas pschepokazała, zo tajcy, kotřiz z Božim njewjedrom so wotpala, sebi zas dwór natwarja a tež po něčjim bórzy ze wschoho dołha so wuplaca.“

Takle rycžesche Prawdžina k swojomu sufoděj Bratruschi, a jeje skowa, počne dowěry na Boha a lubosče k bližšchomu, tež pschisľubjenje jeje wosebiteje pomocy wubudžowasche nowu nadžiju we wutrobje dwělowacoho muža, tak zo jeje skowam cžisče a rady pschipošluchasche, a ani njespyta wjac napschecžo rycžecž.

„Haj, Michale, dži jeno zas na twoje džělo a wobhladač sebi kufi a pola; lětsa móžesč sebi žně k nam wozycž, a zo změjesč k lětu zas swoje twarjenja, za to budu so ja sobu staracž.“ Takle praji hyschže Prawdžina a chychše zas dale hrabacž. Tu zebra so na dobo po pucžu z Třjoch Křójnów hofk a nužne powjedanjno džěczachy hłosow, kotrež běchu bliže a lěpje značž. Dyrbjesche so tam něšcho wazne a wulke zaběhomacž, so bě to tajka nužnota . . .

Nětko běchu hacž na hórku horje. Něhdže džesacž hólcžatkow, wot 6 hacž do 10 lět starych, nawjedowane wot Prawdžic maľoho Surja, cžehnjesche abo cžischčesche tu wóžycžł počny kamjeni. Zadžiwanej stejesčtaj Prawdžina a Bratruscha, njewjedžicy hyschže, schto to rěka. Wosebje Prawdžina so džiwasche, dofelž so jeje Surij tola hewaf wschitko najprjedy praschesche a bjez dowolnosčže nicžo nječžinjesche. Běšče za to mēla, zo je Surij z Bětrom sobu na jězorowu kufu schof, a so dale za nim njepraschafa. Njetrjebaschtaj pak tudy dołho hudacž, pschetož spěschnje džěšče to na hórku horje hacž k Prawdžic kuczcy, a hižo woľasche maľy Surij: „Maczi, maczi, hladaj kajki wóz kamjeni my wjezemy! Nětkle maja wschitcy ludžo na kufach džělacž a njemóža žane kamjenje ze skaly wozycž. Duž my my jěli z naschim maľym wóžycžkom. Wjentofec stary Měrcžin tam w skale korto džěla, tón je nam kamjenje na wóz kladł. Nječ' wěrnó, ty nam za žlo njezmějesč, my wóžycžł njebudžemy stóncowacž, a ja budu tebi potom na žymu zas prawje neple z nim wozycž. My chcemy tola tež, zo by ta cyrkej skoro byla, potom bychmy móhli kóždy džěń ke mšchi křodžicž a pschi počnju křodžo zwonicz a ja řchže bych k woľtarjej skuzik.“

Slyžy běchu Prawdžinej do woczow stupile, hdžy tu džěči pschi tak dobrym skutku widžesche, kotrež sebi we swojej njewinowatosčži na to njemysľachu, zo něšcho wosobne dofonjeja. „Ně, ně, mój synko“, praji Prawdžina, „nicžo wam za žlo nimam. To pschec wožče a prawje wulku hromadu nawožče! Hladajče so jeno, zo sebi žadyn kamjen na nohu

njeczišnjecze a zo w skale žadyn do džery njepanjecze, je jara hłuboka a cziszcze blizko pschi puczu!“

„To je tola porst Boži“, wobroczi so hışczeje k Bratruschi, „zo tež małe džeczi hižo za cyrkej so staraja. Bóh dał, zo by tola skoro so poczata twaricz! Ale posłuchaj, runje hışczeje so dopomnuj: tu mašy jenu wažnu winu wjac, zo zas twaricš. Hladaj, twoja žiwnošč z tym wjele na płacziwoščzi dobudže, hdyž do Bělic cyrkej pschińdže.“

2. Křesćanska sczerpnosć.

Prawdžina na kuczzy syno dokopiwšy džěšče dom swacžinu pschihotowacž.

Džeczi pak běchu mjez tym hižo druzi wóz kamjeni pschitowjezle a zas jědžechu do skaty. Z hórki dele so jara derje jědžěšče a móžachu so po rjadu wjesć. Běšče to wjeselo na tychle hólczatkow hladacž, tak nuzne pschi swojim džěle mějachu. A njebě tež žana zwada mjez nimi, pschetož Prawdžic Surjei, kiž jim rozkazowasche, běchu wschitcy dobri. Běšče na swoje džewjate lěto hižo jara rozomny a w schuli mjez małymi najlěpje wufnjěšče. Džěto, kiž knjez wuczer domoj sobu nadawa, mějesche Prawdžic Surij zaměšče hotowe, skoro wschón prózdnny čas doma na wufnjenje nałoži; duž bě hižo w přenim lěcze nic jeno serbske a němške, ale tež kaczanske pišmo cyle derje nawufnył, tak zo jutry na pruhowanju w cyłej přenjej čitancy hižo dospołnje čitasche. Wosebje rady pak wufnjěšče za knjeza kapłana biblijske stawizny, kotrež móžěšče najbóle wjele do přědka. Po jutracž chcyšče joho toho dla knjez wuczer z tšjomi lětami hižo do wulficž wzacz. — Druhe džeczi mějachu Surja rady, dofelž ženje žanomu druhomu křichowdy njesćžini. Běšče rad mjez džecžimi, a hdyž jomu macž dowoli, kuff k druhim džecžom doběžecž (bjez dowolnosćze to ženje njecžinjěšče), potom pak pschinjeje zał šuščenkow abo worjehi abo něšto druhe sobu, šchtož do wschitcš rozdzěli. A mały Surij běšče znješlywy; nicžo za zło njebjerjěšče. Ženož hdyž žane džecžo něšto zło scžini abo něšto hrozne praji, to wón zblědnny a czefny wot nič domoj. Toho dla so psched nim druhe džeczi jara na kězbu bjerjěchu a buchu z Surjomoho pschikłada tež same pěknisče, pobožnisče a dobrocziwšče. Pschi swojich hrajkach tohodla Surja, hdyž bě póbła, za swojoho wjednika postajachu; džeržachu-li schulu, bě

Surij „knjez wuczer“, cžehnjechu-li do wójny, bě Surij koprola. Žadyn džiw po tajkim, zo buchu tež tu pschi woženju kamjeni Prawdžic Surja za pohonecža stajili, wschaf bě tež wóz joho.

Tak dha jědžechu hólczatka wjesele zas do skaty. Tu pschiběža k nim Bratruschic Miklawšch, kotrohož žadyn rady njewidžěšče. Slynny a zawality druhich hólczatow rady nabi, hdyž jomu po joho woli njechachu czinicž; běchu jomu toho dla „Turka“ narjekli. Tón běšče džensa daloko „na Žibowcu“ syno kopik a někał zhonik, šchto hólczata czinja. Tu chcyšče radšcho póbła bycz, dnyžli pschi wostudnym džěle a czefny z kufi. Bjez wschoho praščenja zlecza na wóz, slynny so na přěd, wza wojo mjez nozy a tak wóz z nohomaj wjedžěšče. Křwilu drje to džěšče, hdyž pak so pucz do skaty wije, dze kšětrje z hórki dele; wołachu toho dla na Miklawšcha, zo by tola dele škocžil a wojo do ruki wzał, hewaf móže do skakoweje jamy zajěcž. Tola swojohłowny pachof njeposłuchasche na nič a bórzy bě tež pozdže dele zleczecž; pschetož z wotmachom jědžěšče wóz pschi samej kromcy hłubokeje jamy. Wóz drje hışczeje někał na puczu wošta — njezbožo pak bě so hižo stało! Prawdžic Surij bě w swojim strašče někał z woza zleczał, toho portže wóz a storeži do jamy! . . .

Wolanyo a křichjenje hólczatow drje Wjentofec Měrcžin w skale bórzy wufšyscha a ze styšknitowoho běhanja nastrožanych džeczi spózna, šchto je so stało; prjedy pak hač so ze swojim rěblom, kiž bě na dobre zbožo w skale, pschiczeže, so kšětra křwila miny. Radži drje so jomu z Božej pomocu, zo Surja, hdyž bě joho woda pozběhnyła, grabny a wuczeže; ale tón hižo wjac njedychasche. Położichu joho na wóz a tu ležěšče blědy kaž czělo; czělo jomu slynje krawjěšče, dofelž bě so pschi panjenju wo kamjen dyril. Bratrec Miklawšch pak bě so z časom z procha měł, a duž wjezechu nětko hólczata same swojoho lubowanoho towaršcha dom, hdyž bě jim rjane wjeselo tak nahle a tak jara zrudnje zatorhnjene. Spěšchnje jědžechu po hórce horje, dofelž sebi derje myslachu, zo tu njeje czakanja. Hižo běchu do Prawdžic dwora, hižo je Pětr, Prawdžineje hospodač, Surja do jstwy donješ — přeni strašchny napohlad bě macžeri zalutowany, dofelž bě runje do pincy zaschła. — Wboha žona, wustrajěš tež tónle stork? Dyrbiš dha hórki kšeluch horja hač do dna wupicž?!

A tola tež tu, kaž hižo prjedy husczišcho, pokazo so Hana hafo sylna žónska, kotraž bě nic jeno ze słowom, ale ze skutkom, z cychym swojim žiwjenjom křesćezanka. Wuhlada swojoho hiščezje jenicžkoho syna nětko zblědnjenoho! Na křiwilu so zdasche, hafo by tež ju z nahlým razom žiwjenjo chcyło wopušcžicž, tola bórzy zas bě so zebrała podata do Božeje wole. Tu njebě žane njerozumne k Bohu wołanjo abo druhe pokazy njemdreje bolosćze: jenož jene słowo ze styšnym hłosom zawoła: „Rěšće po Swobodu!“ — Haj, macžerna wutroba njeje nadžiju hiščezje zhubila. — W přěnim strasche ničtů na Swobodu njebě myslit, a tola móžesche tón tudy najlěpje radžicž. Mucže po njoho doběhnychu, wón pščinědže a počža wšchitke frědki nałožowacž, kotrež za zatepjenocho trjebaja, zo bychu joho zas wožiwili. A Wjacław Swoboda, kiž bě prjedy dolhe lěta wowczěr byt a hewal rozhladny a nawjedžity muž sebi we cuzbje wšchelate wědomosćze a nazhonjenja nahromadził, kotrež nětko lubej domizuje zas k wužitkej nałožowasche, wón tež tudy pomoc pščinjese, pšchetož hiščezje bě žiwjenjo we Surju. Njewuprajita bě radosć macžerje, hdyž jeje lubowany Surt zas počža slabje dyhacž a so hibacž. A hdyž stónčnje wócžko wotewri, zetka so přenje pohladnjenjo z macžernym wócžkom, kiž so wot njoho wjac njebě wotwobrocžilo. Na hodžinu dolho bě Swoboda džělat a nětko mějesche tróšcht, zo na Surja měrný a wofšewjacy spar pščinědže. Tak bě najbližiči strach wotwobrocženy, dónž lěkar njepščinědže, zo by dalsche postajit.

3. Křesćezanski hospodarstwo.

Hana njewotšali so wjac wot kóža swojoho syna. Běšche sebi pacžerje wuczahnyła, zo by so Bohu džakowala a joho tež prošyla wo dospołne wustrowjenjo swojoho syna. W modlitwje hiščezje namaka cych tróšcht a wofšewjenjo, kotrež tak nuznje trjebasche. Pšchetož na njej so zawěrnó dopjelni, zo Bóh tych šchwika, kotrychž lubuje. Jenicžka džowka staroho Prawdy, kiž bě na pjeczžěfat lět ryčtar w Bělicach byt a pšched něšchtó lětami wumrjel, bě so ze sprawnym a džělawnym, pobožnym a bohabožnym młódzencom woženita, kiž jej žane druhe kubla sobu njepščinjese hačž dobru, za čžesć Božu a lubosćž bližichoho zahorjenu wutrobu, rozhladnocho ducha, dobre serbšće ponižne a spokojne waschnjo a strowe stawy

za pilne džělo. Nan běšche mudry dosćž, zo swojej džowcy w tym do pucža njestupašche, zwoli wjele bóle czim radšcho, dokelž mějesche joho pšchichodny syn tesame njeno kaž wón. Dwanacze lět bě Hana ze swojim mandželškim w jara zbožownym mandželstweje žiwa była a za cych čas njebě jeju zbožo a domjacy mēr nicžo kaznyło. Tu pak pščinědže křichž za křichžom. Najprjedy jimaj wumrjěšchtaj dvě najstaršchej džěsczi na jětra, bórzy tež mandželški sthorje, a za por dnow woplakowasche Hana ze swojimi tšjomi džěczimi nana, kiž wjac njebě! A tola hiščezje na tym horju njeběšche dosćž. Surowe jětra runje w Bělicach najhórje zakhadžachu, tež dvě druhej džěsczi sthorjěšchtej, jeno mały Surt, kiž hagle bě pšchez lěto, wosta strowy. Hana w nočy a wodnjo swojich khorych wothladowasche, a hdyž jeje sthwórtce džěczo hrjebachu, tu wopušcžicchu ju mocy, kotrež bě tak pšchez mēru napi-nała, a na smjercž khoru ju pšchinjězechu domoj. Tola žónska, kiž ma doměru na Boha, wjele, jara wjele žnjeje — tež Hana zas po mały so porjedžecž počža: bolostne pruhowanja Bože běchu ju k zemi stłócžite, móc ducha pak a sylnu doměru na Boha jej njeběchu rubite. Cyle do Božeje wole podata njemějesche žaneje druheje starosćze hačž Božu wolu dopjelnicž we swěrnym dokonjenju swojich winowatosćžow.

Stary nan jej křiwilu hospodarjěšche, dokelž pak wulke kublo wjele starosćze pšchihotowa, kotrymž joho mocy wjac njedosačachu, pšchistaji sebi Hana hospodarja. Bóh bě jej najlěpšchoho człowjeka wuzwolicž dał. Pšchetož Kłóštec Pětr, lětný rozomny muž, mějesche wšchitke samotnosćze, kiž móžesche sebi wot njoho žadacž. Sprócny a džělawy, sprawný a swěrný mějesche jeno starosćž za wužitk jomu doměrjenoho kubla. Čžisćze po słowje swjatoho pisma njěskuzěšche k woczomaj, zo by so człowjekam lubit, ale z wutrobnej swěru z bohabožosćze. Gusto praji k druhim czeladnikam, kał maja Boha pšched woczomaj mēcz a swoje džělo džělacž runje tak, hačž by Bóh jim wídzomnje pšchihladował. Po tutych słowach pak so sam tež zadžeržesche, a sthóž jomu křiwilu pšchihladowasche, dyrbjesche spóznacž a wuznacž, kał so wón stajnje prócuje we pšchitomnosćzi Božej bycž a na nju spominacž.

Hana wažesche sebi swojoho hospodarja hačž na najbóle. Běšche jomu w křěži stwicžku pšchihotowacž dała, tam wón bydlešche a bě sebi ju bórzy po swojim

dobrym pobožnym waschnju pschihotował. Na nje-
dželach a swjatyh dnach, hdyž bě po poknyh Božich
skuzbach, kotrejž kóždy krócź hacź do kónca wuczałka,
pola wobtkhodžik, hdyž bě trěbne, kleczešče we swojey
stwicžcy pschec woltařkom a dđerzešče sam za so druhi
nyšchor. To so wě, zo pódla rózarije hłowny džěl
wuczinjachu. — Tajtomu „dobromu a swěrnomu
wotrocžkej“ tež Bóh swoju lubošć wopokazowałše,
a spožći joho džělu wosebite žohnowanjo, tak zo
jomu wschitko k zbožu džěšče.

Pětr pak starasche so hafo prawy hospodar tež
za duchowne zbožo cyleje drugeje czeledže, a podpjera-
sche tak Hana we jeje najwajnišchim prócowanju,
Prawdžic domej mjeno woprawdže křesćansko
domu wobtkhowacž. Kano so w prawym čzasu stawašče
a lěnja njeroda, kř žebi tak rady „pschidawa“, bě tu
ž cyła njeznata, dofelž so džen wote dnja na to
dđerzešče. K tomu pak so Pětr tež za to starasche,
zo wječor kóždy w swojim čzasu lehnyč džěšče.
Kóčne kaženjo běšče pola Prawdžic cyle njeznata wěc,
a začu-li žadyn nowy čjeladnik hdy kuf lóschta k
tomu, trებაšče jeno por njedželi pola Prawdžic byč,
zo by tomu cyle wotwufnył. „Tež nóc“, pak praji
Pětr, „kufcha hospodarjej, dofelž maja so w nocy
nowe mocy za hospodarstwo hromadžicž, zo by na-
zajtra džělo wjesele a čerstwje šcho.“ So rozemi, zo
toho dla pola Prawdžic zrudne byčzo njebywałše,
runje jich ludžo běchu najwjelšchi a najzbožownišchi,
dofelž běchu spofojni. A Hana so swěru za to sta-
rasche, zo móhli spofojni byč. Běšče to wo prawdže
macž cyłoho domu a starasche so za wschitkich, kaž za
swoje džěći. Kóždomu swoju mzdu, kažkaž bě waschnjo,
rady dawasche, a njebě to hušto ani trěbne, dofelž
mějachu storo wschitcy — tak křěte hacž běchu z nuznej
drařtu někať wobstarani — knižki z nalutowańne,
kotrejž Hana wschě khowasche. Hdyž so poł lěta miny,
potom pak džěšče Pětr do města a da kóždomu joho
mzdu do knižkow pisacž. „Hermanki a Bože džěćo“
běchu pola Prawdžic z wjetšcha nahladne a tež jěšč
kóždy čas dobre a šylne. Póblanske „knjejške blido“
pola nich njeznajachu, a na fermuschkach, wulfich ko-
basach abo podobnych domjanych swjedzenjach jědžachu
hoščo a czeledž pschěz jene. Zwadžili komu šcho,
zawoła Hana hnydom léřarja a wothlada čjeladnika,
kaž swoje džěćo. Žadyn džiw toho dla, zo mějachu
Prawdžicy pschec czeledže došč, hacžrunje ju tak

krucže dđeržachu. Tola to storo wjac ani trěbne
njebě, pschetož dobry duch, kř w tymle domje knje-
žešče, wschitkich zapšchimny, zo kóždy na so kědžbo-
wasche a zloho so zdalowasche. Tu njebu žadyn
šakř skychany, tu njewonjeczešči wobjed abo džělo
žane žwanjo abo plampanj, tu njeřachu so ženje
hroznoščje mjez wotrocžkami a džowkami; wschitcy
mějachu so na Bože skuzby a cyle druge winowa-
toščje swojeje katholickeje wěry a prócowachu so jedyn
pschemo druhoho, swoju nadobnu hospozu scžěhomasč.
A hdy bě so žadyn tutomu křesćanskoému rjadej
podwolicž njechať, hnydom bu bjez smilnoščje ze
skuzby puščženy. Staršchi, kotřiz chychu swoje džěći
na dobru skuzbu dacž a tež jich duchowne zbožo
derje wobstaracž, pytachu je Prawdžicom pschitajicž
abo tola k najmjenišchomu někomu do Bělic, pschetož
w cyłych Bělicach pocža czeledž dale a bóle dobry
pschitkad Prawdžic czeledže scžěhomasč. Tak dha so
dopjelni tež tudy w dobrym zmysku stare pschitkomo:
„Kajkř korjeń, tajki wuforjeń.“

Wosrjedž tajkich dobrych pschitkadow roščesche
a kubtowasche so mały Surij a zatkčewasche kaž krasna
lilija mjez wonjatymi rózemi; žadyn wichor zawje-
dženja ju nježłama, žadyn mróz žlych pschitkadow
ju njeřazy

Šlej, hižo je wotucžik, hižo swoje módre wócžto
na swěrnje starošćiwu macž wotewrik. „O macži
— praji — tak sym tola rjenje špak, tak je so mi
krasne džako! Stejach kaž duchowny pschi wotarju
w tajkej rjaney běkej draščje, jandželjo běchu wokoło
mje a jedyn mi na hłowu stajesche žlotu kónu.“
Lubošćje pokne wokoščenjo na joho horce cžolo bě
jenicžke macžerne wotmołwenjo.

Léřar pschijědže bóřny, pschehlada Surja a po-
řtaji wscho, šchož bě hiščče trěbne, spofoji pak tež
macž, zo žadyn šrach wjac wo Surja mečž njetřeba.
— Tola tež tu dyrbesche Hana hiščče žhonicž, zo
Bože pucže njejšu cžłowjeske pucže.

4. Křesćanskej macž a syn.

Kaž bě léřar wufudžik, tak so tež wo prawdže
dopjelni; mały Surij zhraba so zas za někotre dny.
Scžěhwki tamnoho podawka zdachu so pschec bóle zhu-
bjecž, a skoro běšče mały Surij zas wonka na stro-
wym powěšce. Ženož tajka šlabošć a kiprošč jomu
zwořta; wón roščesche drje, a njebě dale žaneje

choroscje na nim widžecz, tola mlódnosc, fajtaž na kraju mlódnosc lohcj debi, joho licžka njebarbjesche. Běšche tež dale wjesoty a čerstwoty, swěrnishe wobkedžbowanjo pať dyrbjesche kóždoho pšchewědžic, zo je so joho waščnjo trochu pšcheměniko. Krute a rozomne zdžerženjo, fajtež hewaf na dorosczenych nadeńdžesch, pokazomasche so na nim dale a raznischo. Wóle hiščezje hač prjedy pilnje wufnjesche a mješesche so wosebje ł pobožnosceji. Zdasche so, haťož by maczerne słowo, zo ma so za zdžerženjo swojoho žiwjenja stajnje Bohu džaťowac, jomu hłuboťo do pomjatka zacziščezane zwostało. Žane kemsche wjac njepršchepuschczi, a hačzrunje bē wot Bělic hač do farsteje cyrkwy w Kerczicach na hódžinu daloko, stupasche kóždu njedželu a swjaty džen wjesele na Pěťrowej stonje po puczju do Kerczic. Nady tež sebi zaidže do Pěťroweje stwiczi, hđžež z nim nyschpor džeržesche. Sam bē sebi w stwiczcj w kucziku woťarť natwaril, na kotryž wšchitko stajesche, sčtož bēchu jomu z Krupki abo z druhich hnadownych městow pšchinjesli. Tam mješesche po nēcžim wšcho, sčtož w cyrkwi widžesche: šheluch, monštrancu, kadnik, swěczniki a t. d. Macz wobkedžbowasche swojoho syna swěrnje a wjeselesche so nad joho czichim a nutrnym waščnjom, bjez toho, zo by joho we tym dale pohnuwała abo jomu zadžewala. Zeje cyla starosc a próca bēšche, jomu pobožnu, poniznu a póccziwu wutrobu zdžeržecz a wona pytasche toho dla wšchitko wot njoho wotwobrocžecz, sčtož mohło joho we tym kazyc.

Tak dha bē Suriť poť tšeczja lēta dale doma pšchewywał. Knjez wuczer bē joho — kaž bē lubjene — z tšjomi lētami do wulcich wzať, a tam Suriť tať pilnje wufnjesche, zo bē w dwēmaj lētomaj, kotrejž do wulcich kłodžesche, wšchitkich doščazahnyť. Najwaznišchi džen w tutym czasu bē za njoho džen joho přenijoho swjatoho woprawjenja, na kotryž bēšche so tať wutrobnje wjeselik. Knjez kaplan joho hižo w jēdnatym lēczje ł swjatomu woprawjenju wza, dokelž móžesche storo cly katechismus z hłowy. Wšchitcy, kotřiz bēchu pšchi přenim swjatym woprawjenju džeczji pšchitomni byli, powjedachu, z fajtej nutrnoscju a pobožnosczju bēšche so tu Pramdžic Suriť zadžeržat.

Bēchu so tať jutry pšchiblizite a z nimi tež čas, zo dyrbjesche Suriť Bělicy wopuschczicz. Wjac króc bē hižo maczeri prajit, zo by rady sčtudował, a Šana spóznawšchi wosebite dary swojoho syna njechafche

tomu napscheczimo stupicz. Nady drje bēšche widžala, hdy bē jeje jeniczki syn so na dobroho, sprawnoho rólnika wuwuczil, zo mohł pozdžischo hospodarjenje jich rjanoho kubla nastupicz; bēšche pať rozomna došč, zo spózna, kať straschne je, něťoho do žanoho powołanja nuzowac. Suriť bē drje hižo druhdy w tym ryczał, zo by rady duchowny byl, a z tym bē zawěscze tež Šanine najnutrnishe pšcheczjo dopjeljnene bylo, hdy bē swojoho jeniczťoho tať škužbje Božej woprowac mohla; hižo do přědka so zradomasche jeje wutroba w mysliczcy, něťdy swojoho syna pšchi woťarju Božim wohladac — tola joho lubosc ł duchownomu powołanju móžesche tež jeno zwonkownu winu mēcz. Bēchu mjenujcy duchowni husto ł Pramdžicom pšchitadželi. Šdyž jētra tať jara zafhadžachu, bēchu Pramdžic kłori huščischo doma wostarani byli, a tež pozdžischo bē pomaťu z toho tať rjec waščnjo nastalo, zo duchowny Pramdžicow wopyta, hdyž bē w Bělicach pola kłorocho byl. Wosebje duchowny, kiž do Běliczańseje šchule dwójcy za tydžen kłodžesche, pšchitadžesche kóždy tydžen ł nim. Pšchi tajšich wopytach wšchaf storo ženje próždni njepršchidžechu a mējachu pať swjecatko, pať knizki abo drugi dar za Suriťa sobu. Tak bē so we nim wosebita lubosc ł duchownym wutworila. Šana pať derje wjedžesche, zo ł duchownomu stawej znutfkowne powołanjo šuschja, a te — nadžijesche so — tež pšchistupi, je-li Boža wola.

Dowjezechu toho dla po jutrach Suriťa do města, zo by tam mēščezansku šchulu wopytował. Šana bē jomu pola dobrych a swědomitych ludži w mēščezewobhyhlenjo wobstarala, hđžež joho kaž swojoho džeržachu a zastarachu. —

Tak bēšche Šana něťko czisče sama, a napađzechu ju druhdy kaž zacžuczja wopuschczenosce; tola hnydom zas so tróšchtomasche z Bohom, kotrohož džen mješesche wšchudžom a z nim wšchitko, sčtož je wutrobje trēbne. Wšche toho pytasche maczerisťe winomatoscje na druge waščnjo dopjelnic. Dokelž bē jej Bóh po swojej mudrej radže tróšcht jeje samšnych džeczji wzať, pytasche jón we tym, zo bu macz wšchitkich kłudych džeczji Běliczańseje wokoľnosce. Spózna w šředkach, kotrej jej Bóh tať nadobnje žohnomasche, winomatosc, je za pšcheczelow Božich, za kłudych naľožecz. Bēšche drje tež Šana mohla wjele sama za so trjebac a pšcheczinjecz swoje njezy na wosobnu draťtu, na šchleńczane wozy a druhy

zbytnu pychu; tola wona derje wjedźesche, zo tajke pschezběhnjenjo so za bura njeprschisteji a najmjenje za ponižny serbski lud; běsche tajke wudawki za kšiwudu měła, kotruž potrjebnym kładnym sežini. A zawěsće we tutym pschewědčenju a cyle kšescežanškim wašdnju wjac z nutskownoho spofojenja namaka, dyžli horby we wschém swojim pscharstwje. Hdyž dha na Hody wschě te zbóžniwe woblicza wobdarjonych džěczi wuhlada, hdyž w duchu zaczu móčne džakowne próstwy njewinowatych džěczi a so dopomni, kač Bžóžnik sam praji: Schtožkuli seže jenomu z tutych móliczkich sežinili, to seže mi sežinili: potom pač džěsche do swojeje komorki, zo by sebi z wutrobnyim hnučom poplakała a Bohu so džakowala za joho dary, z kotrymž móže telko wjesela skutkowac.

Z tajkimi dobrotami pač so Hana hišćeje njespofoji. Bratruschi, jeje susodej, bě psched něscho časom žona wumrěła, a čerjódka džěczi, kiž bě jomu zawostajila, činjesche jomu wulku starosć. Bě drje sebi zas natwaril a so derje dosć džeržesche, tola smjercz joho mandželsteje jomu cytu dowěru zrazu. Tež tu běsche jomu Hana k pomocy. Soho njepraczenoho Miklawšcha bě hižo psched lětom do služby wzała a bě wěsta nadžija, zo joho polěpschi, a nětko pschizwa joho najmlódschu holcžku, pjeczlětnu Rhatku, cyle za swoju. — Tak wopofazowasche Hana maczeru lubosć czuzym džěcjom, hdyž bě jej ju Bžóh za jeje samne džěczi wotewzał.

Tajka dobrocziwosć pač Hanej tež wschě wutroby pschihili; wosebje džěczi wschitke z radošču ryczachu wo dobrocziwej Prawdžic maczeri, a hdyž wjeczor hromadže paczerje spěwachu, njebě drje to žadyn dom, hdyž by na kóncu njerěkało: „a nětk hišćeje „Wótče naš“ za lubu Prawdžic macz!“

5. Do Prahi!

Minyło je so pschez tji lěta. Zas su synowe žně — trochu pózdnie, — nimo, tež žitne žně su dom a poslednja wjezba wowsa do bróžnje storcžena. „Bohu džakowano za nadobne Bože dary, njebudžemny trjebacz w zymje hlód čerpxecz, a tež do móschny budže kroschil zbytny. Bžóh jeno chcył nam wscho psched dalšchim nježbožom zakitacz!“ praja sebi ludžo, hdyž so wonka zetkawschi w džěle wodychnu. Skoro zas na wotawy póuidža, dokelž je je pschimofowaty čas hižo prawje zběhnyl.

Prawdžineje tele dny wonka widžecz njeje, ma doma wjele džělacz. Krawcy a schwalcže su na dobo do domu pschihili a schija pilnje za Surja draftu a schaty na cyle lěto, dokelž so na daloki pucz hotuje — do Prahi! Ze dvě lěcže do měšcežansteje schule kłodžik a potom jutry přenje myto za pilnosć a pěknosć dóstał, je tež pschez lěto wyschschu schulu ze wschěj khwalbu wopytował. Nětko chce do Prahi a njeje jomu žana wotrada. Duž dha dyrbi macz so staracz, pschetoz za tydžen hižo ma wotjěcz.

Kač bórzy je so tydžen minyl a wscho je na pucz pschihotowane, drafta a cyle zmachi su do małeje kšijnje skladžene, posleschězo do pšachty zawalene a zaschite, Bžetr wonka z konjomaj cžaka, kotrejž mataj Surja na železnicu dowjescz. Tam chcedža so ze Kečžanškim Kružic Bžetrom zeńcz, kiž chce Surja do Prahi wjescz a toho dla tydžen prjedy z próždninow dže. We jstwie džerži macz Surja za ruku a ze swojim swěrnym wóczkom k njomu ryczi mócnischo dyžli słowa to dokonjeja. „Bžóh tebje pschewodž“ — wjac njemóže prajicz — „mój luby synko, njezabudž na twoju macz, kotraž so ze sylžami za tebje doma modli, a njezabudž jeje wuczbow! — Daj to njebjeski Wótčeje!“ Tak je prajila, je swojoho Surja wotkrepila ze smjeczenej wodu a jomu kšichž sežinila na cžoko, hort a wutrobu . . . a hižo staj spěschnej konjej wotwjezłoj Surja z dwora, z woczow zrudženeje, starosćinweje maczerje . . . Zaczu snadž jeje wutroba do přědka bolostne starosće, kiž jej z tutoho pucža hišćeje nastanu? —

Zbožownje pschijědže Surij do Prahi, wobsta tež pruhowanjo za zastup do wyschšcheje rjadownje gymnasia, a zo so jomu dale jara nještyskasche, za to starašche so wschelake a mnohotne wuczenjo. — Druhdy wschaf sebi zauidže won k cžichomu wofnu, hdyž měšacž ze swojim mišym, něžnym swětkom so k zemi khilesche, a zbóžniwa myšlicžka, nutrna modlitwa so pozběhnny potom pschez daloke hory do cžicheje komorki, hdyž so swěrna macz modlesche za zbožo swojoho syna.

Tele maczerne próstwy so bórzy prawje spomóžne wopofazowacz počzachu. Wufnjenjo Surjej skoro prawje derje džěsche a dołho njetrajesche, bě sebi lubosć wschěch svojich wuczerjow dobył. Běsche pač tež Surij wuczome, z kotrymž móžachu wuczerjo a domjacy dohladowarjo cyle spofojom bycz. Mějesche jenož jenu starosć, a to swoje wufnjenjo, jenož

jene zavješelenjo, a to wufuklowanjo pobožneje wutrobny. Bě sebi bórzy tamne czíšchinke, pobožne městna wufšedžik, kotrychž maja pražske cyrkwyje tak wjele. Tam pšchíthadžesche huſto, tam pať swojomu Zbóžnikkej w najšwjeczíšchim sakramencze, pať najzbožniškej Anježnje, pať swj. Moišijej a swj. Šózezej wšchítke naležnosće swojeje wutrobny poručesche. Wosebje hdyž mějesche czežšche pruhowanja woczakowacž, njezabu ženje sebi tam najprjedy móc, dowěru a zbožowny wufšonc wuprosyčž. Šewaf za wofšewjenjo postajeny čas wužiť k tomu, zo so w czerštwym powěte z wonka města pšchekhodžowasche, hdžež na božej stwórbje mnohe srědky namaka tež swoju cžuwu wutrobu wofšecž a za nowe džělo nowu móc a lubosčž hromadžicž. Na tajšich kšóbbach, kotrež tať rady sam lutki mějesche, spominasche na swoju macž, kotrejež lubosčž a nadobne šamotnosče dale a lěpje špóznawacž a sebi wažicž wufnješche, a hdyž so potom zas dom wróći, bě jomu, haťož by bliže pola domizny pobyl. — Tajšile žiwjenški porjad, na kotryž běščaj joho strowy rozom a nješfažena wutroba dowjedłoj, zdžerža joho njezranjenoho wofšredž mnohich strachow, kotrež tajške město za njezražonjenych młodžencow we sebi kšowa. „Wšchudžom a pšhec měj Boha pšched woczomaj!“ bě joho macž wot małosče napominała; to so wón tež stajnje prócowasche dopjelnicž. Sobušchulerjo, ze wšchoho swěta zbženi, kiž so tať huſto mjez sobu kaža, njewěryachu sebi na Šurja; běchu bórzy za tym pšchíšchli, zo maja so pšched joho křutosčžu a wobštajnosčžu na kědžbu bracz; kať prjedy w Bělicach mjez džěćimi dobu sebi ponižny, měrnny a pilny Šurij tež w Prahy cžesčž a lubosčž mjez swojimi towaršchemi.

Kať so nad wšchítkim tym z wutrobu wješelesche Šana! Šwěru jej Šurij wšchítko pišasche, ištož joho jeno pohnuwasche. Tajške joho listy běchu pšhec dale a rjeišche, wosebje hdyž bě so Šurij zwuczit macžeri serbski pišacž a ta na swoje wysoke lěta tajške listy derje cžitacž nawuſka. Kať móžesche tu wutrobať k wutrobje w macžernej rycži rycječž! Tež macž swojomu šynej sama pišasche tať derje hacž so hodžesche, jeno napišma na listy jej knjez wučer pišasche. Še trjeba hiščeje na to wosebje šponnicž, zo macž swojoho Šurja z najnužnišchim, wosebje z pjenjezami, šwěru wobštara? Wona wšchaf derje wjedžesche, a knjez farať bě jej to tež wosebje pražit,

zo studentam pšchewjele pjenjez wufščne njeje; tola pšchewjele wona nješčeslesche a bě sebi wěsta, zo je Šurij derje nakožuje. To bychu jej tež wšchelach prošcherjo a potřebni ludžo, kotšiz na pučžach w Prahy a wokoło Prahy šydaja a Šurja dawno hižo znajachu, zaměsče wobkřucžili.

Ducy bě so lěto minylo a próždniny tu běchu. Šurij bě rano na papjerje, hdžež běchu dny hacž do próždninow ze šmužkami woznamjenjene, — kať to studentojo pšched próždninami rady cžinja — poslednju tajku šmušchku wufšchřychnyť, po kemšchach dóndže sebi po wufšwědcženjo. Kať jomu wutroba puťotasche, hdyž knjez professor z wufšwědcženjemi do wučžernje zastupi! Šurij bě w přenim poklěčeje w swojej rjadowni pjaty byl a běšče sebi wufšwědcženjo „z woznamjenjenjom“ dobyť. Wudže tež druge, wjele wažnišche wufšwědcženjo tutoho lěta tať dobre? Někto je wšcho woczichlo a knjez professor cžita přenje a druge mjeno: přeni a drugi staj sebi po swoje wufšwědcženjo k pultej šktoj; někto ma tšeczi pšchínicž a „Šurij Prawda“ cžita professor. Kať zablyšnje so Šurjowe woblicžo! Šizo ma w rucy papjeru, kiž so jomu wažnišcha zda, hacž hdy by z njej cyke křaleštwó doštať; hižo je je z jenym pohladnjenjom pšchelecžaf a z druhim so z nutrnym zdžychnjenjom Bohu podžakowaf. Někto ma jenož jenu naležnosčž hiščeje, ducy dom dóndže sebi do cyrkwyje, hdžež je tať huſto prošyl, zo by drje křótki ale horcy džaf wotkožit — a potom dom, dom k lubej macžeri! —

Bě to radostne zašhwidženjo! Macž šama bě z Přetrou hacž na železnicu napschecžo pšchijěka, a někto so Šurij da do powjedanja wo Prahy, wufšim a rjanym měščeje, wo joho křasnych cyrkwyach, wo šchuli a jeje wučženju, wo swojim bēdženju, modlenju a došonjenju! A Šana pohladowasche pať k njeju z džakapólnym wóczkom pať zas a zas na swojoho Šurja, kiž bě za te lěto na tať šchwiznoho, něžnoho młodženca narostť. Cyke Bělicy mějachu podžel na wutrobnej radosčži zbožowneje macžerje; a bě to witanjo, wobdžiwanjó a prašchenjo: „Kať dha je so cži lubiko? Njejšy tola hiščeje serbski zabyť?“ Serbski zabyť! Šurij, tónle rozomny a dobry wučžonic dyrbjaf swoju macžerňu rycž zabycž! Bóđla swojich pšchířazanych studijow njezakomdži so we swojej narodnej rycži dobrowólnje ze wšchey pilnosčžu wudošpótnjecž. We cuzbje wšchaf džet a lěpje špóznawacž

począ wulku wosobnosć domjaceje serbskeje rycze a serbskoho dobroho waschnja a njerunafche so tym, kotřiž do cuzby pohladawšhi zabudu, z wotfel su a kať so po dobrym katholicim serbskim waschnju postrowja.

6. Škšesczanska dowěra.

Prěnja starosć Surjowa, hdyž z měsčezanskeje šchule dom pschitahdzěšche a tež nětko, hdyž bě prěni króc z Brahi pschichoł, bě: Kať daloko so ma z cyrkwu, kiž dyrbi so twaricž? Wohu žel, naležnosć njespěchowafche tať, kať bě sebi Surjowa horlina wutroba to pschafa, kať tež běchu Wěliczenjo a sušodne wsy žadali. Šromada kamjeni, te kotrejž bě tež Surij hafo mały hólczec pschowožował, drje rosczěšche, ale kětrje sporje, prěnja horliwosć bě wustudnyła a dary z druhich wosadow wustawachu a buchd dale a snadnišche. Wěšche drje rjany pjenjež hižo nahromadzěny, njedofahafche pať, zo by so z nim cyrkej natwarifa. Chychu tohodla pjenjezam roscž dacž, dońž so njemohło bjez stracha zapoczecž. Z tym pať njebe duchownej nuzy Wěliczanow a cykeje wofknošcze wotpomhane, kotruž džen a bóle zacjuwachu. Wšchelafke srědky, kotrejž wjednich cykeje naležnosće nałożowachu, huščizšche zhromadžizny, kotrejž powořachu, a wosebje nowa próca, z kotrejž duchowni cyklu tajku zhromadnu naležnosć we swojich wosadach podpjerachu: to wšcho powšchitkowomu kědžbnošć zas bóle na Wělicy kłožowacž počza. Běchu tež dobre lěta ludžom wjacj srědkow do ruki dafce. Posledni nastorť k zapocženju twarjenja ščini krute a wěšte slubjenje, z kotrymž so mnozy zamožiczi wobšedžerjo a wuměńkarjo mjez sobu zwjazachu, zo chcedža nahladne pschinoschki dacž, hdyž jeno so twaricž zapocznje. Tež Prawdžina, kiž bě wjacj króc hižo wjetšche dary woprowafa, slubi z nowa wulki pjenjež. „Wšchaf mi wunješe“, praji wona, „a Bóh mi zawěšcže za to tať žohnuje; na prózdne wěcy druzj wjele mjetaja a nimaja z toho žanoho wužitka, ale jeno šchfodu.“

Tať bu postajene, zo ma so na swjedžen najswjećišcheje Wutroby Šěžusoweje, kotrejž dyrbješche nowy dom Boži poswjecženy byčž, zakladny kamjen položicž. Běchu wěcy wustojnomu mišchtrej dali rys wudželacž, kiž so wšchitkim lubješche; bě to jednory, dostojny a prawje rjany dom Boži, rumny a nic pschejara drohi, kotruž mišchtr natwaricž slubi.

Bě to wjesole hibanio po cykym serbskim kraju! Ženož Šana njemóžěšche so z cykej wutrobu sobu wjeselicž. Z Brahi bě zrudnu powjesčž dóstafa. Surij, kiž měsčěšche šchtwórty króc na prózdny pschicizž, bě tam strašchnje šchorjel — na padawu šchorosć! Wšchěd městom so pschěhodžuju bě padnył a dońž zas k sebi njepschindže, bě joho šchorosć tať pschědželafa, zo sam njemóžěšche domoj dońcž. Tať bě šchorosć ščoncžnje strašchnje wuputnyła, kotraž bě jomu dlějšchi čas hižo zwawifa: bě to ščěhwt tamnoho panjenja do wody, kotryž so zdafche čizcže zběhnjeny byčž a nětko za wjacj lět tať zrudnje so wozjewi. Šrucžišche džělo wšchšchoho gymnastija a njewustawaca pilnosć, z kotrejž so Surij na prěnim měsčěze, kiž bě w swojej rjadowni dospěl, zdžeržecž pytašche, tomu dopomha. Šta so to na tymšamym dnju, na kotrymž doma w Wělicach twar cyrkwe ščoncžnje wobzamknychu.

Surij drje so zas po něčim trochu žhraba, tola lěkar jomu wšchě dafšche krute džělo wotradžěšche; duž Surij tši njedzele do prózdny wpruhowanjo ščini a pschijědže dom, zo by so tu zas cyle wulěkował. Macžerne wócžlo wšchaf hnydom wuhlada z bolosćju pscheměnenjo, kiž bě na Šurju znač. Šchorosć bě joho tať kručže zapšchijafa była, zo so na swjedženju, na kotryž bě hiščcže dóšchoł, maťo wobdžěli.

Tola strowy powětr, kiž po Šerbach wěje, mócna Prawdžic cyroba, lubosćiwje macžerne wothladanjo a bježstarostne žiwjenje prózdny Šurja zas tať wustrowichu a pošlynichu, zo móžěšche młódnj a wjesoly kať hdy prjedy nowe lěto w Brazj nastupicž. Majrjeńšcha drje bě nadžija, z kotrejž Surij zas džěšche, najšrucžišcha tež dowěra macžerna, kiž joho pschewodžěšche, a pschěz wjetšchi džěl lěta so jomu nicžo nješta; hdyž pať bě swjatoho Šana nimo, so šchorosć zas pokazala a to hiščcže kručžišcho, dylžli zańdžene lěto. Zas dyrbješche Surij swoje pruhowanjo do časa čžinicž a pschijědže prjedy wšchitkich na prózdny. Nětko so wjacj wo strašchnej šchorosći dnělowacž njehodžěšche; tutón nowy zrudny podawť bě kať nōž, kiž bu macžeri k wutrobje štajeny; pschetož móžěšche šudžicž, šchtož so jej tež wot lěkarjom praji, zo tale šchorosć z lětami njewotěbjera, ale pschibjera. Lěkarška pomoc, je-li móžna, žada dołhi čas, a tón tola Surij njeměšche, pschetož nětkle w poslednim

lécze gymnastija studije pschetorhnyčž njemóžesche. Styšno běšche macžeri w tutej wuzkosčži a tola wjedžesche najlěpschu pomoc: „Boła cžłowjekow njeje rada, pola Boha je zawěšće!“ Nutrnišcho hišcžce hacž dotal prośhesche w horcym pacžerju za swojoho syna, kiž tež w Brazji za cžěžte studije wosmocho lěta gymnastija zbožowny wuspěch pola Boha pytašche. A hdyž so cžěžte pruhowanjo, „maturita“, pschibliži, tehdom bě Swjatk wutoru w Róžencze z klětki słyshecž: „Sedym młodženc z Keřczanšteje wosady ma wěstu winu, da so swjatej Mariji lubičž“, a ničtó drje njewjedžesche, kajta mohła to wina byčž, khiba Prawdžic macž w Bělicach.

Tajka synowsta dowěra njemóžesche zahańbjena byčž; Jurij w Brazji maturitatne pruhowanjo dokonja „z wuznamjenjenjom“ a dósta žiawnu křwalbu pschec chłym pruhowanštim wubjerkom. Běšche to wosebita hnada Boža na zastupnu próstwu Najzbožnišcheje Knježny jomu spožčena, zo jomu strašna khorosčž na dokonjenju gymnastijalnych studijow njezadžewasche. To Jurij bóřny jasnje spózna. Pschetož hdyž bě po pruhowanju w horcym pacžerju pschec wobrazom Macžerje Božeje swój džat wotložiwšči so domoj wrócził, napadže joho zasy khorosčž, kotruž běchu krute studije hišcžce wjele bóle zhóřščiše. Šakle za tydžení bě so Jurij tak daloko zhrabal, zo móžesche někať domoj dojěčž. — Tak bu tež do tohole wjesoloho křelucha Juriej ze zrudnym podawkom hórki pschidawš změšchany.

A macžerna dowěra tak kručže bu ta pruhowana! Ž radošču, kajtežž jeno je macžerna wutroba móčna, bě so hižo zbožna cžuła wopominajcy nadobny dženi, kotruž by jeje Jurja swjatomu powoňanju pschepodať — a nětko so zdasche cyła jeje nadžija podarmo byčž! Pschetož Jurij njemóžesche měšchnišche swjecžizny dóstacž, dóńž wot tuteje strašneje khorosčce njeby wuhojeny był. Woprawdže wscha móc a sylnosčž, kotruž krute pschewědczenjo a dospołne podacžo do Božeje wole skutkuje, běšche trěbna, zo Šana w tutym najhóřšchim bėdženju njepodleža.

Chle Bělicy mějachu wutrobny podžel na zrudnje Prawdžic swójbny; běšche dženi Jurij tež jich a macžerna nadžija tež jich pschecžo. Tola šchtó ze wschěch Bělicžanow chysche Šanje tak trěbny tróšcht šficžicž, kiž wschitcy sami tak nuznje trjebachu? Ž radošču započaty twar cyrkwe na žane waschnjo

tak lohcy njeńdžesche, kaž bě přjedny wocžafowane było. Njechachu so cyle z pjeněz wutwaricž, a duž murja a cyły twar jenož sporje pschibjeraschu. Ža dobrej dwě lécze bě twarjenjo někať pod kryw pschijedžene. To wschať bě Bělicžanam jara pomaku! Wjšche toho so ze strony knještwa wschelate cžěžje a hacženja pschihotowachu. „Šchtó pomha wam cyrkej — rěkašche — hdyž tola za duchownoho starane nimacžje? Ž cžoho dha budže tón žiwj?“ Tak z kóždym nowym dnjom škoro nowa starosčž šwitasche.

7. Šiščesčanski wopor.

Šana běšche přenja, kiž w tutych cžěžkich starosčach zas so z Bohom tróšchtowasche, hacžrunje mějesche jich najwjacy znjescž. Bu pozběhñjena pschecž cžičeje wosebitu dowěru swojoho lubowanoho syna. „Šdžez je nuza najwjetscha“, jej Jurij praji, „tam je Bóh najbliže. Móžu sebi myšlicž a rozpominacž kaž chcu, pschec zas praji mi znutštowny hłós, zo mam Bohu wopor swojoho žiwjenja pschinjescž, kotrež je mi z wosebitej hnadu Božej džberžane. Nje-pschestań jeno, luba macži, z cykej mocu swojeje wutrobny za mnje prošycž, a zo macžerna modlitwa mróczele pschendže, to dosčž wěcžce wěmy ze stawiznow Swjatych. Nježhubny tola dowěru, pschetož ta je za našche próstwy najnužnišcha, hdyž Žbožnikowe šłowo znajemy: Šchtóžkuli we modlitwje žadacžje, wěcžce jeno, zo to dóstanjecžje, a stanje so wam.“

„Šaj, mój syno“, wotmołwi Šana, „nježhubny dowěru! Zawěšće, Bóh sam je tebi tajku wobštajnosčž do wutrobny dať Njeměj mi za žło, moje džěčžo, tule moju šlabosčž. Ach, zdasche so mi, hačož bych pschi šamsnej kromcy zahubjenja štała a wjac so wróczičž njemóhła! . . . Bóh žada sebi wopor wot tebjje, wón žada pať sebi wopor tež wote mnje a da mi hišcžce spóznacž, we cžim by měł wobštacž.“

Wot toho dnja bě Šana zas štróšchtna a podata do Božeje wole kaž přjedny.

Hdyž průždniny k lóncej bėžachu, křodžesche Jurij pschecze dny do Róžanta, zo by wot Najzbožnišcheje Knježny, na kotruž běšche štajnje cyku swoju dowěru štajal, sebi štrowosčž wuprošyl. „Spomni, o najmiloščiwšcha Knježna“, modlesche so posledni křocž, „na njewuprajitu, hórku bolosčž, z kotrežž bu twoja macžerna wutroba pschekłóta, hdyž twojoho bójštoho

Syna, na křichu wumrětoho, tebi do klina položichu, a wuprosch ze swojej próstwu, kotraž pola Boha wschitto zamož, mojej zrudženej macžeri skónčnu radošč z po taf hórkich zrudobach.“

Bošulnjeny, wofšewjeny a wobkrucženy wopuschczi nětk Surij zas swoju wjes, zo by duchownste studije započzał. Do Prahi so njemóžesche wróćić, dokelž straschna khorosč joho dalšchomu byczu tam zadžewasche, a poba so toho dla do Würzburga na wysofu schulu, kotraž tu křiwilu ze wschej skawu katholickeu theologiju wučesche, zo by nětk dale cyle na swoje studował. Tam wufnjesche Surij pilnje a měrnje a mějesche pschiležnosč, katholicke žiwjenje a katholickeu wědomosč z cyle druhoj, jomu dotal njeznatoho stejischcža spóznadž, sčtož wschitto k powšchittownej zdželanosčej a k wobšchěrnemu rozumčženju jara spomoznje pschinoschowasche.

Macž pak zdychowasche a so modlesche doma. Mějesche winu, swojoho Surja hišcže z wjetschej starosčej do Würzburga pschewodžecž, kaž hdy přjedy, tež přeni krocž, do Prahi. Tola stajnje spominasche na wofšewjace skowo Surjowe, zo macžerna próstwa mróćzele pschěnbže. Pschěb swj. Marijnym wokrětkom swojeje farskeje cyrkwe klafasche, tam trósch a pomoc phtasche, tam tež Boha za rozšwětljenje proschesche, kajki wopor by jomu spodobny był.

Bóle tež hišcže dylži přjedy so starasche za nowu cyrkej swojeje wšy. Kaž bě wot spocžatka twarjenja tšeczi zapšchah koni sebi wobstarala, zo by tón za pschewoženje twaršchich potřebnosčow skuzil, tak nětk wschělafich džělacžerjow za cyrkej na swoju rufu džeržesche a phtaschesche. Najbóle pak bě ju, kaž wschittich Bělicžanow zapšchijala powšchittowna naležnosč wo zastaranju duchownoho; dženi wote dnja sebi na to myšlesche a phtasche wupuč z tajkich wuzkosčow. . . . Sčto tež to jeje wopornywa wutroba hišcže wobzamfne? . . .

W starosčej, bėdowanju a modljenju miny so Hanje a Bělicžanam lěto a bližesche so zas k swjatomu Janej. Dženi a bóle pschibjerasche Hanina starosč wo Surja, dokelž čas joho strašnych khorženjow přjedawšchich tšjoch lět z kóždym dnjom bližestupašche.

Tehdom jězdžesche džewjecz dnow za sobu kóžde ranjo z Bělic wóž do Róžanta; a džewjaty dženi, runje na swjatoho Jana, kleczi žónka w pokutnej drasče w tamniškej cyrkwi swjataj sakramentaj pokuty

a wokrětarja dšstawšchi pschěb hnadownym swjeczecžom „nascheje lubeje Knjenje wot lipy“, kotraž džěcžowstu dowěru njepšchěstanje mytowadž ze spodžiwnyimi wufšychenjami; wulka dyrbi bycz dowěra tuteje žónskeje, zo wóczy njepuschczi wot wobrazu najmilosčejiwšcheje Knježny, wulka tež jeje naležnosč, zo tu pschěz cyle dopodbnjo kleczi. Žižo je pođbnjo wozwoniko — a nětko je stanyla, je hišcže junu k tróschatnicy zrudnych pohladača z wóczkom taf poknym bolosčeje a radoščej a křwata ze swjatoho městna. Sčto?! je to Prawdžic macž? Je to jeje woblicžo, hacž dotal taf struchle a starosčeje pokne? Rač je so na dobo pschěměnilo, kaž jej z woczow ryczi dowěrna wěstosč a radošč! Nětko je zawěsčeje dokonjane bėdženjo, dokonjany tež wopor a dobytka wěstosč wufšychenja. Wofšewjena, wobnowjena so Jana dom wróći.

Tyženi so miny a žana zrudna powjescž njepschěnbže z Würzburga; Jana wschah so jeje wjac njeboji, je sebi wěsta, zo je wufšychana. A hlej! za tyženi pschěnbže list macžany z radoštnymi šylžami jeje syna. „Raduj so“ — piša Surij — „a džakuj so tomu Knjezej, luba macži, zo je naju wufšychah! Pschewinjena je moja zrudna khorosč a pschetrata! . . . Kaž bėchmoji sebi wotryčaloji, sym tež ja džewjeczdnjowstu pobožnosč džeržak k najžbóžniškej Knježnje. Džensa tyženi, zo sym ju wobzamfnył, džěch k stawnomu a pobožnomu lěkarjej, doktorjej S . . . ej, kotromuž sym cylu naležnosč rozpowjedał. Wón je mje pschěhladač a pschephtal a joho rozšud je, zo ani najmjenšchoho stracha mčž njetrjebam, hačož móhla so khorosč zas wróćić. Je mi wo prawdže tež, kaž bych z nowa rodženy był; wot dnja swjatoho Jana cžuju so dospoknje strowy a čerštwy, kajkiž hišcže ženje njejšym był. O džakuj so Bohu, džakuj so tež Macžeri Božej, kotrejež zastupna próstwa je mje wufstrowila!“

Sčto chch wopisadž njewuprajitu radošč a horce džakne modlitwy zbožowneje macžerje!

A sčto bė, prašchěch so, wopor kšchěcžanškeje macžerje?

Hišcže tyženi, a Surij pschěnbže z Würzburga strowy a mčdny, z radoštnymi šylžami macžerje witany. Snydom na zajtra jězdžestaj Jana a Surij do městna, dokelž chchšche Jana slub, kiž bė swjatej Mariji w Róžencze čžinika, dopjelnicž. Najpřjedy

psched duchownstej a potom tež psched swětnej wysch-
nosćju „wupraji, wobkruczi a wobzamkny, zo
swoje kublo ze wschěmi joho ležownosćemi a
prawami po tšjoch lětach wotstupi a daruje
cyrkwi w Bělicach, zo by hacž na wěcžne
czasy služiko k zdžerženju duchownoho w Bě-
licach.“ Hana a Surij, kiž bě po runje dokonjanym
jedym a dwacnym lěcže swoje pozne prawo doščahnył,
podpisaščaj darowanstu liščzinu. — Seno srěni wu-
mėnt za sebje a za Surja, donž by na měšchnika wu-
swjeczeny njebył, sebi Hana wuczini.

So rozmyi, zo to dołho potajne njewosta. Bě to
radosč w Bělicach, kotrymž bu na dobo wulka starosč
wotewzata, bě to powjedanje po cytych Serbach! Ž
jenym dobom běchu zas wschě woczi do Bělic zložene.
Tajki nadobny pschiklad čžehnjesche, zas nowe a na-
hladne dary pschikhadžachu, tak zo wo dospołne wu-
twarjenje Božoho domu bóržy žadyn strach wjac nje-
běšče. Woktarje, piščezele, zwony, kawki a t. d. tu
po něčjim pschibuchu.

* * *

Minyle su so storo tš lěta. Sutrowne kšerlusche
po serbskich honach klinča a wopowjeduja hordosč
wot smjercže stanjenoho Žbóžnika; tu a tam hiščezje
widžišč kšchizerstoho konja, zo so jomu kudžerjame
hrivy hiščezje njesu zas žkľadkowate.

Šcho dha so w Bělicach stawa, zo wschitko tam
khwata? Wo wschěch puczach widžišč pobožnych kem-
šcherjow — je běta nježela. Mimaja dha doma Bože
služby, zo ze wschěch wofadow do Bělic du? Wščaf
je tola swjeczeno noweje cyrkwe hižo dawno nimo.

Ze wschaf w Bělicach žadny swjedžen, podobny
tamnomu w zańdženym lěcže, hdyž bu tam nowa
cyrkej swjeczena.

Daloko a ščěroko po serbskej zemi roznosčuja
a wopowjeduja krasne Bělicžanske zwony wulki džen,
kiž je zaswitał. Bliže a lěpje su lubozne jich zynki
znacž, hdyž po dotal czichich honach ze swojim mje-
džanym hortom wołaja: Bójczje, khwalcje toho Knjeza,
džafujczje so joho mišosčzi!

W Bělicach je swjatocžne hibanje. Wščo khwata
k Prawdžicom — tam je srjedžizna džensniščoho
swjedženja. Wo cytych dworje, steja swjatocžni
kemscherjo, mužojo w najrjeiščej draščje, žónste w
plachčžicžkach a knježny hafo družki.

Šcho to? Ž cyrkwe tu čžehnje swjatocžny czah.
Do přědka njesu rjane nowe khorhowje, potom du
šchulste džěczi — hólczatka rjenje ščesane w najlěpschej
draščje, hólczatka hafo družki wupyšchene — a ž nimi
stary knjež wuczet. Šcho sebi tón tak woczi trěje,
je snadž hrjebanje? Tola ně, su to radostne sylžy,
kiž so jomu ž woczom kuleja: džejja džěn džensa po
joho najlěpschoho schulerja! Ža schulu ščěžuje dostojny
Kercžanski knjež farač ze ščesčžimi druhimi duchownymi.

Nětko su hacž k Prawdžicom doščli a duchowni
zastupja do jstwy. Tu steji srjedž stwy blido, pschi-
kryte ž běčym rubom, na nim Boža martra ž dwėmaj
zawěcženymaj swěčžkomaj a ž blidom kleczi młody
duchowny — Prawdžic Surij. Že džens joho čžestny
džen, na kotrymž ma nastupičž swjate pomolanjo we
měšchnistej swjecžiznje doščžehnjene. — Nětko je so
pozběhnył, a knjež farač joho ž hnujachmi słowami
powita a pscheprošy, zo by přěni krocž swjecžicž šchoł
potajny, njewoblačowany wopor nowoho zakonja.

Šcho Surij w tutych wysocy swjatyč wofamitach
zaczu! K njebju pozběhnyje sylžojte wócžko, w kotrymž
so horcy džaf a njewuprajita žbóžnosčž blyščezzi, a
nastupiwšchi swój čžestny pucz ščěžuje duchownych.
Psched nim njeje mała družka na pucawku krasnu
měšchnistu kónu, kotruž su jomu kšochrste knježny
darik: kónu kralowstoho měšchnistwa. Ža nim pač
ščěžuja pobožni kemscherjo a zanjesu lubozny kšerlusč:
„Dže sy ty moja radosč, hžje ja cže namačam?“
Tak kroczi Surij wosrjedž pobožneho ludu; tola wot
wschoho toho njewidži a nještšchi wjele: swjate po-
hnuwanja su joho wutrobu cyle zapšchijale; ponižnje,
ruch nutrneje stytņjenej a woczi k žemi zloženej tu džje
— najrjeišchi živy wobraz njewinowatoho swj. Aloisja!

Pobožny czah je hacž k cyrkwi pschischol. Tu steji
dom Boži, nadobne městno služby Božeje, po tak do-
him bėdženju a staranju nětko cyle dokonjany! Hacž
tež to so Surij w tymle wofamiku dopomni na to,
kač je tež ž džěczacej horlivosčju za joho twar so po-
starał, hacž tež to spomina na to, kač mějesche něhdy
žadosč, tudy k woktarzej služicž? Haj, zastupiwšchi
džensa „k Bohu, kiž zwjěla joho młodosč“, chce slu-
žicž woktarzej Božomu, služicž hacž do posłednjoho
ždychnjenja.

Swjedženište přėdowanjo so zapoczja; mějesche je
Kercžanski přěni kapłan, něhdušchi wuczet Surjow, kiž
bě joho tež na přenje swjate woprawjenje pschihotował.

Zawěšće, tež wón bě pschewzaty wot swjatosće džen-
fnišchoho dnja, kiž bě za Turja a joho macz wažnišči,
dyžli mohł to za žanoho druhoho nowoswjeczenoho
duchownoho bycz. Zapoczejo ze słowami swjatoho Do-
mascha z njedzelskoho swjatoho sczenja „Mój Knježe a
mój Božo!“ we kotrychž so swjate spodzjwanjo ze žiwej
wěru wupraja, pokaza na njewuslědžite rady pschew-
widžomnosće Božeje we žiwjenju Turjowym, maczernym
a wschitkich Běliczanow. Rozswětli, tak spodzjwnje je
Bóh wschitko wjedł, zo po tak mnohich a strašnych
bėdowanjach doměrný młodženc swjate powołanjo, macz
dopjelnenjo najnutrišchoho pschecza a stysnosčena
wofada dokonjenjo bohuluboho skutka dospěchny. A
hdyž so předař na zbóžniwu macz wobroczi, zo by jej
zbožo pschał k tutej radoseži po tak mnohim horju; dha
běšče jej, hačoz měła so nurič we slyzach zbóžnosće.
— Tehdom drje žane woło suche njewosta.

Na to scěžhomasche Turjowy přeni wopor Božeje
mšče. Tež Turij tak nětk dokonja wopor, kaž běšče
macz swój hižo tři lěta prjedy pschinješa.

Luby čítarjo, moje pjero je pschewara skabe, zo
mohło wopisac njewuprajitu potajnosć, kotrejž so sami
jandželojo w cžichim zadžiwianju modla. Snadž sy hižo
zbožo měł abo hišće zmeješ, pschitomny bycz pře-
njomu woporej nowoswjeczenoho měšchnika; džen
wote dnja masch pschiležnosć najwjěšchu potajnosć
swojeje wěry swjecič z widžecž. Šchtož tehdom twoja
wutroba začuje, ryczi jasnišcho, dyžli skabe słowa smjert-
noho cžłowjeka. — Podobny jandželej tu steješche Turij
pschi wołtarju Božim, sřjedžicjer mjez Bohom a cžło-
wjekami. Radostne slyzy maczerje so nje-pschewstachu
ronicž, a hdyž wona Syna Božoho w rucy swojoho
syna wuhlada, hdyž so tón k njej wobrocžiwšči praji:
„Slej Zehnjo Bože, kotrejž přecž bjerje hrěchi swěta“,
a hdyž cžěło Zbóžnika z ruki swojoho syna dósta: teh-
dom wjac njebě ze swojimi myslemi na zemi, běšče
jej, hačoz by hižo začuła njebjeske radoseče. Zawěšće
mějachu tež nan, bratřja a sotry we wěcznosći podžel
na tutej zbóžnosći maczerje. . . .

Wopor je dokonjany; Hana kleczi hišće ze w
nutrnyh rozpominanju ze swojim Zbóžnikom so roz-
mošwejo. Tu pschistupi młody měšchnik k njej, položi
swojej rucy maczeri na hłowu, zo by jej nowoměšniške
požohnowanjo dał. Ze žiwej wěru wołoschi Hana wy-
focy swjeczenu ruku swojoho syna. —

To běšče Haniny najzbóžnišči džen.

8. Kšchescjanska smjercz.

Tola wschitka, tež najnadobnišcha zbóžnosć tudy
na zemi je jenož krjepka tamneje krašnosće, kotraž je
nam w druhim žiwjenju pschihotowana. Wěncy a
pletwa wot primicy Prawdžic knjeza zwjadnychu a zwot-
padachu, knjez Turij dyrbjesche přecž na zdalene město,
zo by tam po porucznosći swojoho biskopa duchownstu
službu zastal, ludžo mějachu bórzy poľnej rucy dželacž
a powjedachu mjenje a mjenje wo žadnym swjedženju;
tež w Bělicach bu cžicho a mějachu jeno njebjeske a
swjate dny abo z rědka hdy tež dželawy dženi Bože
služby, dokelž dyrbjachu so hišće z Kečžic zastaracž;
jednanja wo nowej farje w Bělicach bjez kónca tra-
jachu, hačžrunje bě za wscho dospolnje starane. —
Pšchińdže lěcžo z krutym džětom, pschińdže nazymjo
ze swojimi płodami, pschińdže zyma a pschitry wscho
z bělej płachtu doľhoho spanja.

A zasty šchtoronczi nowe nalěcžo witachu, zasty
bėchu kšchizerjo zybolacy jutrowny grat na hozdže spo-
wěscheli, za cyłe doľhe lěto. „Strowa ta hłowa“, su
prajili, „hdyž jón k lětu zas dele wozmjemy“, a Hana
je pschistajila, hdyž jeje kšchizerjo jej banty zas pschi-
nješechu: „K lětu drje zmejeće nowe — žarowanste!“

Rač tele słowa Prawdžic ludži zrudžichu! a tola
widžachu wschitcy, zo Hana njeje bjez winy tak rycžala;
pschetož wjele bě ju pscheměnilo zańdžene lěto. Zeje
dotalna strowosć a młodnosć bě so zhubila, cžěžti,
kuschy dnch wubudžesche starosć a bojosć wo jeje žiwje-
njo, dženi a bóle wotebjerachu jeje mocy, zlamane pschew-
njesměrne starosće, zrudoby a radoseče poslednišchich lět.
Hana wscho to derje wjedžesche a cžujesche, zo drje jej
wjele cžasa wjac tudy spožčene njebudže. Tola nic ze
zrudobu ale z wjesolosću to pytny; wschał ju na zemi
nicžo wjac njezadžerčowasche: Turij bě wobstarany a
službje Božej darjenny, Bratrec Hanži, kotruž bě za swoju
pschiwzata, běšče tak wjele wustajicž dała, zo mohła
so z cžesću woženicž abo do kłóschtra hicž, a sama
bě so wschoho slekta, šchtož mějesche wot Boha wobra-
džene, zo by to wot nětk Bohu a joho swjatej službje
pschisłuchalo. Nětko mějesche hišće jenicžtu žadosć,
dóncž do radoseče toho Knjeza.

A Bóh dopjelni jeje nutrne pschecžo. Přenjeje meje,
na swojim narodnym dnju, běšče posledni krócž w swojej
farkej cyrkwi. — Wot młodnych lět bě ju na tymle
dnju wopytowała a swjataj sakramentaj pokuty a
wołtarja tam dóstawšči swój kšchewěnski slub wobno-

wjała. To je tež džensa czinika. — Hižo su kemscherjo dawno wschitcy z cyrkwoje wuschli a Hana hišcže njecha swjate městno wopuszczicź, hacžrunje ju skoro žadyn staw wjacj njeđerži. Nětko je stanjła a lédma někał hišcže dóndže k wołtarcej swjateje Marije. Tam wucžehnje swoju družcžu schóru, kotruž je hafo knježna pschecy z cžescžu nosyła a kotraž je po wschěch Serbach hafo najrjenšca znata, a powisnje ju swjećecžu najzbožnišcžeje Knježny na wutrobno. „Tebi, o Kralowna knježnow“ — praji nutrnje — „wopruju tudy najwjetšci poklad, kiž móžesche mi zemja ze wschěch svojich debjenswow sficizć. Njehc nětk jenož k twojej khwalbje skuži. O Tróšcharnica zrudnych, kał husto sy mje tudy tróšcharowała, o budž mi z pomocnicu w smjertnej nuzy, zo bych Tebie tam wohladała, kaž sym cže tudy cžescžika w twojim wobrazu!“

Potom so wobroczi k wulkomu wołtarcej, tam so poklakny z mocu a wuspěwa „Wótče našcy.“ „O poniznje zakryty Sěžuso“, tał so rozžohnowa ze svojim Zbožnikom, „smil so nade mnu! Kał husto bu moja lačžna duscha, kaž džensa, wołschata z twojim najswjećišchim cžětom a krewju! Nětko tu wjac njebudu pschitněž móc k tebi; popschej mi twój zbožny wopyt we mojim domje, hdyž mje khorošč łamacž póčžnje, o njewopuszcz mje w smjertnym bėdženju!“

Stuboko so pokloni Hana a džěsche z cyrkwoje; pola krepjenicy so wobroczi hišcže junu z nutrnym wóčžtom k wołtarcej a potom stupi na kěchow. Tež tam chcyšche Bože mje wzacz wot rowežka swojoho mandželstoho; tola njemóžesche so wjac poklaknyčž, stejo wuspěwa nětotre „Wótče našcy.“ „Nětko drje so skoro zas wohladanój, Surjo“ — praji so domoj wróčeje — „dołho wschał wjac njemóže tracž. Zowle pschi tebi njehc mje pohrjebaja.“

Cžiscže zestabjena dóndže lédma hacž k swojomu wozej, kiž mějesche ju zasly dom domjesč. Hdych bėchu hacž na hórku mjez Kěčžicami a Bělicami dojěli, hdychž bė Hana tał husto ducy ke mschi wěžu a cyrkej přeni króčž wuhladała, pohlada tam posledni króčž z pobožnym wóčžtom.

Bėchu to wo prawdže poslednje kemsche, kotrež Hana wopyta a njeđerbjesche wjac wohladacž dom Boži, do kotrohož bė tał pilnje khodžila. Gladajcy pschibjerasche jeje khorošč, a hižo tydžen poždžišcho džěsche knjež farał z Božim Synom k Prawdžic macžeri. — Toho bė sebi Hana požadała, zo by ju doma

wobstarał, dokelž bė hižo dokhe lěta jeje spowjednik. — Na wschěch polach kłacchu ludžo wuskychawšchi kintanjo z woczomaj wobroczeni tam, hdychž so Syn Boži nimo njesčesč; wozy, kiž nimo jėdžechu, zastawachu a ze wschěch kěžow khwatachu wobhđlerjo do duri, zo bychu požohnowanjo z Najswjećišchim dóstali. Wschitcy wuspěwachu „Wótče našcy“ za khorožo, kotromuž so swjate potajnosče njesechu.

Wjele Bělicžanow so pola Prawdžic zhromadzi, kiž za Božim Synom pschidžechu. Tu ležesche Hana na schlewjėrběčym kožu, wscha móc bė ju wopuszczika; tola hišcže junu so zhraba, zo by z najnutrnisčej pobožnosčju swjate potajnosče dóstała. Nětko da naměstnikej Božomu rachnowanjo wo svojim žiwjenju a dóstawšchi wot njoho wotwjazanjo pschija swojoho Zbožnika hafo wjednika na pucž do wěčnosče, dósta swjate wolijowanjo a požohnowanjo za mrějacych. Z hnujacymi modlitwami pschihotoma hišcže ju knjež na posledni cžěžki pucž.

Tene pschecžo mějesche hišcže Hana, wumrěčž w pschitomnosčju swojoho syna a tež te dopjelni jej Bóh. Na wječor pschijėdže Surij, wošta pschěž cyłu nóc pschi kožu swojeje macžerje a džeržesche rano w Bělicžanskej cyrkwi Božu mschu za nju. Hišcže bėsche w cyrkwi, zo by swoje džakprajenjo spěwał, tu hižo pschiběžachu po njoho, zo macž za nim žada. Seje poslednja hodžina bė pschischa. „Surjo“, praji Hana ze slabym hłosom, „Bóh žada moju duschu k sebi; Bóh budž z tobu we wschitkich twojich skutkach, zo móhli so něhdy wschitcy zas wohladacž.“ Surij so poklakny a macž požohnowa swojoho syna — bėsche to hnujacy wótomif. Po khwili hišcže praji: „Mój syno, ty sy měšchnif, požohnuj twoju mrějacu macž“, a hdychž bė Surij to ze slyžojtomaj woczomaj scžinif, pschistaji: „Madžijam so, zo mje Bóh wozmjje do swojoho raja, Macž Boža pschidžje po mnje.“ To bėchu jeje poslednje skowa. Smjertne bėdženjo ju počža łamacž, Surij spěwasche klecžo pschi njej cyrkwinste modlitwy za mrějacych, a hdychž swojej wotemrětej macžeri woczi zańdželi, njeronjachu joho woczi žanych slyžow wjac — stejesche tu pschi smjertnym kožu hafo měšchnif; mějesche druhim tróšcht a pomoc pschijnjesč, joho samšna wutroba dyrbjesche mjelcžecž.

Tał skónczi Hana swoje bohuspodobne žiwjenjo z měrnej pobožnej smjercžu.

Bo tšjoch dnach pohrjebachu jeje cžěto, kaž bė

sebi pšchaka, w Kerczicach na stronje jeje mandželstko. „Wzmi zemja, shtož je twoje a tón Knjež njech wozmjje, shtož je joho“ modlesche so Surij, hdyž joho macž zemi podawachu. „Njech wotpoczjuje we mjerje!“

Haj zawěsće wotpoczowasche we mjerje po swjaty a wopornym swojim žiwjenju; pšchetož tón Knjež sam je slubik: „Zbóžni su, kotřiž we tym Knjezu wumru. Zbóžni su khubži po duchu, dofelž jich je njebjeste kralestwo.“

„A jich skutki scžěhujaj jich.“ Tež Hanu scžěhowachu jeje nadobne skutki, zo bychu za nju rycžake pola sprawnoho sudnika, a su dale žiwe, zo bychu płody nješte za cžesć Božu a zbóžnosć njesmjertnych duchow we swjatej službje jeje syna a we wobnowjenym duchownym žiwjenju wot njeje sobuzatoženeje noweje katholickeje wofady we Bělicach.

Słowo pšhecziwo měščanym mandželstwam.

Po Albanje Stolžu. *)

Swjate pišmo nam powjeda, zo je Bóh přenimaj staršchimaj w paradizu jenož jenu lóhku kaznju dač, z kotrejž chysche jeju swěru a poskušnosć na pruhu stajicž. Wonej smědžeschtaj wot wšitkich shtomow cybeje zahrody jěsć, jenož wot jenoho shtoma njesmědžeschtej jěsć. Druhe kaznje a zakaznje jimaj Bóh dač njeběsche, dofelž wonej, wuhotowanej z nje winowatoščju a sprawnosćju, hišćeje mohřjec nje kazanej Božu wolu dopjelneschtej. Nětk pak je wšcho hinač, my smy bóle č złomu hač č dobromu nakhileni, a tohodla wjele kaznjow a zakaznjow trjebamy, kotrež dyrbjaj nas č póccžiwosći nawjedowacž a wot hrěcha wotdžeržowacž. Wokoło nas je takřec wulka zahroda počna zakazanych shtomow, kotrež nas č hrěchej wabja a teč zawjedu, jelizo so kručje a křoble njewobaramy. Mjež zakazanymi shtomami je pak wofobnje jedyn, kotryž so najbóle přenjomu zakazanomu shtomej w paradizu runa, dofelž wón nic jeno tych, kiž so wot

*) Veritas et vel unius salus animæ plus valent, quam qualescunque respectus humani! „Quicumque voverit amicus esse hujus sæculi, inimicus Dei constituitur.“ (Jac. 4, 4.) Nastanek wotradžja wot měščaných mandželstwow č katholickeho štejščěža, runje kač teč protestantscy duchowni a jich synodny swojim ze swojoho štejščěža wotradžaja. Pšched něščto lětami je bjez druhimi protestantske konsistorium w Barlinje kruty rozřaz wo tym wozjewilo.

njoho č hrěchej nawabicž dadžaj, ale teč jich potomnikow husto na wšchě cžasy njezbožownych cžini. Tónle zakazany shtom reka měščane mandželstwo. Měščane mandželstwo je pak dwoje: pak so džěcži nekatholicke, pak catholicke woczahnu.

1. Měščane mandželstwo, hdyž so džěcži protestantske woczahnu.

Róždy catholic, kiž do měščanoho mandželstwa stupi a pšchi tym do toho zwoli, zo so džěcži nekatholicke (t. r. pola naš protestantske abo reformiritske) woczahnu, ma tajki hrěch, kač by sam wot catholickeje cyrkwe wotpadnył, haj hišćeje wjetšchi hrěch, dofelž wón wjele njesmjertnym ducham catholicu wěru rubi. Shtoda pak, kiž z toho nastanje, je wulka, nještócnje wulka.

Hižom kšchcžěnica je z wonka catholickeje cyrkwe w nětotrych krajach njewěsta. Pšchetož nětotryžkuli protestantski duchowny wjac tak nješčcžije, kač je Křystus postajil. Hdyž tajkile twoje džěcžo wulščcžije, dha je joho kšchcžěnica jeno zwonkomna a nicžo njeplacži. Pšchetož shtož chce placžiwje kšcžicž, dyrbi kšcžicž w mjenje Boha Wótca a Boha Syna atd. Catholic potajim w měščanym mandželstwje, kiž swoje džěcži protestantske woczahnyč da, dyrbi so bojecž, zo su tele džěcži pšched Bohom nic kšcšćenjo, ale pohanj. Tohodla džěn so teč cži, kiž z protestantstwa do catholickeje cyrkwe pšcestupja, w nětotrych krajach hišćeje junu kšcžija, dofelž so prawje derje hodži, zo su prjedy wot tajkoho kšcženi, kiž do Syna Božoho njewěrjesche a prawje nješčcžijesche. Shto pak je wina tajseje njewěry? Hlej, hdyž sudobjej, kotrež je počne wody, do dna džěru wurazyš, dha po něčim chła woda wuběhnje. Tajka džěra do dna kšcšcžanskeje wěry pak je zacžijnjenjo catholickeje cyrkwe hačo njezmólneje wobkhowaiki a wučerki wot Boha zjewjenych wěrnosćow. Shtož so wot catholickeje cyrkwe džěli a „swobodnje swjate pišmo wukladuje“, tón po něčim lohcy chlu kšcšcžansku wěru wotbudže.

Dale su protestantscy z wotpadom wot catholickeje cyrkwe druge wažne kubko za žiwjenjo a wumřecžo žhubili, swjataj sakramentaj pokuty a wołtarja. Woni žanych měščnikow nimaja, dofelž měščniške swjecžizny wjac nimaja. Měščnišku swjecžiznu móžaj jeno biskopja hačo nastupnikowo japoschtokow mudžělecž. Swjecžizna hače měščniške pšcžeznaturstu móc dawa, rozkatoho pokutnika w swjatej spowjedži wot hrěchow

wotwjazacž. Protestant njewě, hdyže so wobroczičž, hdyže wěrnny měr a pokoj zas namafacž, hdyž je czežcy žhrěschik; joho duchowny njeje móc wotwjazanja wot hrěchow dóstač. Wóh pač chce a je postajik, zo so hrěschnik prawje postajenommu duchowpastyrjej swojich hrěchow wuspowjeda. Tónle pucž k wodacžu hrěchow kóždy katolik swojim džěcžom, hdyž je protestantske woczahnyčž da, zaschlaša. — Najhóršče, sčtož Šhrystus něhdy židam hrožesche, kiž nicžo wo nim mjedžecž njechachu, bě: *Wy we swojich hrěchach wumrjecžje. Zeli twoje džěcži tež něhdy w hrěchach wumru, dha sy ty wina, dofelž sy jim tón sakrament wzač, w kotrymž móžachu wodacžo hrěchow dóstač.* — Kunje tač ma so z najswjeczisichim sakramentom wotkarta. Šhrystus je zjawnje prajik: *Sčtož moje mjaso njeje a moju krej njepije, tón žiwjenje we sebi nima. Mjaso a krej Šhrystusowa pač ženje w protestantskej cyrkwi njeje, dofelž so pschewobrocžjenje khlěba a wina do mjaso a do krewje Šhrystusoweje jenož stawa na Božej mšči.* Sčtož protestantowje hačto woprawjenje dóstawaja, je khlěb a wino. Zwoliš-li tohodla do toho, zo so twoje džěcži protestantske woczahnu, dha rubiš jim najwjetšče kublo na zemi, zjenocžjenje z Šhrystusom w najswjeczisichim sakramencžje. — Katholscy kšescžjenje ze wschém prawom toho wobžaruja, kiž njewobstarany ze swjatyimi sakramentami wumrje. To so wschitkim twojim džěcžom něhdy tač pónđže, jelizo je protestantske woczahnyčž dasch. A tebi samomu móže so tež tač zeicž, byrnje katolski rečak. Twoja protestantska žona a džěcži z czežka po katolskoho měschnika pónđža, ale budža cže na swjertnym kožu z tym tróschtowacž, zo zasj wotkhorjesch — a tač w swojich hrěchach wumrjesch, wosobnje tež w tym czežkim hrěšče, zo sy swoje džěcži w błudnej wěrje woczahnyčž dač.

Dale twoje protestantske džěcži džěl nimaja na Božej mšči. Žunu je Šhrystus wumrjet a njebjeskomu Wótcej za nasche hrěchi krawny wopor pschinjesč. Ale hiščeže pschecy so tónsamy wopor na nječrawne waschnjo za wschitke stawy katolskeje cyrkwe po cykej zemi wot slónca sšhadžjenja hač do joho zatkhadžjenja Bohu woprnje, kaž je něhdy profeta Malachias do přědka prajik: „*Wot slónca sšhadžjenja hač do joho zatkhadžjenja (praji tón Knjež) budže mojomu mjenej čisty wopor pschinjeseny.*“ Wschitke dary na cžele a na duschi, kotrež Syn Boži wschědnje pschěz tónle wopor wot njebjeskoho Wótca nam rouproschuje, dyrba twoje

džěcži parowacž, dofelž k swjatej katolskej cyrkwi nješluscheja, ale wo wěrje toho so wuwuczjuja, kiž je Božu mšchu hanik a ju . . . pschibóšstwo mjenowač.

Najzbožnischa knježna je so mjezy wschěmi stworenjemi Bohu najbóle spodobafa. Z njeje je druha bójška wosoba (paršchona) cžłowjesku naturu na so wzača, so woczłowjecžika, zo by hač do wěcžnosče cžłowjek wostača a tola Wóh byčž njepschestača. Dofelž je potajkim najzbožnischa knježna tohole z bójškej naturu w jenej bójškej paršchonje zjenocženoho cžłowjeka porodžika, tohodla wona je a wostanje Boža macž. Šdyž my tu lubujemy a cžescžimy, kotruž Wóh sam hačto swoju macž tač jara lubuje a cžescžiči, dha so my z tutej lubosčju a cžescžju Bohu spodobamy, a hdyž my ju wo pomoc proshmy, směmy so nadžijecž, zo wona hačto mifosčžina macž nam wschitko wot Boha wuproshy, sčtož je k naschej zbožnosčji trěbne. Wo wschěch cžasach a na wschěch městach su spodžiwnu pomoc nazhonili cži, kiž su z krutej dowěru k macžeri Božej so wočali. Tola ze zrudnej zaslepjenosčju su protestantowje wot swojich tač mjenowaných reformatorow so zamjesčž dali, su so macžerje Božje wotrjekli a husto a cžasto ju hanili. Wona je něhdy rozšwětlena wot Ducho swjatoho do přědka prajika: *Zbožnu budža mje kšwalicž wschitke narodny. Teke słowa su so dopjelniče, hižom je miffionstwo tač daloko rozšchěrjene, zo so wo wschěch džělach swěta pola wschitkich ludow macž Boža cžescžuje.* Wjac hač dwě sečž millionow ju kóždy džěl wjacj krocž z jandželskim postrowjenjom postrowjeja. Mjez kšescžjanami pač su so jenicžy protestantowje wot cžescžowanja macžerje Božje wuzamkli. K tymle zabłudženym tež twoje džěcži šluscheja, a to pschěz twoju winu. Šdyž trach z nimi Wótce-nasch spěwasch a chesch tež Strowa-sy-Mariju spěwacž, wone woněmja a hroznje na tebe cžinja, su-li swěrní schulerjo swojich protestantskich wučerjow. Šdyžkuli kłafanjo cžepje, dyrbi cže swědomjo hrjebacž, jelizo hiščeže je cžiscže podušyk nješy, a dyrbi cži porokowacž: *Ty sy wina, zo twoje džěcži Božu macž njeznaja. Swoje pacžerje abo rózarije móžesch cuzomu katolskomu džěscžju dacž; w twojim domje bychu cže z nimi jeno wufměscheli, a macž Boža tež na twojim pacžerju žanoho spodobanja mēcž njemóže, dofelž sy ji njeswěrnny so wopokazač.*

Šórke su to słowa, budžesch mi ty prajicž. Ale ja chcju cži hiščeže nadrobnišcho rozkšascž, kač wulki twój hrěch je. Lěpje jón spóznajesch a bóle

budźešć jón tež wobželnosćečej a bóle budźešć so prócowac, naczinjenu šćtobu, je-li móžno, zas zarunac. Abó jelizo hišćeje ženjeny njejsy, budźešć šnadź so sterje wot měšćanoho mandźelstwa wottrašćicj dacj.

Róždny hrěch, kiž cźłowjeł dofonja, je wosobnje wulki, 1. hdyž so wo wěru jedna a wo zbóžnošć druhich, 2. hdyž je hrěch z dospołnym spóznacjom dofonjany, 3. hdyž je zamysł abó wotpohladanjo tať prawje žadławe. We wšćhćch tyhćle tšjoch nastupanjach je měšćane mandźelstwo, hdźej so džěczi protestantske wocjahnu, surowje czežki hrěch. Najprjedy so czežcy pšćehrěšćišć pšćecziwo njesmjertnym dušćam swojich samšnych džěczi; pšćetoz rubišć swojim džěcjom kužoł wodacža hrěćchow a kužoł wšćohoho duchownoho žiwjenja, swjate sakramenty, a wustorkašć je ze swjateje katholickeje cyrkwyje, twojeje cyrkwyje, kotraž ma tež prawo na twoje džěczi. Mjenje budźe jich pšćichodny předať wěricj a wěšćišćoh budža wone zatamane. — Dale pak ty tež něhdy pšćed sudnym stolom Božim te wuzamołwjenjo njezměješć, zo sy z njewědomosću zhřěšćik. Katholstomu nawoženjo abó njewěječe swědomity katholickej duchowny došć jara wot měšćanoho mandźelstwa wotradža, runje tať tež rozomni a bohabojazni znaći a pšćeczełajo. A mašć-li hišćeje sam šćkricjku katholickeje wěry we sebi, cze swědomjo w noćy a wo dnjo na pokoj njewostaja, ale cze kručje napomina: Nještup do měšćanoho mandźelstwa. Ale ty mašć wjele wurycchow, kłodžišć do wjesolnych towaršćtow a tam swědomjo podušyšć. A hrěćham pšćecziwo swjatomu Duchej pak tež skušća: Napscheczo spomoznym napominanjam zasakku wutrobu męcj. Tajku zasakku wutrobu maja wšćitcy czi, kiž pšćecziwo dobrej radže druhich a pšćecziwo swojomu swědomju swoje džěczi z kručjeje, sloncžneje sćakly katholickeje wěry do žymnoho tonidla protestantskoho bćłudnistwa storcža. — Skoncžnje Bóh naschě štutki po našćim wotpohladanju sudži. Róždny štutk je hrěšćny, hdźej je wotpohladanjo hrěšćne. Čožohodla pak někotryžćkuli katholickej nawoženja do toho zwoli, zo so džěczi protestantske wocjahnu? To so stanje pak z wopacžneje lubosće k njewěječe, šćtož ničzo druhe njerěka, hacž hinitoho cźłowjeła sej bóle wažicj, hacž węcžnoho Bóha. Abó katholickej sej protestantsku wozmjje a jej wšćitko pšćizwoli, dofelž je bohata. Někdyžćkuli hišćeje nahramny nan abó macj hólca

prawje jara na to wabitaj, zo dyrbi sej bohata protestantsku wzacj. Tajki nan abó tajka macj so potom hadej w paradizju runa, dofelž džěczo k zafazanomu šćtomej měšćanoho mandźelstwa zawjedže. Z dobrym prawom tohodla swjaty Pawoł pišće: Njež chcedža wobohatnyć, so w djabołowych šććach popadnu. Róždny katholic, kiž pjenjež dla do měšćanoho mandźelstwa štupi, sej za tele pjenježy njebjjeja pšćehda. — Tať tež druhdy horby Serb, kotromuž so doma kručje džěćacj njecha, do Dreždžan zaczehnje, sej tam zamožitju protestantsku žonu wozmjje, a město toho, zo dyrbiakle džěczi po nim katholicke być, so wón žonje narycjeć da, šććini kontrakt pšćed sudnickej wyschnosću a džěczi su protestantske.

Pomocne wurycze. 1. My mamy wšćitcy jenoho Bóha. — Zo je jenož jedyn Bóh na njebjěšć, to katholic, protestants, židža a turkojo wěrja. Z tym pak hišćeje prajene njeje, kažki Bóh je. To my z wěstosću jenož z Božoho žiwjenja wěmy, kotrež je nam Božjo Syn z njebjes pšćinjeł. Wón je žawnje prajil: Nićto k Wóćej njepšćinđže, khiba pšćeze mnje. To je węcžne žiwjenje, zo tebe spóznaja, jenićcy wěnoho Bóha, a toho, kotrohož sy pošćak, Žězusa Khrystusa. Tónle Khrystus je tež pak jenu cyrkwej založil a wucžil: Šćtož cyrkwej njepšćucha, njech je wam kaž pohan a žawnny hrěšćnik. Cyrkwej dyrbi wumozacy štutk Khrystusowy na zemi dale wješć, podpjerana wot Duchy swjatoho, kiž hacž do kónca swěta pšći njej wostanje. A tutej wot Khrystusa založenaj a wot Duchy swjatoho wodženej a tohodla njezmólnej cyrkwi my katholickej skušćamy a mamy džěl na njewobšćhodženej wěnosći Božej a na swjatyhć sakramentach, kotrež su kužolny wšćeje hnady a zawdawć węcžneje zbóžnošće. Šćtož k tutej cyrkwi njekušća, ani wěnoho Bóha prawje njespóznaje. Žiwoho Bóha, kiž je so widžomnje we Khrystusu žiwil a kotrohož jeno katholickej cyrkwej předuje, wón njemóže znać a joho wurycz: My mamy wšćitcy jenoho Bóha, je cźiřta kža.

2. Protestantowje chcedža tež do njebjes a su mjez nimi runje tať do bćri ludžo, kaž mjez katholickami. — Na to ja wotmołwju: Tón, kiž je wot protestantskich staršćich rođženy a njewě, zo je katholickej cyrkwej prawja cyrkwej, tejele njewědomosće sameje dla njemóže zatamany być, wón pak budźe, byrnjež sprawně žiwjenjo wjedł, z jara czežkej prócu k węcžnej zbóžnošći

docpěč móc, wošobnje tohodla, dofelž z hnadownych kužokow swjatyh sakramentow čerpacž njemóže. Wola katolskeho pať, kiž je w swojej wěrje rozwučeny a wot njeje wotpadnje, je to druhi pucž; tomu płacži słowo Křhrystusowe: Šchtóž njewěri, budže zatamany. Něchtóžkuli drje sej myšli, zo sam wot katolskeje cyrkwe njewotpadnje, hdyž swoje džěcži w protestantskej wěrje woczahnyč da. Ale to je wopak. Šchtóž swoje džěcži protestantske woczahnyč da, z tym katolskej cyrkwi do woczow praji: Ty njejsy prawa cyrkej Křhrystusowa, a tohodla čzi njecham swoje džěcži dowěricž, ale je w drugej wěrje rozwučicž dam. — Zo su tež njez protestantami dobri ludžo, je zawěcže wěrnó, to pak je na tym ležane, zo su tajcy lěpšči, hačž jich wěra. Tohorunja je wěrnó, zo wjele katolskich hrěščne žiwjenje wjedže, a čzi su hubjenšči, hačž jich wěra abo wot njeje wotpadnjeni. A k tym tež ty sľušchesč, jeli mašch myšle, swoje džěcži protestantske woczahnyč dacž.

3. Ze hižo pozdže, móhla trašč někotražkuli njewjesta prajicž; nan a macž stej zwolitoj, sama sym zwolila, wšchitcy znači a pšchecželojo wo tym wjedža — šhto bychu ludžo prajili, hdy by so cyka wěc zas rozlešla! Ty praj, šhtož chceš, a pšchecy tola wěrnó wostanje: kšchecžan dyrbi škerje žiwjenje dacž, hačž do smjertnoho hrěcha zwolicž; ty pak z pošnyu rozomom do čžežkoho hrěcha zwolisch, mašch-li myšle, swoje džěcži protestantske woczahnyč dacž. Zow płacži słowo Křhrystusowe: Zeližo čže wócžto pohorškuje, wutorhni je; pšchetož je čzi lěpje z jenyu wócžtom do njebjes nuts hicž, hačž dwě wocži mēcž a čzišnjeny byčž do wěcžnoho wohnja. Wócžto, kotrež dyrbišch wutorhnyč a wot so čzišnyč, je protestantski nawoženja, byrnjež čzi wón tež tak luby był, kaž twoje wopravdžite wócžto. Zeli zo so z nim woženisch, sej stworjenje, kotrež trašč za něšhto lět w rowje pšchetkaje, wyšche wažišch, hačž wšchohomócnoho Boha, kiž je čže stworił, a wumožnika, kiž je bolosčiwu smjercž za tebję čžerpjel — a pšchindžesch do hele, z kotrejež chycyše čže won wumožicž. Hdyž so čzi poroľuje, zo nawoženi slubjenje džeržecž njechasch, móžesch so na to powoľacž: Zele slubjenje džeržecž by runje tajki hrěch był, kajkiž měješche Herodes, hdyž swojoho slubjenja dla swjatoho Žana kšchecženiťa skoncowačž da.

Žiwjenje a wumrjecž w měščanym mandželstwie. Zrudna je hižo přenja njedžela po kwasu. Ty chceš ke mšchi, kaž sy zwučeny. Twoja prote-

stantka žona z tobu hicž njemóže a trašč twoje kemšchi-hicžo njeradny widži. Woždžišcho, hdyž je přenja lubosč wustudla, snadž twoje kemšche hani a ma je za směch. — Nježenjeny ty žane mjasne jědže pjatť njejědžesch, něť pak je škora dyrbišch jěcž a z tym so čžežcy pšchehrěšchisch. — Abó mloda žona, kiž ma protestantskeho muža, chce k spowjedži hicž. Wona je do toho zwolila, zo maja so džěcži protestantske woczahnyč. Zeli wona něť tónle hrěch w swjatej spowjedži zamjeľcži, dha je spowjednika zjebała, wotwjazano nicžo njeplacži a jeje wopravjenje je boharubjenje. Hdyž pak so tohole hrěcha wuznaje, dha hišchčeje so pšchecy prašcha, hačž jón z cyteje wutrobny wobželnosčja. Wona dyrbi jón wobželnosčecž nic tohodla, dofelž snadž so ji něť hubjenje wjedže, ale tohodla, dofelž je Boha rozhněwala — a dyrbi krutu wolu mēcž, wšcho móžne čžinicž a čžerpjecž, zo by nacžinjene žko zas dobre čžinika. Šakle potom měščnikowe wotwjazano płacži, a je něť na tebi, swoje pšchewzacžo tež wuwješč, to reka na to hnacž, zo by twój muž z kontraktom pola wyšchnosčje slubil: wšchě moje džěcži budža katolske woczahnjene. Zeli pak so čzi tole z najlěpšchej wolu nje poradži a Wóh čzi wopravdže džěcži wobradži, něť šakle tak prawje spóznaješch, kať zrudne scžehwki měščane mandželstwo ma. Twoji přjedownicy su trašč pšchez 1000 lět doľho pšchecy katolskej wěrje swěrní byli, su w časach rozšchecžepjenja wěry swěrní wostali a snadž pšchescžehani byli, dofelž wot katolskeje cyrkwe wotpadnyč njechachu — a runje ty so něť pšche nicžo a za nicžo we swojich džěcžoch swjateje katolskeje cyrkwe wotrjeknyesch a je w študnej wěrje woczahnyč dasch. Džěcži wotroštu, dyrbja ke mšchi a do šchule kšhodžicž: w šchuli maja katechismus, kiž našchu katolsku wěru hani, a kšhodža do drugeje cyrkwe hačž ty. Njedyrbi čže to boleč, zo mjac prawje hromadu nješľušchecže, zo scže w najwážnišchich naležnosčjach rozšchecžepieni? Najbóle a najzrudnišcho pak so rozšchecžepjenje pokaje pšchi tak mjenowanej konfirmaciji twojich džěcži. Žara husto, w někotrych krajinach kóžde lětó, so džěcži na wučžbje pšched konfirmaciju tak na katolsku wěru naschecžuwaja, zo hidjenje katolskeje cyrkwe čas swojoho žiwjenja wobkhowaja. Wězo wone potom mjenje abo bóle tež swoju katolsku macž hidža, lubosč k njej wotbudu a ju pšchez to tež mjenje pošľuchaja. Móžesch je za jědžu husto powjedacž sľušchecž, šhtož je so jim w šchuli pšchecžiwu katolskej cyrkwi prajito, a šhtož

cze boli, zo móhla so czi wutroba puſnycę. Na wſchēm paſ ſy ſama wina, cżohodla ſy do kwaſa do toho zwo-
lika, zo maja ſo dżęczi proteſtantſke woczahnyčę.

Wſchitke dotal mjenowane ſcżęhwki wo tajkich mę-
ſchanych mandżelſtwach płacza, hdżęž katholiſka man-
dżelſka abo katholiſki mandżelſki ſwoju wěru hiſcže
cżiſcže wotbył njeje. Ale z rědka katholik w ſwojej
proteſtantſkej ſwójbje, woſobnje hdųž je teſz wjes pro-
teſtantſka, ſwoju wěru prawje wobthowacę wě. Žiwjenjo
z proteſtantami tajkoho katholiſkoho kſcheſczana liwtoho czi-
ni a joſo ſnadž po cżaſu taſ daloko domjedze, zo ſam
ſwoju katholiſku cyrkej hidži a hani. A z tym je wot-
pad wot njeje doſonjany, wotpad ſam paſ žno je hrěč
t zatamanju.

Najwaſniſche na zemi je to, kaſ cżłowiek
wumrje. W tymle naſtupanju je pola męſchanych
mandżelſtwow tſoja możnoſcę. 1. Katholiſka man-
dżelſka je ſwoju wěru wobthowala a ſwědomjo je ju
hrjebacę počało, hdųž ſu přenje njedzele po kwaſu
nimo byle. Tej je ſtyſtko było, hdųž je ſwoje dżęczi
do proteſtantſkeje ſchule ſkała, kaſ je do kwaſa wu-
cżinjene. Tajta jena budže na ſmjertnym kožu ze
ſtrachom pſched ſprawnym ludom Božim za ſpowjedni-
kom žadacę. Ale jara ſo praſcha, hačž katholiſkoho
duchownoho doſtanje. Proteſtantſcy něhdžežtkuli wjele
do toho njedzerža, abo ſu doſcę jara napſhecęzo tomu,
a hewaſ katholiſkoho duchownoho rad widžęcę njemóža.
To budže jim zapſchijecę doſcę, zo czi po njoho nje-
póndža. Woni ſej huſto myſla: najbóle dyrbi ſo
khoromu ryczecę, zo budže zaſ lěpje, zo w prawym
cżaſu zaſ wotthorje. Na tele waſchnyo w męſchanych
mandżelſtwach něchtóžtkuli wumrje, bjež toho zo by
pomoc a tróſcht ſwjatych ſakramentow doſtał — traſch
za ſchtraſu, cżohodla je ſam ſwojim dżęcžom ſwjate
ſakramenty wzał, doſelž je do toho zwolit, zo maja
ſo proteſtantſke woczahnyčę.

2. Móže teſz byčę, zo katholiſka mandżelſka abo
katholiſki mandżelſki ſej ſwojich proteſtantſkich dżęczi
dla njeje wjele njeměra cżinił. Se mēł pjenjez doſcę
a dobre žiwjenjo; proteſtantſcy ſu jomu wjele pſhecžel-
noſcę wopokažali, pſchetóž tym ničtó lubſchi njeje,
hačž katholik, kiž ſwoje dżęczi proteſtantſke woczahnyčę
da; dżęczi móža rjane „ſchprucki“ z hłowy — bjež
toho zo byčhu je rozemili — a pozdžiſcho ſo dżęcžom
ſnadž na ſwěcže berje wjedze. Hdųž tajki katholik mrěje,
dha je huſto kaſ pola woheńpluwaceje hory. Tajta

hora móže lěta dołho změrom byčę, runje kaſ kóžda
druha hora. Ale nadobo ſpody zemje hrimot a
ropot naſtanje, toſtky kur a płomjenja ſo pócžnu z
njeje walecę a wulke kamjenje won lětaja. Taſ teſz
w něotrymžtkuli cżłowjeku ſwědomjo lěta dołho ſpi
a žky duch je koleba. Ale na ſmjertnym kožu wone
wotucęzi a płomjenja zadwělowanja z duſche praſkotaja.
Kaſ ſurowa je za tajkoho cżłowjeka ta myſl: Hdųž
je katholiſka cyrkej prawa cyrkej a jenicžka cżłowjekow
zbóžnych cżini, dha ſym ſam ſwoje dżęczi ſnadž wo
wěcžnu zbóžnoſcę pſchinjeſł; kaſ ſo mi póndže pſched
ſudnym ſtolom Syna Božoho, kiž je hłowa a začožeč
katholiſkeje cyrkwie?!

3. Sara huſto ſo ſtanje, woſobnje hdųž ſtej
mandżelſkej w proteſtantſkej wyž žiwej, zo katholik
zabhwſchi ſwojeje wěry njedželu proteſtantſke ſpěwaſke
woznuje a ſobu do proteſtantſkeje cyrkwie dže. R
ſwojim kemscham a t ſwjatym ſakramentam wón wjac
njełhodži. Su teſz tajcy katholiſcy w męſchanych man-
dżelſtwach, kiž katholiſku cyrkej napoſledku bóle hidža
a hanja, hačž proteſtantſcy ſami. — A tajcy huſto
cżiſcže měrnie wumrěja. Ale wěrnie wumrjecę po
hrěſchnym žiwjenju je najwjeſche nježbožo, z kotrymž
móže cżłowiek pſchez ſwoju winu domaphtany byčę.
Tón w ſwojej zaſaſkoſczi wumrje t wěcžnomu zata-
manju a ſo tomu runa, kiž póbla wulkoſo woheńja
na ſtółcžku ſpi a nadobo ſpicy do woheńja padnje.

Dyrbjak-li paſ tajki nježbožoſny katholik, kiž
ma proteſtantſke dżęczi, na ſmjertnym kožu tola
hiſcže za katholiſkim męſchnikom žadacę a pſchez wo-
ſebitu hnadu Božu želnoſcžiwu ſpowjedž wotpołóžicę,
dha hiſcže z tym wſcho zarunane a zapoſuczene njeje.
Dżęczi proteſtantſke woſtanu, a najſterje budža teſz
dżęcžidżęczi a jich potomnich hačž do dalokeje pſchichod-
noſcę proteſtantſcy. Scżęhwki twojoho hrěcha nic
hačž do tſecžoho abo ſchtwórtoho ſtawa, ale hačž do
tſicytoho a ſchtřchtoho abo hiſcže dale doſahaja.
Tyč cżłowjekow, kotrymž ſy katholiſku wěru wzał,
njeje pjecę abo džeſacę, ale wjele ſtow abo traſch
tamzynow. Toho dla budže ſnadž twoja duſcha taſ
dołho w cżiſcžu jata, dóńž budža potomnich z twojeje
krewje wulhadžęcę, kiž pſchez twoju winu prawu cyrkej
njeznaja. Hiſcže poſlenjoho twojoho proteſtantſkoho
potomnika dla budže twoja duſcha w cżiſcžu wjele
cžerpjecę dyrbjecę, a ſnadž haſle potom budže „poſleni
pienježt zapłacženy.“ — Žmějesh teſz w ſwojich cžer-

pjenjach mało wolóžnosće; pšchetož twoji protestantscy potomnicy njebudža za tebe paczerje spěwacž, dofelž protestantska wěra wuczi, zo czijcž njeje, zo dusche po smjerczi pak do njebies, pak do hele pščinu, a zo toho dla paczerje wotemrjetym nicžo njepomhaja. Tež so za twoju křudu, křudu duschu žana Boža mšča džeržecž njebudže — budže-li pak cži pomnik na row stajeny, dha změjesch z toho mjenje wužitka, hacž z jenicžkoho wótczenascha a jenicžkeje Strowa-sy-Marije, kotruž bychu twoje džeczi a džecžidžeczi, w katholickej wěrje woczehnjene, na twojim rowje za tebe wu-spěwale.

2. Měšchane mandželstwo, hdžez so džeczi katholicke woczahnu.

Někotryžkuli katholic je sam tak swědomity abo swojich pšhecželow dla na to czijcž, zo dyrbja so joho džeczi z měšchanoho mandželstwa katholicke woczahnyč. Wšyche toho žno nasch krajny zakon postaja, zo maja so w měšchanych mandželstwach džeczi po nanowej wěrje woczahnyč. Se-li po tajim nan katholic, dha su tež džeczi katholicke. Se-li pak nan protestantski, a jelizo dyrbja džeczi po maczeri katholicke byč, dha dyrbi so na sudnistwje wot nawoženje a njewjesty kontrakt podpisacž, zo budža džeczi katholicke woczehnjene. Tola sčto w naschim času kontrakt, sčto kajkežkuli podpismo abo slubjenje pomha? Se došč protestantskich, kiž kručže slubja, zo budža džeczi po maczeri katholicke, potom pak hnydom přenje džecžo do protestantskeje cyrkwy pošcželu a protestantske wulichčezicž bacža. Žona w nježelach móže mužej porokowacž, na njoho płacacž a žaloscžicž — wšcho podarmo. Pšchetož w někotrymžkuli protestantskim njeznjesliwoscž tak kručže sedži, zo swoje najrjenishe slubjenja žlama, jelizo jeno móže jenu njesmjertnu duschu katholickej cyrkwi wutorhnyč.

Njedch pak tež protestantski mandželsti wopravdže twoje džeczi katholicke woczahnyč da, — dha je tónle mandželsti tola w najwážniškej naležnosći dusche, wo wěrje, wot tebe dželeny. Mandželstaj pak dyrbitaj po Božej woli nic jeno tak rjec jene czělo, ale tež, a to hišcže wjele wjac, jena duscha byč. Kac je tole móžno, hdžj je waju wěra wšelaka? Hžjom pšchi wěrowanju so rozščezčepjenje započnje; ty dyrbišch sama k spowjedži a k swjatomu wopravjenju hicž — protestantski nawoženja njeidže sobu a njemóže sobu

hicž. To je pšchedznamjo rozščezčepjenoho mandželstwa. Wój tež njemóžetaj ani jenoho wótczenascha hromadže spěwacž, dofelž jón protestantski hinač stónčzi a wot Strowa-sy-Marije nicžo wjedžecž njedha; katholic pak je wot mačosče zwucženy po kóždym wótczenaschu tež Strowa-sy-Mariju spěwacž! — Ty z mandželstim do jeneje cyrkwy hicž njemóžesch, njemóžesch z nim k Božomu blidu hicž — najswjecišche, sčtož na zemi je, wěrne czělo Křystusowe w katholickej cyrkwi, waju džěli, město toho, zo by waju zjenocžalo. Pšhecželojo protestantskoho mandželstoho su trasch došč jara na tebe, wosobnje tohodla, dofelž su džeczi z twojoho měšchanoho mandželstwa katholicke.

Tež je so stalo, zo je protestantski mandželsti swoju katholicku žonu nuzował, zo by pšched wěrowanjom wuczinjeny kontrakt zasj wrócžo wzafa abo joho płacžiwoscž zběhnyka. A byrnje twój mandželsti tebi slubjenje džeržecž chcył, snadž je jomu to njemóžne abo czežke. . . . W mandželstwach je něhdžkuli tež zwada a njepokoj, a w někotrych kětro wulki njepokoj. Tajki njepokoj pak je potom w měšchanych mandželstwach hišcže wjele hóršchi, dofelž lohcj jedyn druhomu wěru wumjetnje. — Protestantski mandželsti tež druhdy na te mysle pščinidže, zo chce so wot žony džělicž, rozměrowacž abo „išcedowacž“ bacž, zo móhl so z drugej woženicž, kiž so jomu bóle pšchihodži; zapšchijecžo k tomu žno sej wón namaka. Potom pak ma so katholicka mandželka hórje, hacž hdy by zwudowjena byla: wona swobodna (frejna) njeje a njeje woženjena a zwudowjena tež njeje, a njesmě so zas woženicž, bjez toho zo by wot katholickeje cyrkwy wotpadnyla — křiba zo protestantski mandželsti wumrje.

Dale so tež katholicke woczehnjeno džeczi czežjo poradži. Protestantska macž nihdy na nihdy, a byrnej radšcho chcyła, swoje džeczi w katholickej wěrje woczahnyč njemóže, a katholicki nan ma snadž tešto druhoho džěla a wobstaranja, zo so wjele wo to staracž njemóže. Nan ma swójbu zčiwicž, woczehnjeno džeczi wo wěrje je z wjetšcha macžetna wěc. Abó sčto je cze rucžki stchowacž wucžik? Macž. Sčto je cze wótczenasch a Strowa-sy-Mariju wucžik? Macž. Ž kim sy wjesele kejskotajo přeni krocž k Božomu rowcžkej běžak? Ž macžerju. Wot koho sy tehdom zhonik, zo je tam w Božim rowcžku „Wóh tón Knježk“ pšchitomny? Wot maczerje. — Protestantska macž swoje katholicke džecžo wo katholickich wěrnoscžach roz-

wuczęcź njemōże, dofelż je sama njeznaje a njewēri. Zeli pať tež w mēſchanyu mandźelſtwje macź kahołſka ale nan proteſtantſki, dha budże tomule proteſtantſkomu nanej po czaſu njelubo, zo joho ſamſne dźęczi hinať paczerje ſpēwaja a do druheje cyrkwie kłodźa, hacź wón. Krucziſki proteſtantſki mandźelſki je, a bóle joho boli, hdyż widźi, kať joho dźęczi w kahołſkej wērze a pobożnoſczi pſchibjeraja. A hdyż wjeczōr ze ſwojimi dźęczi mi rózarije ſpēwaſch, wón z nowa rozſchczēpenjo w ſwojej ſwōjbje wucźuje. Dale w proteſtantſkim nanje wuwuczene kahołſke dźęczi pſchi mſchej dźęcziowſkej luboſczi bkdnowēriwoho widźa a joho tohodla ſnadź tež kať njezcēſcźa, kať bychu joho czeſczi, hdy by kahołſki był. Zeli proteſtantſki nan nēkaťi zaſtojniť traſch w Dreźdźanach, dha mōże tež do druhoho mēſta pſchē ſadżeny bycź, hdyż kahołſka macź ani pſchilejnoſcze nima ſ ſwojim kahołſkim kēſcham a hdyż dyrbja jeje kahołſke dźęczi do proteſtantſkeje ſchule kłodźicź. Potom pať zmēje ſo z kahołſkej wēru tychle dźęczi kať, kať z winowym pjenkom, kotryż z czoopleje ſkōncźneje zemje do cźmowych, zymnych horow pſchē ſadźiſch. Tón ma nazymu kiſałe fitti a w zymje wón zmyerzaje.

Nēkotražkuli mohła prajicź: Lēpje je, ſej proteſtantſkoho wzacź, hacź kahołſkoho, kiż do ſwojeje wēry niczo wjac njedzerżi. Ale to je wopať. Proteſtantſkoho muźa, woſobnje prawje krutoho proteſtantſkoho, z czeźka kať daloťo pſchinjeſeſch, zo ſ naſchej wērze pſchēſtupi a zo je potom dobry kahołſki. Prawje derje pať ſo hōdźi, a žno je ſo huſto ſtało, zo je rozumna žona ſwojoho liwkoho kahołſkoho muźa ze ſlowom a dobrym pſchikadom ſ tomu pohnuła, zo je zaſ poczał z njej kēſchi a ſ ſwjatym ſakramentam kłodźicź. Woſobnje na khorym kōžu zrēdka hdy žadyn liwki muź pobożnej žonje ſtoť ſtaja, ale ſo z najmjeiſcha pſchē ſmyerzēu z Bohom wujedna, mjez tym zo dyrbi kahołſka mandźelſka proteſtantſkoho muźa wumrjecź widźecź bjez ſakramenta poſuty a wołtarja. Wona ani Božu miſchu za njoho dzerżecź dacź njemōże, dofelż ſo Boža miſcha jeno za tych dzerżi, kotřiż ſu za žiwjenjo Božu miſchu wuznawali haťo njeſtramne wobnowjenjo wopora Khrystuſowoho na ſchizju ſ ſpomōženju žiwym a ſ wužitkej wotemrjetym.

Druhdy ſo tež ſtanje, zo kahołſka mandźelſka prjedy proteſtantſkoho muźa wumrje. Kať ſo potom dźęcjom pōndże? Ze ſnadź proteſtantſki nan, zo by wudawki za dźęczi w dale wotkēzanych kahołſkich

ſchulach zalutowať, lochcy do proteſtantſkeje ſchule pōſczele a da je proteſtantſke woczahnycź. Albo proteſtantſki nan ſo zaſ wożeni a ſej proteſtantſku wozuje — a ſchto haťle potom? Proteſtantſkej ſtarſchej a kahołſke dźęczi — to znjeſe ſo maťo lēpje hacź woda a woheń. Ze wulki ſtrach, zo zymne zmohi proteſtantſtwa do młodych wutrobom ſo dobywſchi tam poſlejniu ſchricźku kahołſkeje wēry wuhaſnu a pōzrjeja. A zemrjeta kahołſka macź je wina, dofelż je do mēſchanoho mandźelſtwa ſtupika a dźęcjom lutherſkoho nana daťa. Wona traſch je tónle hrēch za žiwjenjo zapoſuczika, — ale joho zrudne ſcēhrowi w naſtupanju dźęczi je wona tymle dźęcjom haťo herbſtowo zawoſtajiťa. Kaťte budże to zaſnywidżenjo na ſudny dżeń?!

Kať dha je tež mēſchane mandźelſtowo, hdyż je kahołſke woczēhnjenjo dźęczi do kwaſa ſlubjene, jara ſtraſadne za njeſmjertne duſche tychle dźęczi a jich dalſchich potomnikow. — Tohodla je kahołſka cyrkej pſchēcziwo wſchitkim mēſchanyu mandźelſtwam. Mēſchane mandźelſtwa z proteſtantſkimi dźęczi mi ſu krucze zaťazane, a kōždy kahołſki duſchowaſtyc ma czeźki hrēch, jeli nawoženju a njewjeſtu zwēruje, kiż ſtaj ſej ſlubikoj, zo dźęczi proteſtantſke woczēhnjetaj. Ale tež potom, hdyż je pſchēd wyſchnoſcžu wucźinjene, zo budźa dźęczi kahołſke, cyrkej njerady do mēſchanoho mandźelſtwa zwoľi, a buſchtaj w prjedawſchich czaſach tajki nawoženja a tajka njewjeſta nic pola wołtarja, ale w ſhapali zwērowanaj, ſ znamjenju, zo jeju mandźelſtowo po Bożim ſpōdobanju njeje.

Z toho nēť ſcēhēuje, zo žadyn kahołſki z proteſtantſkeje abo žana kahołſka z proteſtantſkim kať mjenowane znajomſtowo zapoczeźcź njemē. Ze-li nan a macź to poruczataj abo doſcź jara na to radžitaj, dha jimaj dźęczo po woli bycź njemē; pſchetoż kōždy dyrbi Bohu a joho ſwjatej cyrkwi bóle poſtuchacź hacź cźkowjeſkam. Khrystuſ je prajik: Schtōż ma nana a macź bóle zańcź, dyżli mje, tón njemōże mōj wucźownik bycź. Starſchej ſamaj budžetaj ſo nēhdy zamołwecź dyrbjecź ſwojeje liwkoſcē abo naħramnoſcē dla, z kotrejż ſtaj ſwoje dźęczo do mēſchanoho mandźelſtwa ſtorcziťo abo ſtorcziť ſpytaľo. — Maſch-li pať žno z proteſtantſkim abo z proteſtantſkeje znajomſtowo, dha krucze wotrycź, zo dyrbiſch ſo po ſwojej wērze a po ſwojim ſwēdomju tohole znajomſtowa wotryec, a zo mōżeſch jenoż w nje-mēſchanyu, kahołſkim mandźelſtwje doſpołnu pſchēzjenoſcź w najwaźniſchich naleźnoſczech ſwojeje wu-

troby namakacz. Všci tym pať wostaj a njedaj so k zkomu nawabicz. Ze lěpje so nježenicz, hacz do měščanoho mandželstwa stupicz. ✚

Za Dreždžany.

Zašy nowy „Krajan“ dže — dha budže skoro nowe lěto: twój syn abo twoja džowka dyrbitaj na službu, — a nještaj hišćeže pschistajenaj? Vščat su hewat vščitcy čzeladnicy pschistajeni. Haj wonaj za Dreždžany poczěhnjetaj.

Takle je sebi „Krajan“ druhdy wotposłuchať, hdyž k ludžom pschińdže, a dofelž jomu ta wěc khetrije k wutrobje dže, dofelž je nutrije starosćizny za powšchitkowne zbožo swojoho ludu, ma to za swoju winowatosć, zo nětotre słowa wo waschynu praji, kiž je Bohu žel hišćeže trochu wschědne mjez Serbami a tola za nich tak schčōdne: wo na-službu-czahanju za Dreždžany a do Dreždžan.

Dofelž je tale naležnosć tať jara wažna, prosy Krajan wschitkich pscheczelow serbstoho mjena, z nim tule naležnosć nještroniscy pruhowacz a po dobytnym pschewědčenju so potom sobu staracz za časne a wěčne zbožo młodych Serbow powšchitkownje a katholicich wosebje. Wosobnje rozumni starschi njech ze wschej kědžbnošću, pohnući z tymile mysličkami, zas a zas pschekladuja, hđže a komu swoje džěczi na službu dadža.

Spominamy na zrudne čašy (kiž Bohu žel, z džěla hišćeže su), zo serbstich młodžencow a knježny na „czeladny hermant w Dreždžanach“ wodžachu a wodža. Wo prawdže pschihōdne to mjeno, kotrež su měščozjenjo tu wuzwolili, „czeladny hermant“, pschetož kaž woporne wowcy abo jehnjata so tam młodži czeladnicy wjedu a pschedadža husto za nětotre tolerje wschēm možnym hrěcham abo tola spytowanjam abo pschiležnosćam k nim. A tak wjele jich je, kotřiž hako wopor hrěchow njewinowatosć, žiwjenjo bušče a hnady njezhubja?!

Tola stupmy bliže tej naležnosći a wobhladajmy trochu „za“ a „pschecziwo“, t. r. 1. Sčto ryczi za to abo z kajkich winow dawaja starschi swoje džěczi za Dreždžany? 2. Sčto ryczi pschecziwo tomu abo kajku schčōdu maja Serbja a wosebje katholiccy z tajkeje sčuzby?

Z wotmołwenja na tute praschenjo potom spoznajemy, hacz ma so za dobre džeržecz abo nic, zo ludžo za Draždžany a do Draždžan czahaja. — So rozemi, zo schčōž wo Dreždžanach płaczi, tež płaczi mjenje bóle wo druhich městach; „za Dreždžany“ kōždy Serb najlěpje rozemi, tam tež je tele czahanjo na službu wosebje pokazane, wo kotrymž tōnle nastawť ryczi.

I.

1. Hako hłownu winu, kotrejež dla starschi swoje džěczi za Dreždžany scžeku, mjenuja najbóle něm sk u

rycz. Kōždy Serb, chce-li něfat w žiwjenju wobstacz, dyrbi němsti móc. — To rady pschidam, ale pschistaju hnydom: tak wjele němsti nawuknu džěczi hižo dawno we schuli; jenož trochu so trjebaja na to mēcž a starschi doma je k wuknjenju pohonjecz. Njeje dha nětko skoro cyle wuczenjo w schuli němste? Tam móža tak wjele němsti nawuknycz, zo we žiwjenju wobsteja. Kunje w tymle nastupanju nowy schulski zakon, kiž so hewat někomužkuli we wschitkim njelubi, došč wot wuczerja a džěczi žada. A zo móža džěczi nětko we wjesnej schuli němsti derje nawuknycz, wo tym móžemy so kōždy čas pschewědčicz: su džěczi, kiž ze schule puščczene cyle derje němsti rycza. Za te njeje trjeba, rycze dla do cuzby czahacz; słabsche džěczi pať tež we cuzbje wjele njedowuknu. Hólczata, kiž su ze schule, maja tež we njedželstej schuli pschiležnosć so dale wudošpotnecz. Wšche toho wsčat němsta rycz za Dreždžanami najlěpscha njeje, to w Serbach husto lěpje němsti rycza, dylži tam, tak zo su sami cuzy Němcy so džimajo wuprajili, zo tu tak czistu němstu rycz rycza. Husto tež za Dreždžanami serbscy czeladnicy hromadže sčuzja a, kaž so rozemi, serbski mjez sobu rycza.

„Haj, mój syn pschińdže pozdžischo do wojakow a tam dyrbi němsti móc.“ Na to dyrbi so prajicz: To, sčtož pola wojakow trjeba, wsčat tež za Dreždžanami njenawuknje, to wscho dyrbi hakle tež potom wuknycz; a byrnje ze zapoczatka wot sobuwojakow trochu zacpěty byť, dofelž w ryczi tak wustojny njeje, sčto to schčōdži? Dha šterje bóle sam za so wostanje a wjele straschnych pschiležnosćow ze sobutowarščemi joho zminje.

2. Druha hłowna wina je „wulka mzda.“ Hđže je twój syn, twoja džowka? so praschesch a wotmołwi so czi: na wulku mzdu je czabnyť. — Tale wulka mzda wsčat je najbóle jenož na zdacžo. Hčotowych pjeněz je drje tam wjac dylži pola nas w Serbach, ale zbōczne dothody, kaž len, płat, „hermanki“ a t. d. tam njejsu. Hdyž to wscho zlicizich a na pjeněz stajisich, maľch schwarny pjeněz. Tež pola nas so nětko pschistojna mzda dawaj; wotroczy z 70—80 tolerjemi a džowki z 30—40 tolerjemi tu tež su. — Všci tym pať so na něsčto njesmē zabycz: sčto je toler pola nas a sčto za Dreždžanami winojty! Njepraju drje pschewjele, hdyž wobkručam, zo 50 toler za Dreždžanami 30 tolerjam pola nas porno pschińdže. Pschetož hđžež „wulku mzdu“ dawaja, tam su tež wulke a drohe potrebnosče abo tola bōrny zo nawuknu. Tam so wjele trjeba, a pschiležnosćow k tomu je došč a na došč: pať su reje, pať so dže do města, pať so druge wjeselo wužiwa: wscho jara pjeněžne wěcy. — Scžěhki toho su tež za tym. Všci wschej wulkej mzdže sebi džesaty nicžo njenabromadži, pschińdže po lětach zas dom a nima ani pschistojneje drašty. Hčolcy, kiž doma serbsku draštu rozpschedadchu abo hewat rozbrōjichu, potom w cuzbje so němste hotowachu a stōncz-

nje zas fo domoj wrócić z chcedza abo dyrbja, to derje wjedza, dokel z drohimi němstimi schleberdkami wjele zapoczecz njemóza. Stari swérni czeladnicy, kiž nėschtó maja, su sebi to z wjetscha w Serbach nahromadzili. — Snabz mi prajisch, zo tež w Serbach czeladnicy pscheczinjaja a nětotryžkuli niczo njenahromadzi, a zrudny dyrbju czi swėdēciz, zo masch prawe; ale pschiležnosťow tudy tola tať wjele njeje kať tam, a mnozy tajcy pscheczinjajako su to w cuzbje nawukli a potom sobu dom pschinjegli a druhich kaťa. W tymle nastupanju nochcu zamjeliczcz, schtó je mi dobry katolski Serb, kiž je w cuzbje, wo teje wěcy pišak. „Dyrbju wuznacž, zo schłódnje skutkuje, hdyž młodzi ludžo za Drežďžany cžahaja, hdyž lėta dokho mjez cuzowėriwnymi wotrocžkami a džowkami za časnym wužitkom du a duchownu schłodu, kotraž jim z toho nastanje, ani nješpóznaja. A wo prawdze nimaja z cyła žadny wužitk tež nic w časnym nastupanju. Ze-li mžda tam wo prawdze wjeticscha, je tež nužny sežehwł z toho, zo so jich potrebnosczje po tym zložuju: nawuczja so na njewužitnu pychu, kotrejež — hdyž so trjebaj wróćza — rady cyle parowacz njechadza. a z toho pschindže, zo so njejsu na lutowanjo, ale na nowe wudawki zwuczili. A pola tych, kotřiz tam cyle wostanu, budže so z czežka dopokazacz hodčiz, zo su tam zbožownišcho živi hacž bychu we swojej domiznje byli.“ — Tak ryczi Serb, kiž je sam w cuzbje a so derje namaka.

3. Hjšcže jenu winu móžesch slyšhecž. Braji so: Moje džecžo dyrbi do ludži, zo nėschtó nawuknje; schtóž nihdže njepschindže, niczo njespyta. — To so derje slyšči. Derje je husto, hdyž džeczi k ludžom pschindu; ale přenje žadanjo dyrbi tola bycz: jenož k dobrym ludžom, zo so njeflazu to, schtóž trasch sy z wuklej prócu do swojoho džěšcža sadžak. Ze drje došč ludži mjez wami, kotřiz su pschecy doma byli a tola wscho nawukli, schtóž je jim trėbne, a kotřiz su prawje dušchni. Njedowėrišch-li pať sebi sam tať wjele, zo mohł swojoho syna abo džowku derje woczahnycz a rozwuczicz, dha njetrjebasch jej tola k ludžom dacž, kotrychž z cyła njeznajesch. Najwjacy tych, kotřiz swoje džeczi za Drežďžany scžeku, njewjedza niczo, kajti hospodar je, ke kotromuž džecžo cžehnje, kať je zmyhleny, kať na swojich ludži fedžbuje a t. d. A tajkomu dowėrišch ty swoje džecžo? Njemóže dha tam za jene lėto wscho sfažene bycz, schtóž sy ty wjele lėt dokho sył a plahowak? Chcedch-li syna abo džowku k ludžom dacž, wschaf so hodži to tež tudy. Daj joho swėrnomu bohabožajnomu hospodarjej „do trochu fruteje schule“ a móžesch bjez stracha bycz za swoje džecžo. Wot Drežďžan pať njewěsch, kajti tebi zas dom pschindže.

Tele tsi pschicžiny su drje najwážnišche, cžohodla ludžo swoje džeczi za Drežďžany na skužbu dawaja. Su pať wschitke tajke, zo so jich žadanju tež na drube, a to za młodych ludži njestraščne waschnjo hodži došč

czinicž. Z tutych myslíčkow pať móžesch tež hižo špóznacz, zo je k najmjejšchomu straščne, młodych ludži tam na skužbu šlacž. Tola nic jeno straščne, ale tež schłódnje je to, schłódnje za jenotliwoho młodoho cžłowjeka a tež za cyly najš lud.

II.

1. Zo tam jenotliwy młody cžłowjek wosebje za swoju dušchu schłodu czerpi, schtó chcył wo tym dwėlowacz? Njeje hjšcže lėto, zatepi so za Drežďžanami młodženc ze herbsteje wsy we Kobju, hdyž bė so kupacz chcył, a njemóžachu dokho joho cžėlo namakacz. Kať jowle cžėlo, tať dže pola mnohich njesmjertna dušcha k žhubjenju a schtó wė, hacž potom žhubjena njewostanje hacž do wěcznosťje?

Schtóž najpředy wėru, najwjetšche kubto katolskoho křesćžana na zemi, nastupa, staj drje młodženc abo knježna ju z wótcowskoho domu sobu na skužbu pschinjestoj: nětotryžkuli pať ju tam wostaji, pať ju jara wobšchodži. — Wot wschoho zapoczatka drje so džerzi hjšcže na paczerje, kemšche a t. d., ale stajny pschikad liwkosczje abo zjawneje njewėry, kotryž so midži, bóržy na tajkoho młodoho cžłowjeka tež skutkuje. Wo nēcim so paczerje wostaja, kemšche na boť cžisnu. Njemóže džěn so husto ani hicž ke mšchi, pať džėla dla, pať je jara daloko a tomu podobne. Skužby, hdyž móže so kóždej dwė njedželi ke mšchi hicž, su tam jara z rėdka. A hdy bychu tež byle, po nēcim so wjac na to njemyšli, tajku pschiležnosť wužiwacz: druzy njeindu, hospodar na to njedžerzi, haj smėja so hjšcže katolskomu, zo ke mšchi dže. Duž po nēcim wostanje. — Tež swoju wėru sebi dale a mjenje waži. Husto slyšchi wusměchenja, swarjenja na swoju wėru: je to kať mroz na něžnu kwėtku, zmiერznjena a spalena wjadnje mjehka kwėta wėry w tajkej młodej wutrobje a nastanje tam liwkoscz, njeroda, haj zacpēcžo wėry. Tak so potom husto stanje, zo so młodomu cžłowjeker liwke, njewjazane žiwjenjo zalubi, zo zabudže na swoju domiznu, na nana a macž, na pobožne swoje džecžatstwo, wón tam wostanje, woženi so a — kajte je to husto mandželstwo! najbóle měšchane — kajcy joho potomnicy! najbóle liwcy a sklabeje wėry kať uan abo macž. Tež pschikady su, zo tam cžisczje wo wėru pschindu a wotpadnu! D zo bychu tola zas a zas nowe pschikady tele stowa njewobkružajak!

Z wėru sobu dže pócziwoscz, njewinowatoscz. Kať wjele jich je, kiž hrėcha a zlóščje njeznajachu, hdyž džechu — tam su je nawukli. Strašnych pschiležnosťow a hrėšnych wjeselow je tam došč, dohlad a wobkedžbowanjo žane: kajti džiw, zo so loške, njeporjadne žiwjenjo młodym ludžom zalubi? Swėdomjo wschaf so lošcy zatofebacz hodži abo zamazacz ze swėtnej haru; předomanjo so žane njeslyšchi, k špovjedži snabž so jara z rėdka kłodži abo snabž

z cyla wjac nic, a to bychu tam skoro jeniczke sredfi zdzerzenja byle. (Wustoini wuczerjo w cyle katholicich krajach praja, zo dyrbi sluzowna, kiz je trochu do sweta a w mesceje sluzi, kodzdy mesac k spowjedzi khodzicz, chce-li dobra wostacz.) — Hdyz hakle holca w cuzbje swoju serbisku draftu wotpofozi a so nemisfa hotuje, potom njeje žane zdzerzenjo wjac. Derje wjedza to knjeistwa w mestach a zadaja sebi runje tohodla, zo by sluzowna duschna wostala a njebehalo, zo dyrbi serbiska khodzicz. — A hdyz trasz djowka we swojim nezbozu, z roztorhanym wencom njewinowatosceje domoj pschidze, potom tež hischceje starschi zas nje-rozomnoscz wobridu, zo swojej holcy dadza znowa czahnycz a to na sluzbu, hdyz ma dobre jescz, dobru zasluzbu, malo dzetacz a lenje žiwjenjo: njeje to potom taktjec myto za jeje njeporjadnoscz, njebyrbi so jej tajke žiwjenjo potom lnbicz a njepadnje zasj? . . .

Schto ma hischceje so prajicz wo dobrym serbiskim waschnju, kotromuz tam wotwuknu? W cyle nowych a dotal njezmatnych wobstejenjach su tam živi byli a dofelz su w eru pschifadzili abo wostabili, njechadza tež wjac waschnjo znacj, kiz je na w eru zatofene.

A wsch tele schodne wulniwy stutkuja tam na ludzi, kiz su w tajkich letach, w kotrychz zly pschifkad najbole schodzi. Pschetoz najbole, hdyz su dzeczi ledma ze schule, sezelu je starschi za Drezdzany. Znote pak je, zo w tyhle letach (wot 14.—20.), w tak mjenowaných djiwkich letach, człowjek najradischo k zlowu so wobroczi, njeje-li derje dzeržany. Wotuczaca moc a samostatnoscz, kotruz we sebi zaczumacz poczina, hdyz je stoncizne ze schulskich paslow puscheženy, tale moc wopofaznje so tak rady we zlym. K tomu pschistupja tam zle pschifkady a jara malo dobrych jim napischeczjo steja — tež jandzel by so dyrbjat skazycz.

2. Tez cyly nasch serbski katholicski lud ma z toho schodn. We pscheženosczj wotpoczujje moc luda, tohodla skabi jon to, hdyz so joho sobustawy rozpjerscheja. W Drezdzanach a za Drezdzanami jich wjele wostanje, woženja so tam a stanje so pschec drubdy, zo hejzo nic sami, dha snadz jich potomnicy katholickej cyrkwi so pozhubja. A hdy by tež to njebyto, naschomu serbskomu ludej so zhubja. Kak wjele je w Drezdzanach a wokołnosczj wobydlerjow, kotriz su pschenemczeni Serbja! — A hdyz so wracza, zawesceje domiznje wuzitk njepschinesu. Cuze waschnjo, cuze wopacznosceje pschinesu sobn, kotrez dobre serbske waschnjo kaža. Njetretzkuli wulke hroznosceje a zlošceje bychu w Serbach hischceje njeznate byle, njebychu-li je Serbja z cuzbny pschinesli! — W tutym nastupanju je wojerstwo doscz hylne, zo serbicy synojo wot tam neschtozkuli njeobrore sobu pschinesu (a tomu so nje-hodzi wuwincyč): njetrejbaja hischceje starschi swojich synow na sluzbu po nje stacz.

Tajke kaženjo cyloho ludu, kotrez sluzowni z cuzbny sobu pschinesu, schodzi wosebje kschesczjanikomurjadaj, w kotrymz maja sluzowni swojim hospodarjam poddaczj bycz. Gordošč, swojohlownoscz, samopaschnoscz a njeopušchnoscz njebychu dobry rjad mjez Serbami zbehal, hdy bychu je z cuzbny nje-pschimleli. A hdy by stare serbske waschnjo, kotrez je runje tohodla prawe, dofelz je kschesczjanisfe, a po kotrymz su sluzowni jenož sluzowni, poddaczj a niczo wjac, hospodarjo pak nie knježa, ale kaž starschi swojich poddatych, hischceje poknje pšacziko: zawesceje bychu tež sluzowni zbožownischi byli, hacj netko su.

Tole, myslu sebi, su hlowne winy, kotrez pscheczjwo tomu rycza, zo starschi swoje dzeczi za Drezdzany na sluzbu dawaja. Pschidawam wschaf, zo tež tam su kruzci a swedomiczj knježa a to wosebje we Drezdzanach, hdyz snadz jena holca sama za sluzownu so pschistaji, abo hdyz su katholiccy knježa, kiz sami swernje po swojej werje živi tež swojich poddatych k tomu maja. Tez snadz we prjedawšich czasach je strachow mjenje bylo, hdyz su tam netczischi starschi sluzili; tola tajke wurjadne pschifkady su jara žadne, a strachow a schodow za naschich mlodzencow a knježny je tam džen a wjac.

Schto netko z toho sczehuje, lnbj czitarjo? Sch-li z „Krajanom“ spoznawat, tak schodne je dotalne waschnjo, mjez Serbami tak wschodne, zo swoje dzeczi za Drezdzany na sluzbu dawaja: dha czin netko po tutym spoznaczu, zdzerz swoje dzeczi w domiznje a radž podobnje tež drubim. Njejsch-li pak to hischceje spoznač, daj so k najmjeischomu napominacz a praschej so swojich duchownych, ke kotrymz masch domeru, wo radu: hym pak sebi trochu westy, zo tebi podobnje praja, kaž tudy „Krajan.“ Poslednje slowo wo tutej naležnosczj dyrbi bycz: duschu swojich dzeczi dyrbisch wnzitk: „Schto pomha człowjkefej, byrnje cyly swet dobył a schkodu czerpi na swojej duschj?“

Pschispomnjenje. * So rozemi, zo tudy ryczaue njeje pscheczjwo tomu, zo bychu so Serbja njeownuczowali a w cuzbje wuczbu njeptali, kotruz doma nimaja. Chcesch-li swoje dzeczi lepje a dale rozwuczicz dacj hacj so to w poldujowiszej schuli na wsach hodzi, daj je do budyschinskeje meschczjanisfeje cyhodženisfeje abo druheje wyschseje schule, do realneje, ratašsteje abo pschekupskeje, ale staraj so, zo twoje dzeczi pod swedomithym dohladom a wobfedžbowanjom wostanu!

D r o b n o š t k i.

Praschiwe wowcy.

Bohaty kubler mesesche wowčerja, kiz jomu joho wowcy hacj na najlepje pasesche a so na wsch možne

waschnjo za škót starasche; ženje hiščezje njebè taš
schwarnoho wowčerja meš. Bohužel paš mešesche
tuton wulku hroznošč na sebi: bè to žty jazyt, kotryž
kóždu khwilu šakry, klecza, kžè, bohahanjenja a plam-
panja z horta šypasche. Šoho dobry a ščesčzanicy
zmyšleny knjež bè jomu to hižo jara hušty porokowaš
a zakazowaš, zo by tola joho džèczi, kotrež hušto tajše
joho rycze štyšchachu, z tym nještazyt a njezawjedš;
haj knjež jomu hrožesche, zo joho ze šlužby puščezji,
jeli so njepolešpšchi. Šoho drje so wowčer bojesche
a to na žane waschnjo nješpšesche, dokelž bè šlužba
jara dobra; tola njepolešpšchi so. Šdyž taš jenoho
dnja zašy runje pšched knjezowymi džèczimi wšče
móžne šakry a plampanja wuštorfowašche, pšchistupi
nadobo knjež. Bèchu paš tehdom štoro wšče wowcy
na žku prachu šfhorjete. Duž wza knjež swojoho
wowčerja šobu do wowčerjne a praschesche šo tam,
taš dha šo ma, zo šu wščitke wowcy tajše? Wowčer
wotmołwi: „Mò, to drje je jena wowca druhu na-
tyška.“ — „Šlej“, wotmołwi knjež, „kaž je tudy jena
wowca druhu natyška, taš natykušesč ty ze swojimi
žtymi a nještmanymi ryczemi, kotrež wostajicž njechafš,
wščitke moje džèczi; tohodla wzmi tudy tvoju mždu
a wopušczž z dobom mój dom!“ — Šdy bychu
tola wšchitcy hospodarjo ze žtymi a nješnicžomnymi
čzeladnikami taš činili, swoje džèczi bychu pšched
mnohimi hrèchami zakitali; a tež tajcy bohazabyčžimi
čzeladnicy bychu škerje do šo šchli, hdy bychu na
posledku swojoho hroznoho waschnja dla žaneje šhmanej
šlužby wjac njeđostali.

„Štòž was zacpèje, zacpèje mje.“

Špodžiwna šmjercž šta šo w lècže 1873 w Lu-
cernje we Šhwajcarškej. „Njewèriwy nacionalny
rada Dr. Büeler pšchidžje pšched nèšchto njeđzelemi
do žhromadžiny starofatholifow a praji: „Moji
knježa, mam wješole powještwo wozjewicž: 14. hapryla
budže Solothurnski biskop ze swojoho wobhydlenja
wuhnaty.“ Kano na tymšamym dnju, hdyž mešesche
biskop wot policajow ze swojoho wobhydlenja wjedženy
byčž, bu tež pošol „wješoloho pošelštwa“ za štar-
fatholifšch, Dr. Büeler, hašo čžèšo ze swojoho domu
njeseny.“ (Taš pišasche „Kölnische Volkszeitung“
5. meje 1873.)

Podobny pšhiklad.

Čžródka młodych nješpšecželow duchownych zry-
czachu sebi, zo dyrbi šo jedyn z nich šhory počžinjecž
a do šoža lehnycž, špody pošleschczja paš dyrbi pistolu
pšchihotowanu mècz; družu šchychu mešchnika powołačž
„še šhoromu,“ a hdy by tón potom šam byž z „šho-
rym,“ dyrbjesche tón joho zatšèlicž. Wšcho šo šta, kaž

bè wotryczane. Mešchnik tu je, a družu wušdu ze
jštry. Nèšt štupi mešchnik š šožu, njeđostanje paš
žane wotmołwenjo. Zbèhnje trochu pošleschczjo — a
widži čžkowjeka z hroznie ščèhnjenym woblicžom,
proštymaj woczomaj, a w rucy pistolu džeržacoho —
žšòštnik bè morwy. (Šüdtirol. Volksbl. 1864.)

Praschencžko.

Duby „Krajanol!“ Ze dowolene, w pošcže na
džèlawych dnach „wulke kofbasy“ abo „wulke wobjedy“
džeržecž? Wotmołwenjo: Šo njeđže dowolene byčž,
dokelž šu pšchez chly pošš wšchitke džèlawe dny tajše
pošne dny, zo šmèdža šo ludžo, kiž čžèžte džèlo
nimaja a šu pšchez 21 lèt, za džèi jenož jedyn krócž
dospošnje nashczicž, na wulkich kofbasach a podobnych
pšchiležnosczach paš šo to wjac krócž štanje a ničžo
šo njeđžeta.

Šolcy kedžbujcže!

Wójny, kaž je znate, nješpšestajnje tyšacy mło-
dych a šlynych mužškich žeru. Šo by nèšto runowaha
mjež mužšiki a žšòšniki z tym kažena njebyša, šu
reje wunamatali, kiž z najmješšcha runje taš wjele
holcow na mary mjetaju, kaž kule we wójnje mužow
morja. Wšchetož njeđdre rejwanjo tež štrowych mło-
dych holcow w horcym z prochom napjeljenym powèše
je runje taš štrachne kaž ššèlnty proch a woloj.

Anekdota ze žiwjenja Piusa IX.

Še prènich lètach bamžštwa Piusa IX. rejwa-
šche Šanny Ššler we Štomje a namata nješmèrne
špodobanjo. Šeje čžèšczowarjo wobžamntnychu, zo čžè-
dža jej wopomnjecž dacž a wuzwolichu za to žłoty
šawrencowy wènc, kotrohož pšacžiznu, 12,000 šlirow
(9600 mark) za 48 hodžimow nahromadžichu. Šdyž
paš šchychu tónle wènc pšchepodacž, štrachowachu šo
truchu a prošachu bamža š tomu za dowolnošč
mènich, zo je Šanny Ššler jara pobožna a dobročžiwna.
Bamž wotmołwi deputaciji: „Njezwolu ani do toho
ani to za dobre nješpžoznaju, njecham šo tola wa-
šchomu wotmyšlenju špjecžicž. Šda paš šo mi, zo we
wuzwolenju dara žbožowni byli nješcže. Šo mojim
jednorym mènjenju hašo mešchnika pšchihodži šo wènc
jenož za poradžene džèlo šłowy a nic za nohi.“ —
Pšchepodachu paš tola wènc Ššler-owej, a ta, kiž bè
wo bamžowych šłowach šlyšchala, pšcheda žłoty wènc a
rozdžèli pjenježu do šhudych mèšta. Šdyž nèkotry čas
pozdžišcho Pius IX. jenoho šobuštawa tamneje de-
putacije zetyka, praji jomu: „Brawje derje šcže činili;
wona paš je pošazała, zo ma w nohomaj wjac rozoma,
hacž wy we šłowe.“